

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 1. VE 2. SINIF TÜRKÇE DERS
KİTAPLARINDAKİ METİNLERİN KELİME SAYISININ
KİŞİSEL KELİME SERVETİNE KATKISININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

BÜLENT ÖZALP

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. SEYİT EMİROĞLU**

KONYA – 2011

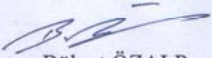
T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	BÜLENT ÖZALP	
	Numarası	085214022002	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
Tezin Adı	İlköğretim 1. ve 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kelime Sayısının Kişisel Kelime Servetine Katkısının Değerlendirilmesi		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Bülent ÖZALP

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	BÜLENT ÖZALP
	Numarası	085214022002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	YRD.DOÇ.DR. SEYİT EMİROĞLU
Tezin Adı	İlköğretim 1. ve 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kelime Sayısının Kişisel Kelime Servetine Katkısının Değerlendirilmesi	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan "İlköğretim 1. ve 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kelime Sayısının Kişisel Kelime Servetine Katkısının Değerlendirilmesi" başlıklı bu çalışma 23/03/2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Prof. Dr. Ali Berat Alptekin
Yrd. Doç. Dr. Seyit Emiroğlu
Yrd. Doç. Dr. Güllüz Pilten

Danışman ve Üyeler

Üye
Danışman
Üye

İmza

ÖNSÖZ

Değişen dünya şartları ve hızlı gelişen bilgi teknolojileri karşısında bireylerin kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri için aktif kullanabildikleri geniş bir kişisel kelime servetine ihtiyaçları vardır.

İnsanlar, olayları ve çevresini bildiği kelimeler kadar yorumlar veya anlamlandırır. Kişilerin bilgi, düşünce ve kültürü bildiği kelime miktarı ile değerlendirilir. Kelime serveti zengin bireylerin bilgi edinme ve bilgiyi sunma yetenekleri daha fazladır. Türkçe dersindeki dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanlarında görülen aksaklıkların ve şikâyetlerin sebebi de kişisel kelime servetinin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Türkçe derslerindeki ve diğer derslerdeki öğrenme faaliyetlerinin istenilen düzeyde olabilmesi için öğrencilerin kelime servetinin yeterli düzeyde olması gerekir.Yeni İlköğretim Türkçe Programında öğrencilere, kelime öğretiminin nasıl yapılacağı ve kişisel kelime servetinin nasıl geliştirileceği ile ilgili net hedefler ve açıklamalar yapılmamıştır. İlköğretimin her kademesindeki öğrencinin bilmesi ve kullanması gerek kelime serveti ve aralığı henüz belirlenmemiştir.

Hızlı değişen ve gelişen bilgi teknolojileri karşısında programlar her an değiştirilebilir ve geliştirilebilir olmalıdır. Türkçe programı yeni olmasına karşın kelime servetinin artırılması ile ilgili yeni çalışmalara ihtiyaç duymaktadır. Bundan sonra hazırlanacak yeni Türkçe programının ilk hedefi kelime serveti ile ilgili hedefler belirlemek, ilköğretim öğrencilerine kazandırılacak kelimelerin neler olacağını ve sayılarını tespit etmek olmalıdır.

Türkçe'yi kullanma becerisi ders kitaplarındaki metinlerle kazandırılmaktadır. Bu sebepten Türkçe ders kitapları ve içeriği Türkçe öğretimi açısından çok önemlidir. Türkçe ders kitapları hazırlanırken kitaplardaki metinler öğrencilerin yaş ve sınıf seviyesine uygun olmalı. Temalar ve temalardaki metinler

öğrencinin ilgisini çekmeli. Öğrencinin kişisel kelime servetini artırmayı hedeflemeli. Kitaplar konunun uzmanları tarafından hazırlanmalıdır.

Türkçe ders kitabını hazırlayacak komisyonlar sınıf seviyesine göre kaç kelime öğreteceğine, öğretilecek kelimelerin hangileri olacağına, öğretilecek kelimelerin hangi sıklıkta yer alacağına karar vermelidir. Belirlenen hedefler doğrultusunda temalara ve öğretilecek kelimelere uygun metinler seçilmeli veya yazdırılmalıdır. Birinci sınıftan başlayarak kelime öğretimi üzerinde kademeli geçiş yapılmalıdır.

İlköğretim 1. ve 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kelime Sayısının Kişisel Kelime Servetine Katkısının Değerlendirilmesi konulu araştırmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kelime serveti, aktif ve pasif kelime serveti, kişisel kelime servetinin ve kelime öğretiminin eğitim ve öğretimdeki yeri ve önemi belirtilmiştir. İkinci bölümde kelime serveti ile ilgili ilköğretim Türkçe programında geçen amaç, kazanım ve etkinlikler; kişisel kelime serveti ile ilgili Türkiye’de yapılan akademik çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise kelime öğretiminde ve kişisel kelime servetini geliştirmede izlenecek yöntem ve tekniklere belirtilmiş. Araştırmamıza konu olan ders kitaplarının kelime servetleri tespit edilmiş araştırma verilerine ve analizlerine yer verilmiştir.

Araştırma boyunca yardımını ve desteğini esirgemeyen, araştırmaya yön veren fikirler ve tavsiyelerinden, kaynak temini konusundaki yardımlarından dolayı tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU’ na teşekkürü bir borç bilirim. Araştırmam boyunca benim için fedakârlık yapan ve çalışmalarımı kolaylaştıran maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen araştırma boyunca yanımda olan özellikle eşim Ayşe ÖZALP’e , kızım Zeliha Esenbike’ye ve oğlum Alperen’e teşekkür ederim.

Bülent ÖZALP

**İLKÖĞRETİM 1. VE 2. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ
METİNLERİN KELİME SAYISININ KİŞİSEL KELİME SERVETİNE
KATKISININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

*Seyit EMİROĞLU**

*Bülent ÖZALP***

ÖZET

İnsanlar; sağlıklı bir iletişim kurabilmek, duygu, düşünce ve fikirlerini rahat ifade edebilmek için kelimelerden yararlanır. Yazılı ve sözlü anlatımlarda ihtiyaç duyduğumuz ve kullandığımız kelimelerin çeşitliliği kişinin kelime servetini belirler. Bireyin iyi ve doğru iletişim kurması kişisel kelime servetinin geniş olmasıyla eşdeğerdir.

Türkçe dersinin genel hedeflerinin biri de öğrencinin kişisel kelime servetini artırmak ve geliştirmek olmalıdır. Öğrencinin kelime servetini geliştirmek için kullandığı kelime servetinin bilinmesi gereklidir. Milli Eğitim Bakanlığı'na düşen en önemli görevlerden biri de her kademedeki öğrencinin duygu ve düşüncelerini hangi kelimelerle ve kaç kelimeyle ifade etmesi gerektiğini tespit etmektir.

Bu çalışma; 2008-2009, 2009-2010 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde 1. ve 2. sınıflarda okutulan Milli Eğitim Bakanlığı baskılı Türkçe ders kitaplarındaki şiir dışındaki metinlerin kelime sayısı ve kelimelerin kişisel kelime servetine katkısını belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmadır. Bu çalışma ile Türkçe ders kitaplarının öğrencinin kelime servetine katkısı incelenmiş. Kelime servetinin artırılması için yapılması gereken çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kelime, Kelime Serveti, Kelime Hazinesi, Kelime Dağarcığı,

* Yrd.Doç.Dr.Seyit Emiroğlu, Selçuk Ünv. Eğitim Fak. Sınıf Öğretmenliği Bölümü.

** Bülent Özalp, Yüksek Lisans Öğrencisi.

**EVALUATION ABOUT NUMBER OF WORDS IN THE TEXTS OF
“TURKISH LANGUAGE” SUBJECT BOOKS PUBLISHED FOR THE 1ST
AND 2ND GRADES OF PRIMARY SCHOOL AND THEIR CONTRIBUTION
TO PUPILS’ VOCABULARY**

*Seyit EMİROĞLU**

*Bülent ÖZALP***

ABSTRACT

Human being makes use of words in order to communicate properly and to express his/her emotions, opinions and ideas. Variation of words which we need and use in written and oral ways defines a person’s vocabulary. So; good and proper communication of a person depends on his/her vocabulary.

One of the main goals of “Turkish Language” subject is supposed to be increase and development of pupils’ vocabulary. In order to do that; it is necessary to know number of words which a pupil use. In this process, Ministry of Education should have the task and mission to answer this question: “With which and how many words pupils in each grade express their emotions and opinions? ”

This study focuses on “Turkish Language” subject books published by Ministry of Education in 2008/2009 end 2009/2010 educational periods for the 1st and 2nd grades of Primary schools in whole Turkey and is made aiming to define the contribution of number of words in the texts (except for the poems) to personal vocabulary. With this study, “Turkish Language” subject books’ contribution to pupils’ vocabulary is evaluated and reader is informed about further necessary works to increase the personal vocabulary.

Key words: Word, Words, Vocabulary, Wordpower

* Assist.Prof.Dr.Seyit Emiroğlu, Selçuk Universty, Faculty of Education of Department of Classroom Teaching.

** Bülent Özalp, Graduate Student.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
Bilimsel Etik Sayfası	ii
Tez Kabul Formu	iii
Önsöz	iv
Özet	vi
Abstract	vii
İçindekiler	viii
Tablolar Listesi	x
Giriş	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1.1. Dil ve İletişim	4
1.2. Kelime Serveti/ Dağarcığı/ Hazinesi	4
1.3. Aktif (Etkin) Kelime Serveti, Pasif (Edilgen) Kelime Serveti	6
1.4. Kişisel Kelime Servetinin ve Kelime Öğretiminin Eğitim ve Öğretimdeki Yeri ve Önemi	9
İKİNCİ BÖLÜM	11
2.1. Kelime Serveti İle İlgili İlköğretim Türkçe Programında Geçen Amaç, Kazanım ve Etkinlikler	11
2.2. Kişisel Kelime Serveti İle İlgili Türkiye’de Yapılan Akademik Çalışmalar.	22
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	25
3.1. Kelime Öğretiminde ve Kişisel Kelime Servetini Geliştirmede İzlenecek Yöntem ve Teknikler	25
3.1.1. Dinleme, İzleme Becerisi ve Etkinliği	28
3.1.2. Konuşma Becerisi ve Etkinliği	32
3.1.3. Okuma ve Anlama Becerisi ve Etkinliği	34
3.1.4. Yazma Becerisi ve Etkinliği	37

3.1.5. Görsel Okuma ve Görsel Sunu Becerisi ve Etkinliği	40
3.1.6. Ders Kitaplarını Etkili Kullanma Becerisi ve Etkinliği	41
3.1.7. Sözlük Kullanma ve Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Becerisi ve Etkinliği	55
3.1.8. Aile Bireyleri ve Öğretmenin Olumlu Model Olma Becerisi ve Etkinliği	58
3.1.9. Medya ve Çevrenin Etkili Kullanma Becerisi ve Etkinliği	60
3.1.10. Bilgisayar Programları ve Oyun Becerisi ve Etkinliği	61
Sonuç ve Öneriler	63
Kaynakça	66
Ekler	70
Özgeçmiş	106

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. 2008-2009 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan 1. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tasnifi	23
Tablo 2. 2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan 1. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tasnifi	24
Tablo 3. 2008-2009 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tasnifi	25
Tablo 4. 2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tasnifi	26
Tablo 5. Kazanımların Genel Dağılımı	27
Tablo 6. Birinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Bilgilendirici Metinlerin Kelime Sayısı	57
Tablo 7. Birinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Öyküleyici Metinlerin Kelime Sayısı	58
Tablo 8. Birinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Kelime Sayısı	58
Tablo 9. İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Öyküleyici Metinlerin Kelime Sayısı	60
Tablo 10. İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Bilgilendirici Metinlerin Kelime Sayısı	61
Tablo 11. İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Kelime Sayımı	61
Tablo 12. Birinci ve İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tasnif Edilmiş Metin Türlerinin Dağılımı	62
Tablo 13. Birinci ve İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelime Sayılarının Dağılımı	63

GİRİŞ

Dil, milleti meydana getiren, milletin duygu ve düşüncelerini ifade ettiği bir anlaşma aracıdır. Kültürümüzün en önemli unsuru olan dilimizin istenilen şekilde devamı için bireylerin yeterince kelime bilmesi ve bu kelimeleri tüm dil becerilerinde (dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu) gerektiği gibi kullanabilmesi şarttır.

İletişimde ve eğitimde kişinin bildiği kelime sayısının önemi büyüktür. Bir öğrenci ne kadar çok kelime biliyorsa; fikirlerini, düşüncelerini ve isteklerini o kadar iyi ifade edebilir. Kişisel kelime serveti, bireylerin anlama ve anlatım becerilerini, eğitim ve öğretim başarılarını, toplumla iletişimlerini doğrudan etkilemektedir. Bulunduğu yaş ve sınıf seviyesine uygun kişisel kelime servetini kazanmış olan öğrencilerin; dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanlarına ait etkinlikleri kazanması, toplumla iletişimini kolaylaştıracaktır.

Kişinin içinde bulunduğu çevre, aile, eğitim durumu ve soysa - ekonomik şartlar kişisel kelime servetini etkiler. Kelime servetinin yetersiz olduğu bireyler kendilerini ifade etmekte zorlanırlar. Bu durumda doğru iletişim gerçekleşmediği için karşısındakine kendini anlatamaz ve yanlış anlaşılmalara sebep olur. Kelime servetini geliştirmede aileye, çevreye, öğretmenlere ve basın yayın kuruluşlarına büyük görevler düşmektedir. Aileler çocukları ile iletişim kurarken kullandıkları kelimeleri dikkatli seçmeli, öğretmenler öğrencilerin kişisel kelime servetini artırmak için çalışmalı, basın ve yayın organları çocuklara uygun yapacakları görsel, yazılı ve sözlü yayınlarda öğrencilerin kelime servetini geliştirmeyi hedeflemelidir.

Öğrencinin kendisini rahat ifade edebilmesi için yeterince kelime bilmesi ve bu kelimeleri cümle içinde doğru ve yerinde kullanması sağlanmalıdır. Öğrencinin kelime servetinin geliştirebilmesi için Türkçe derslerindeki dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerini daha sağlam temellere oturtması gerekmektedir.

Türkçe dersinin amacı, değişik etkinlikler yoluyla öğrencinin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmektir. Söz varlığını ve kişisel kelime servetini geliştirmek bu bütünün en önemli parçası olmalıdır. Bu nedenle Türkçe derslerinde ve Türkçe ders kitaplarında öğrencilerin kelime servetini geliştirmeye yönelik metotlar ve etkinlikler üzerinde durulmalı, bu çalışmalara önem verilmelidir. Öğrencilerin okudukları metinleri, dinledikleri konuşmaları tam ve doğru bir şekilde anlamaları anladıkları ile ilgili düşüncelerini sözlü ve yazılı anlatabilmeleri için kelime servetinin önemi büyüktür.

Türkçe dersi kültürel kimliği kazanmaya katkı sağlayan bir derstir. Millettin mensupları olan bireyler, en büyük miraslarından biri olan Türk dilini istenilen şekilde kullanır ve geliştirir; geçmişini, gününü ve geleceğini korumuş; kültürünü ve Türk dilini gelecek nesillere aktarmış olur. Milli kimliğin devam ettirilmesinde bütün fertlere büyük görevler düşmektedir. Öyleyse anadilimizi sağlam temel ve hedeflere oturtarak doğru öğretilmesini sağlamalıyız.

Öğrencilerin sağlıklı bir iletişim kurabilmeleri için yeterli düzeyde kelime bilmeleri gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu güne kadar öğrencilerin sınıf ve yaş seviyelerine göre bilmesi ve kullanması gereken kelimeler ve sayıları henüz belirlenmemiştir. Bugüne kadar kelime öğretimi tesadüflere bırakılmıştır.

Bu çalışmada, 2008-2009, 2009-2010 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde okutulan Milli Eğitim Bakanlığı baskılı ilköğretim 1. ve 2. sınıflardaki Türkçe ders kitaplarındaki şiir dışındaki metinlerin türlerine göre kelime sayımı yapılmıştır. Ders kitaplarındaki metinlerin ve bunların kelime sayılarının yeterlilik düzeyleri araştırılmış, Türkçe Ders programı kelime serveti yönünden incelenerek bu konu için çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada örneklem alınmamıştır. Evrenin bütünü üzerinde çalışılmıştır. Metinler öyküleyici metin ve bilgilendirici metin olarak paragraf paragraf kelime türlerine göre sayılmıştır. Veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Kitaplardaki metinlerde bir kere tekrar eden kelimeler tek tek türlerine göre ayrılarak sayılmıştır. Daha önceki paragraflarda ve metinlerde geçen kelimeler hangi türde olursa olsun ikinci kere alınmamıştır.

Araştırmamızda Milli Eğitim Bakanlığı 2008-2009, 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulan Milli Eğitim Bakanlığı baskılı 1. ve 2. sınıf Türkçe Ders kitaplarındaki metinlerin bilgilendirici ve öyküleyici olma durumlarına göre kelime sayımları yapılmıştır. 2008-2009, 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulan kitaplardaki metinler, türlerine göre ayrılarak tablolar halinde verilmiştir. 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulan 1.sınıf Türkçe ders kitaplarına “Küçük Resimler, Denizati, Getir Paltomu Al Semerini” isimli metinler, 2.sınıf Türkçe ders kitaplarına “Burada Bir İğde Ağacı Vardı, Renkler Kraliçesi, Yaramaz Trafik Lambası, Selim’in Çürük Dişi, Oyuncakların Öyküsü” isimli metinler eklenmiştir. Bu nedenle çalışmamızda kitapların türlerine göre kelime sayımları verilirken 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulan Türkçe kitaplarının verileri girilmiştir. 2008-2009 eğitim öğretim yılı verilerine yukarıda isimleri belirtilen metinlerin tasnif edilen kelimeleri çıkarılarak ulaşılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. DİL VE İLETİŞİM

İnsanlar duygu, istek ve düşüncelerini dil aracılığı ile ifade ederler. Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli araçtır. Birey içinde yaşadığı toplumu, onun kültürünü ve bilgiyi dil sayesinde kazanır. Dil, kişi ile mensup olduğu millet arasındaki en önemli bağıdır.

İnsanlar, sosyal çevrede etrafındaki bireylerle iletişim kurma ihtiyacındadır. Bu ihtiyacı karşılayacak araç ise dildir. Yapılan araştırmalar insanların gününün yarısından fazlasını çevresiyle iletişim kurmakla geçirdiğini göstermektedir.

Millet kavramı açıklanırken dil temel unsur olarak belirtilmiştir. Bir milletin devamını sağlama bilmesi, toplum içinde dilin varlığını koruyabilmesi ile eşdeğer sayılmıştır. Milletler kültürlerini dil sayesinde gelecek nesillere aktarır. Dili örselenmiş milletler geleceğine güvenle bakamazlar. Geleceğin nesillerini kendi gelenek ve göreneklerine göre yetiştiremezler.

Her türlü iletişim, eğitim ve öğretim dille yapıldığına göre; milli varlığının devam ettirilebilmesi için Türkçe, milletimizin her ferdi tarafından en iyi şekilde konuşulması ve yazılması gerekmektedir. Böylece kültürümüz dil sayesinde korunmuş ve gelecek nesiller aktarılmış olacaktır.

1.2. KELİME SERVETİ / DAĞARCIĞI / HAZİNESİ

Kelime serveti; kelime hazinesi, söz dağarcığı, gibi değişik şekillerde ifade edilmektedir. Bir dildeki kişinin bildiği kelimeler kişisel kelime servetini; bir dildeki bütün kelimeler ise milli kelime servetini belirtir. Kelime serveti bireyde okul öncesi dönemde aile ve yaşadığı çevrede şekillenir. Okul ise; çocuğun aile ve çevrede

edindiği dili ve kelime servetini, sistemli olarak yapılan dil öğretimi ve kelime öğretimiyle geliştirerek istenilen seviyeye ulaştırır.

Kelime servetinin gelişmesi okul hayatıyla sınırlı değildir. Kelime öğrenme hayat boyu devam eder. Çünkü insan kelimeler ile düşünür; her şeyi kelimelerin oluşturduğu cümlelerle anlar ve anlatır. Dil ve onu meydana getiren kelimeler toplumdaki iletişimin en geçerli aracıdır.

Kelime servetinin genişliği veya yetersizliği anlama ve anlatma yeteneğini etkiler. Kelime serveti bireyin çocukluğundan başlayarak geliştirilmesi gereken bir süreç olarak görülmelidir. Kelimeler kişinin düşünce dünyasını belirler. Bireye çocukluğundan itibaren kazandırılacak kelimeler bir plan içinde verilmelidir. Böylece kelime hazinesi gelişen bireyler hem okul hayatında hem de sosyal çevrede kendini sözlü ve yazılı olarak anlaşılır ve tutarlı bir şekilde ifade eder. Sosyal çevrede, okullarda, kitap ve dergilerde, televizyon ve radyo yayınlarında şikâyet ettiğimiz Türkçeyi yanlış kullanma ve kendini ifade etmedeki kelime kısırlığı ortadan kalkmış olacaktır.

Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlükte kelime serveti, “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi” şeklinde tarif edilmektedir (Türkçe Sözlük, 2005: 1807).

Başka bir ifade ile; kelime serveti, “İnsanın doğduğu andan itibaren karşılaştığı ve çevresinde hazır bulduğu kelimeler, bu kelimelerin çağrıştırdığı kavramlar, kelimelerin oluşturduğu kalıplaşmış ifadeler kelime servetini meydana getirir (Tosunoğlu, 1999: 1).” şeklinde tarif edilmiştir.

Zeynep Çetinkaya ise, “Bir insanın kullandığı sözcüklerin tümüne sözcük dağarcığı (kelime serveti) denir. Sözcük dağarcığındaki sözcük ve kavramlar ne kadar zengin olursa duygu, düşünce, izlenim ve tasarımların ifadesi o kadar iyi olur. Sözcük dağarcığı birikim sonucunda oluşmaktadır. İnsanların sözcük yönünden zengin bir birikime sahip olması için sözcük öğrenimine önem verilmesi

gerekmektedir. Okullarda bunun için en verimli ortam Türkçe dersleridir. Türkçe derslerinde amaç, dilin dört yönü olan dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmektir (Çetinkaya, 2005: 75).” Şeklinde tarif etmiştir.

Kişilerin bilgi, düşünce ve kültürü bildiği kelime miktarı ile değerlendirilir. Kelime serveti zengin bireylerin bilgi edinme ve bilgiyi sunma yetenekleri daha fazladır. Türkçe dersindeki dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanlarında görülen aksaklıkların sebebi de kişisel kelime servetinin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Çocuk, olayları ve çevresini bildiği kelimeler kadar yorumlar veya anlamlandırır. Çocuğun yaşına, zekâsına, ilgilerine ve çevresine göre bildikleri ve kullandıkları kelime hazinesi farklılık gösterir. Çocuk büyüdükçe bildiği kelime sayısı artar.

Türkçe derslerindeki ve diğer derslerdeki öğrenme faaliyetlerinin istenilen düzeyde olabilmesi için öğrencilerin kelime servetinin yeterli düzeyde olması gerekir. Şurası da bir gerçektir ki ilköğretimin her kademesindeki öğrencinin bilmesi ve kullanması gerek kelime serveti ve aralığı henüz belirlenmemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı yeni programı geliştirirken veya değiştirdiğin de böyle bir talebi olmalıdır.

Milli bir politika ile öğrencinin hangi sınıfta kaç kelime öğrenmesi gerektiği, hangi sınıfta hangi kelimelerin öğretilmesi gerektiği, her derste kaç yeni kelime öğretilmesi gerektiği sınıfın ve öğrencilerin yaş seviyelerine göre önceden belirlenmelidir. Yazma ve konuşma etkinliklerinde sınıf seviyesine göre kaç kelimelik cümleler kullanacağı, yazdıkları metinlerin en az kaç cümleden oluşması gerektiği tespit edilmelidir.

1.3. AKTİF VE PASİF KELİME SERVETİ

Kelime serveti; değişik kaynaklarda akademisyenler tarafından “Kelime Dağarcığı”, “Kelime Hazinesi”, “Söz Varlığı” gibi yaklaşık aynı anlama gelen değişik kavramlarla açıklanmaktadır. (Banguoğlu, 1986: 10; Vardar, 1998: 190; Tosunoğlu,

1999: 1). Bu konuda araştırma yapan akademisyenler kelime servetini aktif ve pasif kelime serveti olarak ikiye ayırmaktadır. Aktif kelime serveti, kişinin günlük hayatında devamlı kullandığı kelimeler olarak ifade edilirken; pasif kelime serveti kişinin bildiği ama kendi cümlelerinde kullanmadığı kelimeler olarak ifade edilmektedir.

Sözcük dağarcığı üzerine yapılan araştırmalar ('Kişisel Kelime Serveti ile İlgili Türkiye'de Yapılan Akademik Çalışmalar' bölümünde değinilmiştir.) insanın iki türlü sözcük dağarcığı olduğunu ortaya koymuştur.

1. Etkin veya aktif sözcük dağarcığı,
2. Edilgin veya pasif sözcük dağarcığı.

Birinci tip sözcük dağarcığı, insanların günlük hayatta kullandığı, ikincisi ise insanların anlamını bildiği; ama kullanmadığı sözcüklerden oluşmaktadır (Güleryüz, 2002: 13).

Bir başka çalışmada kişisel kelime serveti "Bir kişinin, konuşmalarında ve yazılarında anlamını bilerek kullandığı kelimelerin toplamına "aktif kelime serveti"; kişinin okuduğu ve işittiği zaman anlamını çıkarabildiği; ama kendi cümlelerinde kullanamadığı kelimelerin toplamına ise "pasif kelime serveti" denmektedir (Karakuş, 2000: 128-129). Şeklinde ifade edilmiştir.

Özbay ve Melanlıoğlu da "Bireyde kelime hazinesi, aktif ve pasif kelimeler olmak üzere iki türlü işleyiş gösterir. Aktif kelimelerin sayısı, pasiflere göre daha az olmaktadır. Çünkü insanlar dinleyerek, okuyarak, görerek değişik konularda binlerce kelimeyi anlamakta ancak uğraşları ve ilgileri doğrultusundaki kelimeleri seçerek kullanmaktadırlar. İnsanların anlamak için zihinsel süreçlere işledikleri kelimeler pasif, anlatmak için zihinde işleyerek yeni yapılar oluşturduğu kelimeler ise aktif kelime olarak adlandırılabilir (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008: 34). Şeklinde ifade etmişlerdir.

Kişinin aktif kelime serveti ile pasif kelime serveti arasındaki fark büyükse eğitiminde büyük sorun var demektir; çünkü bu durum, dinlediğini ve okuduğunu anlayan; ama derdini anlatamayan bir insan tipi ortaya koyuyor (Demir, 2006: 209).

Dile hâkim olma ya da dili etkilice ulanabilmenin bir şartı da sözcük dağarcığının zenginliğidir. Zihinsel gelişim ve çevre, bireyin sözcük dağarcıklarının sınırlarını belirleyen önemli unsurlardır. Çocuk, zihinsel gelişimine bağlı olarak kendi çevresinde kullanılan sözcükleri öğrenir. Bu sözcük öğrenme süreci, ilköğretim okulu birinci sınıftan itibaren formâl bir hâl alır (Yangın, 1999: 6).

Bir kişinin, birikimini bize anlatabilmesi için aktif hâle getirilmiş bir kelime servetine ihtiyacı vardır. İletişim zenginliği kelime zenginliğine bağlıdır. Bu nedenle eğitim öğretimin her kademesinde, geçici veya daimi, her programa kişisel kelime servetini artırmaya yönelik açık ve anlaşılır hedefler koymak zorundayız (Demir, 2006: 209).

Bireylerin günlük hayatta kullandıkları kelimeler aktif kelime servetini meydana getirir. Bireyin günlük hayatta kullandığı kelime sayısı arttıkça kendini ifade etmedeki becerisi gelişir. Pasif kelime serveti ise bireyin bilip de devamlı kullanmadığı kelimelerden oluşur. Bu kelimeler daha çok başkalarının konuşmasını anlamada yahut okuduğumuz bir metni anlarken kullanırız.

Öğrenciler için seçilecek aktif kelime serveti onun günlük hayatında kullanabileceği, okuduğu bir metni rahatlıkla anlayabileceği ve kendisini sözlü ve yazılı ifade edebileceği kelimelerden oluşturulmalıdır. Öğrenciler bildiği ve öğrendiği kelimeleri konuşma ve yazma etkinliklerinde doğru ve yerinde kullanıyorsa o kelimeler aktif kelime servetine aktarılmış olur. Kişinin aktif kelime serveti ile pasif kelime serveti arasındaki farkın az olması gerekir. İki arasındaki fark arttıkça eğitim ve öğretimdeki kalite düşer. Böylece okuduğunu ve dinlediğini anlayamayan ve anlatamayan bir toplum ortaya çıkar.

İlköğretimdeki derslerin kalitesi öğrencinin kelime servetinin zenginliği ile eşdeğerdir. Kelime öğrenme çocukluk döneminde ailesinde ve çevresinde duyduğu ve kullandığı kelimelerle başlar, ilköğretim döneminde gelişir. Öğrencinin kendini istenilen şekilde ifade edebilmesi için aktif kelime servetini yeterli olması gereklidir. Bu sebeple ilköğretimin her kademesinde öğrencilerin kişisel kelime servetlerini geliştirici metot ve tekniklere yer verilmelidir.

1.4. KİŞİSEL KELİME SERVETİNİN VE KELİME ÖĞRETİMİNİN EĞİTİM VE ÖĞRETİMDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Kelime serveti zengin öğrenciler, okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini daha etkili olarak kullanır. Öğrencinin bilmediği kelimeler anlamayı olumsuz yönde etkiler. Kelime servetinin zenginliği, öğrencilerin diğer derslerdeki başarılarını da olumlu yönde etkiler. Öğrencinin kendini sözlü ve yazılı ifade edebilmesi kelime servetinin zenginliğine bağlıdır. Kelime servetini programlı olarak geliştirmenin en verimli yolu da Türkçe dersleridir.

İnsanlar kelimelerle düşünür ve kendilerini kelimelerin meydana getirdiği cümlelerle ifade ederler. İnsanlar düşündüklerini, dinlediklerini veya okuduklarını bildiği kelimelerle ifade eder. İnsanlar bazen günlük hayatlarında fikirlerini anlatırken uygun kelimeler bulamazlar. Kullanması gereken kelime yerine “şey, eee, ııı, falan” gibi kelimeler kullanırlar. Bu kullanımın sebepleri arasında kelime servetinin yetersizliği yatar. Bu bakımdan öğrencilerin kelime servetlerini geliştirecek okuma, konuşma ve yazma etkinliklerine yer verilmelidir. Öğrenciler kitap okuma, fikirlerini yazıya dökme, toplum karşısında konuşma ve kendini ifade etme etkinliklerine yönlendirilmelidir. Öğrenciler ne kadar çok kelime bilirse derslerdeki başarısı da o oranda artar ve iletişimde zorluk çekmez.

Bir dili konuşmak ve yazmak için bellekte iyi bilinen kelimelerin bulunması gerekir. İlköğretim çağında çocukların kelime hazinesi oldukça sınırlıdır. Bundan dolayı çocuk, hatırlamadığı kelimeyi karşılamak üzere “şey, falan, eee, ııı” gibi

maymuncuk kelimelere sığınır. Çocuğun yetersiz ve belirsiz kelime dağarcığını geliştirmek ve düzeltmek büyük ölçüde Türkçe dersinin oluşturacağı fırsatlarla sağlanır. Bu bakımdan kelime çalışmalarının ilköğretimde önemli bir yeri vardır (Calp, 2007: 182).

Söz dağarcığını yaşının gerektirdiği ölçüde geliştirememiş bir öğrencinin, derslerin konularına ilgi duyabilmesi, öğretmenlerin sınıfta anlattıklarını ve ders kitaplarında okuduklarını anlayabilmesi, anladıklarını anlatabilmesi, dolayısıyla derslerde başarılı olabilmesi imkânsızdır (Çeçen, 2002: 8).

Sözcük dağarcığı, bireyin bildiği sözcükleri ifade etmektedir. Öğrencinin söz dağarcığını zenginleştirmek, bildiği sözcüklerin sayısını artırmak anlamına gelmektedir. Herhangi bir sözcüğü bilmek, o sözcüğü doğru seslendirmek, doğru yazmak; konuşurken ve yazarken yerinde kullanmak; okuduğunda ya da duyduğunda da ne ifade ettiğini anlamak demektir. Bundan dolayı sözcük öğretimi, sözcüğün doğru söylenmesini ve yazılmasını; hangi bütün içinde ne anlama geldiğini öğretmeyi kapsamaktadır (Yangın, 1999: 6).

Doğru ve hızlı okuyabilen, okuduğunu anlayabilen, kelime hazinesi geniş, dili sözlü ve yazılı olarak iyi kullanabilen öğrencilerin bütün derslerde başarı göstermeleri olasılığı yüksektir. Aslında birçok derslerdeki başarısızlığın temelinde Türkçe dil becerileri olan okuma, anlama ve anlatım yetersizlikleri yatmaktadır (Öz, 2003: 2).

Mehmet Kaplan; kelime servetinin geliştirilmesi konusunda “Öyle ise ne yapmak lâzım?” Sorusuna şöyle cevap verir:

- 1- Bugün Türkçede kullanılan bütün kelimeleri içine alan büyük bir lûgat yapmak.
- 2- İlkokuldan üniversiteye kadar bunlardan bilinmesi lâzım gelenleri tesbit etmek.
- 3- Her sınıf seviyesinde bilinmesi gereken kelimeleri öğretmeye çalışmak,
- 4- Bunları öğrenmemiş olanları daha yüksek sınıflara bırakmamak.

Yalnız Türkçe ve edebiyat derslerinde değil, her derste hocalar kelime bilgisine ehemmiyet vermelidir. Çünkü her ders için kelime, düşünce ve mefhumla götüren bir

vasıttır. Her derse ait kelimeleri bilmeden o dersin anlaşılması imkânsızdır (Kaplan, 1991: 172).

Öğrenci Türkçe dersi başta olmak üzere tüm derslerde yeni kelimeler öğrenir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma etkinlikleri ile elde edilen kelimeler öğrencinin kişisel kelime servetine katkı sağlar. Öğrenci ne kadar çok kelimenin anlamını bilir ve bu kelimeleri günlük hayatında kullanırsa dinlediği ve okuduğu konuları daha iyi anlar ve kendini daha rahat ifade eder.

Kelime öğretimi ve kişisel kelime servetinin gelişmiş olması öğrencinin; dil ve iletişim becerilerini kazanmasını ve geliştirmesini sağlar. Yaşadığı dünyayı tanıma ve anlama imkânı bulur. Karakter gelişimine katkı sağlar. Sorumluluk duygusunu geliştirir. Kendisine ve başkalarına saygı duymayı öğrenir. Kelimeleri tanıma, bozmadan söyleme ve yazma becerisini kazanır. Olumlu sevgi ve olumlu model oluşumuna katkı sağlar. Kültürel ve sosyal gelişimini tamamlamasını sağlar.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. KELİME SERVETİ İLE İLGİLİ İLKÖĞRETİM TÜRKÇE PROGRAMINDA GEÇEN KAVRAMLAR

Millî Eğitim Bakanlığı, 2005 – 2006 eğitim öğretim yılından itibaren 1-5. sınıflar düzeyinde yeni ilköğretim programlarını uygulamaya koymuştur. 1981 yılından beri uygulanan program yeni programın uygulamaya başlamasıyla yürürlükten kalkmıştır. 1981 programında davranışçı yaklaşım ön plandayken, 2005 programı ile yapılandırıcı yaklaşım ön plana alınmıştır.

1981 program davranışçı yaklaşıma göre hazırlanmıştı. 1981 Türkçe programında Türkçe derslerinde öğrencilerin kazanacakları davranışlar belirtilirken bunların nasıl yapılacağı, hedef ve davranışların ne kadar sürede verileceği yeterince

açıklanmamıştır. 1981 programının açıklamalar kısmında insanların kelimelerle düşündüğünü, duygu ve düşünceleri anlatabildiğimizi belirterek çocuğun kelime dağarcığının asıl okulda zenginleşeceğini belirtir. Özellikle, Türkçe dersinin türlü etkinlikleri, okuma, dinleme, anlama, anlatma çalışmaları, bu zenginleşmeyi bir sisteme bağlayacağını ve kelime öğretimini hızlandıracağını belirtir.

1981 programında kelime hazinesinin geliştirilmesi ile ilgili olarak genel amaçlar bölümünde “Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmektir.” denmektedir. Bu genel amaç 1-3.sınıfların anlama öğrenme alanının özel amaçlar bölümünde “ Düzeylerine uygun zengin bir kelime dağarcığı kazandırmaktır.” şeklinde ifade edilirken; 4-5.sınıfların anlama öğrenme alanının özel amaçlar bölümünde “ Kelime dağarcığını dilimizin yapısıyla ilgili özellikleri de sezmiş olarak düzeylerine göre zenginleştirmektir.” şeklinde ifade edilmiştir. 1981 programı kelime hazinesini geliştirmeyi anlama öğrenme alanının bir etkinliği olarak görmüştür. Program kelime hazinesinin geliştirilmesini amaçlarına almakla birlikte bunun nasıl ve hangi etkinlikler yoluyla yapılacağını, haftada kaç saat yürütüleceği ve etkinliklerin yapılacağı kelimeler ve sayıları açıklamamıştır. Kelime hazinesini geliştirmeyi anlama öğrenme alanının bir etkinliği olarak görmüştür. Diğer öğrenme alanlarında bu konuya değinilmemiştir.

Yeni Türkçe Dersi (1-5.Sınıflar) Öğretim Programı’nda yapılandırıcı yaklaşım merkeze alınmakla birlikte, çoklu zekâ, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal, tematik ve beceri yaklaşımı gibi çeşitli eğitim yaklaşımlarından yararlanılmıştır. Yeni programda, kazanımlarla birlikte kazanımların öğrencilere nasıl kazandırılacağı örnek etkinlikler ve açıklamalarla belirtilmiştir. Kazanımlar, programda öğrencilerin gelişim düzeyine ve öğrenme alanının özelliğine göre birinci sınıftan beşinci sınıfa doğru artırılarak verilmiştir. Kazanımlar öğrenme alanlarına göre tablolar içerisinde sıralanmıştır. Tablolarda kazanımlara ilişkin açıklamalar ile etkinlik örnekleri de yer almaktadır.

Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı’nın hazırlanmasında düşünme, anlama, sorgulama, inceleme, araştırma, keşfetme, günlük hayatla ilişkilendirme ve değerlendirme gibi çalışmaları içeren tematik yaklaşım benimsenmiştir. Tematik

yaklaşımından hareketle Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda zorunlu ve seçmeli temalar belirlenmiştir. Temaların seçilmesi ve belirlenmesinde Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın amaçları, temel becerileri ve diğer dersler dikkate alınmıştır. Her tema içerisinde ele alınacak içerik önerileri sunulmuştur (MEB, 2009: 142).

Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı çerçevesinde bir eğitim-öğretim yılı içerisinde ele alınacak tema sayısı sekiz olarak belirlenmiştir. Bu sekiz temanın dördü zorunlu, dördü ise seçmelidir. Zorunlu Temalar; Atatürk, Değerlerimiz, Sağlık ve Çevre, Birey ve Toplum olmak üzere tablolar halinde ve içerikleri de belirtilerek verilmiştir. Seçilecek temalar ve konuların, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan Millî Eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olması gerektiği vurgulanmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda her temada dört metin öngörülmüştür. Bu metinlerden biri dinleme metni olarak öğretmen kılavuzunda, üçü ise öğrenci ders kitabında verilmelidir. Dinleme ve okuma metinleri öyküleyici, şiir ve bilgilendirici türlerden seçilmelidir. Her yazardan en fazla üç metin seçilmelidir şeklinde ifade edilmiştir. Öğrenme programında 1., 2. ve 3. sınıfta okutulacak metinlerin kısa ve bol resimli olması gerektiği, metin türleri ve içerikleri belirtmekle birlikte metinlerin temalara göre hangi edebi türden seçileceği belirtilmemiştir.

Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programında her temada üç farklı türden; öyküleyici metin, bilgilendirici metin ve şiir olmak üzere dört metin işlenmelidir. Bu metinlerden üçü ders kitabında, birisi de dinleme metni olarak öğretmen kılavuzunda yer almalıdır şeklinde ifade edildiği halde; Kılavuz kitaplar da ise her tema da bilgilendirici, öyküleyici ve şiir türünden 3 okuma 2 de serbest okuma metni olarak toplam 5 metin yer almıştır. 1. serbest okuma metni etkinlikleri ile birlikte ders ve çalışma kitaplarında vardır. 2. serbest okuma metni ise sadece ders kitaplarında vardır. Ayrıca öğretmen kılavuz kitaplarında her tema için bir dinleme metni konmuştur. Bunların etkinlikleri çalışma kitaplarına alınmıştır.

Tablo-1: 2008 - 2009 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan 1. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tasnifi

TEMA ADI	ŞİİR	BİLGİLENDİRİCİ METİN	ÖYKÜLEYİCİ METİN	DİNLEME METNİ	TOPLAM
HAYAL GÜCÜ	2	1	1	1 (Öyküleyici)	5
EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER	1	1	2	1 (Öyküleyici)	5
DEĞERLERİMİZ	2	1	1	1 (Şiir)	5
OYUN VE SPOR	1	1	2	1 (Öyküleyici)	5
TOPLAM	6	4	6	4	20

2008 - 2009 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde Birinci sınıflarda okutulan Milli Eğitim Bakanlığı baskılı Türkçe ders kitabındaki metinler; şiir, bilgilendirici metin, öyküleyici metin ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metinlerinden oluşmuştur. Birinci sınıf Türkçe Ders kitabında; toplam 20 metin işlenmiştir. Bu metinlerde 4 tanesi dinleme metni olarak öğretmen kılavuz kitaplarında yer alırken 16 tanesi öğrenci ders kitaplarında yer almaktadır. Öğrenci ders kitaplarında yer alan metinlerden 4 tanesi bilgilendirici metin, 6 tanesi öyküleyici metin toplam 10 okuma metni ve 6 tane şiirden oluşmaktadır. Öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin 3 tanesi öyküleyici metin, 1 tanesi şiirden oluşmaktadır. Dinleme metinleri öğrenci ders kitaplarında yer almayıp, öğretmen kılavuz kitaplarında yer almaktadır. Dinleme metinlerinin etkinliklerine öğrenci çalışma kitaplarında yer verilmiştir.

Tablo-2: 2009 - 2010 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan 1. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tasnifi

TEMA ADI	ŞİİR	BİLGİLENDİRİCİ METİN	ÖYKÜLEYİCİ METİN	DİNLEME METNİ	SERBEST OKUMA METNİ	TOPLAM
HAYAL GÜCÜ	2	1	0	1 (Öyküleyici)	2 (Öyküleyici) (Bilgilendirici)	6
EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER	1	1	1	1 (Öyküleyici)	2 (Öyküleyici) (Öyküleyici)	6
DEĞERLERİMİZ	1	1	1	1 (Şiir)	2 (Şiir) (Öyküleyici)	6
OYUN VE SPOR	1	1	1	1 (Öyküleyici)	2 (Bilgilendirici) (Şiir)	6
TOPLAM	5	4	3	4	8	24

2009 - 2010 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde 1. sınıflarda okutulan Milli Eğitim Bakanlığı baskılı Türkçe ders kitaplarındaki metinler; şiir, bilgilendirici metin, öyküleyici metin, 2 tane serbest okuma metininden ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metinlerinden oluşmuştur. 1. sınıf Türkçe Ders kitabında 2009 - 2010 yılında; 24 metin işlenmiştir. Bu metinlerde 4 tanesi dinleme metni olarak öğretmen kılavuz kitaplarında yer alırken 20 tanesi öğrenci ders kitaplarında yer almaktadır. Bu metinlerden 6 tanesi bilgilendirici metin, 7 tanesi öyküleyici metin toplam 13 okuma metni ve 7 tane de şiirden oluşmaktadır. Ders kitaplarında verilen serbest okuma metinlerinden biricisinin etkinliklerine çalışma kitaplarında yer verilirken; ikinci serbest okuma metinlerinin çalışmalarına yer verilmemiştir. Dinleme metinlerinin etkinliklerine öğrenci çalışma kitaplarında yer verilmiştir. Serbest okuma metinleri, serbest okuma saatlerinde okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla eklenildiği düşünülebilir. 2009 - 2010 eğitim öğretim yılında okuma metni sayısı 4 tane artırılmıştır. 1 tane öyküleyici, 2 tane bilgilendirici, 1 tane de şiir eklenmiştir. Bu da kişisel kelime serveti konusunda olumlu bir adımdır.

Tablo-3: 2008 - 2009 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tasnifi

TEMA ADI	ŞİİR	BİLGİLENDİRİCİ METİN	ÖYKÜLEYİCİ METİN	DİNLEME METNİ	SERBEST OKUMA METNİ	TOPLAM
BİREY VE TOPLUM	1	1	1	1 (Şiir)	1 (Öyküleyici)	5
ATATÜRK	1	1	1	1 (Bilgilendirici)	1 (Şiir)	5
ÜRETİM, TÜKETİM VE VERİMLİLİK	1	1	1	1 (Şiir)	1 (Öyküleyici)	5
SAĞLIK VE ÇEVRE	1	1	1	1 (Şiir)	1 (Öyküleyici)	5
HAYAL GÜCÜ	1	1	1	1 (Öyküleyici)	1 (Bilgilendirici)	5
OYUN VE SPOR	1		2	1 (Bilgilendirici)	1 (Bilgilendirici)	5
DEĞERLERİMİZ	1	1	1	1 (Öyküleyici)	1 (Bilgilendirici)	5
EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER	1	1	1	1 (Şiir)	1 (Öyküleyici)	5
TOPLAM	8	7	9	8	8	40

2008 - 2009 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde 2. sınıflarda okutulan Milli Eğitim Bakanlığı baskılı Türkçe ders kitaplarındaki metinler; şiir, bilgilendirici metin, öyküleyici metin, bir tane serbest okuma metni ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metinlerinden oluşmuştur. Ders kitabında; 40 metin işlenmiştir. Bu metinlerde 8 tanesi dinleme metni olarak öğretmen kılavuz kitaplarında yer alırken 32 tanesi öğrenci ders kitaplarında yer almaktadır. Bu metinlerden serbest okuma metinleri dâhil 10 tanesi bilgilendirici metin, 13 tanesi öyküleyici metin toplam 23 okuma metni ve 9 tane şiirden oluşmaktadır.

Tablo-4: 2009 - 2010 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tasnifi

TEMA ADI	ŞİİR	BİLGİLENDİRİCİ METİN	ÖYKÜLEYİCİ METİN	DİNLEME METNİ	SERBEST OKUMA METNİ	TOPLAM
BİREY VE TOPLUM	1	1	1	1 (Şiir)	2 (Öyküleyici) (Bilgilendirici)	6
ATATÜRK	1	1	1	1 (Bilgilendirici)	2 (Şiir) (Öyküleyici)	6
ÜRETİM, TÜKETİM VE VERİMLİLİK	1	1	1	1 (Şiir)	2 (Öyküleyici) (Şiir)	6
SAĞLIK VE ÇEVRE	1	1	1	1 (Şiir)	2 (Öyküleyici) (Bilgilendirici)	6
HAYAL GÜCÜ	1	1	1	1 (Öyküleyici)	2 (Bilgilendirici) (Öyküleyici)	6
OYUN VE SPOR	1	1	1	1 (Bilgilendirici)	2 (Öyküleyici) (Bilgilendirici)	6
DEĞERLERİMİZ	1	1	1	1 (Bilgilendirici)	2 (Öyküleyici) (Şiir)	6
EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER	1	1	1	1 (Şiir)	2 (Öyküleyici) (Şiir)	6
TOPLAM	8	8	8	8	16	48

2009 - 2010 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde 2. sınıflarda okutulan Milli Eğitim Bakanlığı baskılı Türkçe ders kitaplarındaki metinler; şiir, bilgilendirici metin, öyküleyici metin ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metinlerinden ve 2 tane serbest okuma metinlerinden oluşmuştur. Ders kitabında; 48 metin işlenmiştir. Bu metinlerde 8 tanesi dinleme metni olarak öğretmen kılavuz kitaplarında yer alırken 32 tanesi öğrenci ders kitaplarında yer almaktadır. Bu metinlerden serbest okuma metinleri dâhil 12 tanesi bilgilendirici metin, 16 tanesi öyküleyici metin toplam 28 okuma metni ve 12 tane de şiirden oluşmaktadır. Dinleme metinlerinin etkinliklerine öğrenci çalışma kitaplarında yer verilmiştir. Ders

kitaplarında verilen serbest okuma metinlerinden biricisinin etkinliklerine çalışma kitaplarında yer verilirken; ikinci serbest okuma metninin çalışmalarına yer verilmemiştir. Serbest okuma metinleri, serbest okuma saatlerinde okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla kullanılabilir. Ayrıca ikinci serbest okuma metnin çalışmalarına yer verilmemesi öğretmene gerçekleşmediğini düşündüğü kazanımları vermek ve öğrencileriyle belirlediği etkinlikleri işleme imkânı sağlamış olur.

2009 - 2010 eğitim öğretim yılında okuma metni sayısı 8 tane artırılmıştır. 4 tane öyküleyici, 1 tane bilgilendirici, 3 tane de şiir eklenmiştir. Bu da kişisel kelime servetini geliştirme konusunda ders kitaplarında yapılan olumlu bir adımdır. Programda ve kılavuz kitaplarda bu değişikliğin sebebi açıklanmamıştır. Ayrıca kılavuz kitaplarda yer alan dinleme metinlerinde de değişikliğe gidilmiştir. Bu da programın esnek olduğunu ihtiyaçlara göre değiştirilebilecek ve geliştirilebilecek olduğunu göstermektedir. Bu durumda ders kitaplarında ve kılavuz kitaplarda yer alan metinler kelime serveti bakımından gözden geçirilmeli ve belirlenecek hedefler doğrultusunda şekillendirilmelidir.

Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı kazanımlarının öğrenme öğretme sürecine dağılımı verilmiştir. Bu dağılımlara göre her sınıf düzeyi için metin işleme örneklerine ve her öğrenme alanı için de etkinliklere yer verilmiştir.

Tablo-5: Türkçe Öğretim Programındaki Kazanımların Genel Dağılımı

	ÖĞRENME ALANLARI					
	DİNLEME	KONUŞMA	OKUMA	YAZMA	GÖRSEL OKUMA GÖRSEL SUNU	TOPLAM KAZANIM
KAZANIM SAYISI	52	55	75	70	26	278

2005 Türkçe Dersi Öğretim Programında 1.sınıftan 5.sınıfa kadar, dinleme öğrenme alanı ile ilgili 52 kazanım, konuşma öğrenme alanı ile ilgili 55 kazanım, okuma öğrenme alanı ile ilgili 75 kazanım, yazma öğrenme alanı ile ilgili 70 kazanım, görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanı ile ilgili 26 kazanım olmak üzere toplam 278 kazanım belirlenmiştir. Kazanımlarda öğrencilerin kişisel kelime servetinin geliştirilmesi ile ilgili açık ve net ifadeler yoktur. Bu öğrenme alanlarındaki kazanımlardan sadece birkaç tanesi kelime servetinin geliştirilmesine yönelik hedeflerdir.

Amaçlar bölümünde kelime serveti ile ilgili geçen kavramlar: Türkçeyi sevmelerini, doğru, güzel ve etkili kullanmalarını sağlamak. Metinler arası okuma becerilerini geliştirerek söz varlığını zenginleştirmek.” (MEB, 2009: 12).

Dinleme öğrenme alanındaki kelime serveti ile ilgili kazanımlar: Dinlediklerinde geçen bilmediği kelimelerin anlamlarını araştırır (MEB, 2009: 121).

Konuşma öğrenme alanındaki kelime serveti ile ilgili kazanımlar: Kelimeleri yerinde ve anlamlarına uygun kullanır. Konuşmasında söz varlığını kullanır. Yeni öğrendiği kelimeleri konuşmalarında kullanır (MEB, 2009: 122).

Okuma öğrenme alanındaki kelime serveti ile ilgili kazanımlar: Görsellerden yararlanarak söz varlığını geliştirir. Bilmediği kelimelerin anlamlarını araştırır (MEB, 2009: 142).

Yazma öğrenme alanındaki kelime serveti ile ilgili kazanımlar: Yazılarında söz varlığından yararlanır (MEB, 2009: 124). Şeklindedir. Sentez yapabilme becerileri ile ilgili kazanımları da kelime servetini geliştirmeye yönelik kazanımlar olarak görürsek kelime serveti ile ilgili kazanımların okuma ve konuşma öğrenme alanlarında toplandığı görülebilir.

Ayrıca öğrenme – öğretme sürecinde Hazırlık bölümündeki anahtar kelimelerle çalışma, Anlama bölümündeki Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma

ve söz varlığını geliştirme Kendini ifade etme bölümündeki söz varlığını kullanma bölümleri kelime servetini geliştirmeye yönelik etkinliklerdir.

Kelime servetini geliştirme ile ilgili olarak öğrenme öğretme sürecindeki Hazırlık bölümündeki Anahtar Kelimelerle Çalışmamın amacı, öğrencinin kavram gelişimini sağlamak, yeni bilgi ve kavramlara ilgisini çekmektir. Çalışma için seçilecek kelime/ kelime grupları metinden alınmalı ve metnin içeriğine ilişkin ipucu vermelidir. Birinci ve ikinci sınıflarda en fazla iki, üçüncü sınıfta üç, dördüncü ve beşinci sınıflarda beş anahtar kelimeye / kelime grubuna yer verilebilir. Bu amaçla kelimenin çağrıştırdığı anlam, duygu ve düşünceleri belirleme, kelime-resim eşleştirme gibi çalışmalar yaptırılmalıdır (MEB, 2009: 150).

Anlama bölümündeki Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma bölümünde kelime servetini geliştirme ile ilgili olarak Dinleme ve okuma sırasında öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenmelidir. Kelimelerin anlamlarını kendinden önce veya sonra gelen kelimeye, kelimenin içinde geçtiği cümleye, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenmelidir. Tahminler kontrol edilmeli, yanlış tahminlerde öğrenciler arkadaşlarına sormaya ya da sözlüğe bakmaya yönlendirilmelidir. Öğrencilerden kelimenin anlamı hakkında konuşmaları, kelimeyle yeni cümleler kurmaları, kelimenin çağrıştırdıklarını açıklamaları, kelimeyle ilgili resim yapmaları istenebilir (MEB, 2009: 152).

Söz Varlığını Geliştirme bölümünde ise kelimelerin anlam özellikleri üzerinde durulması gerektiği ve metnin türüne göre gerçek, mecaz, zıt anlamlı, eş sesli kelimelerle çalışılabileceği ekleri kullanarak yeni kelimeler türetmeleri sağlanabilir. Öğrencinin söz varlığını geliştirebilecek farklı teknikler de kullanabilir (MEB, 2009: 153). Şeklindedir.

Kendini İfade Etme bölümündeki Söz Varlığını Kullanma bölümünde kelime servetini geliştirmeye yönelik etkinlikler şöyle belirtilmiştir: Öğrencilerin öğrendikleri kelimeleri yerinde ve anlamına uygun olarak kullanmaları, yazılarında farklı cümle yapılarına yer vermeleri gibi çalışmalarını kapsamaktadır. Bu aşama

konuşma ve yazma etkinlikleriyle birleştirilebileceği gibi ayrı bir başlık altında da ele alınabilir (MEB, 2009: 156).

Yeni Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı, Türkçe öğretmen kılavuz kitapları incelendiğinde öğrencinin kişisel kelime servetiyle ilgili hedefler ve kazanımlar açık ve net bir şekilde belirtilmediği görülmektedir. 1981 programında kelime serveti ile ilgili açıklamalar olmakla birlikte yeni Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programında öğrencinin sınıflarına göre kişisel kelime servetinin geliştirilmesi ile ilgili kazanımlar, etkinlikler, kişisel kelime serveti ve kelime sayıları belirtilmemiştir. Görüldüğü gibi son iki programında eksik yanı öğrencilerin kişisel kelime serveti ile ilgili açık ve net ifadelerin olmamasıdır. Son iki programda da öğrencilerin yaş gruplarına veya sınıflara göre kazandırılacak kelimelere ve sayılarını yer verilmemiştir.

Yeni programda dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımlara ve etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Bu durum öğretmenlere neyi, nasıl ve niçin yapacağı konusunda kolaylık sağlamış ve rehberlik etmiştir. Bu olumlu durumlara rağmen Türkçe öğretmen kılavuz kitapları incelendiğinde kelime öğretiminin nasıl yapılacağı ve kişisel kelime servetinin nasıl geliştirileceği ile ilgili net açıklamalara yer verilmemiştir. Araştırmamızın konusu olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı ders kitaplarında sözcüklerin anlamalarının, kullanımlarının ve yazımlarının öğretimiyle ilgili tekrar ve pekiştirme alıştırmalarına yer verilmemiştir. Öğrencilerin kişisel kelime servetini artırmak için net hedefler belirlenmemiştir. Ders kitaplarında kelimelerin anlamı ve kullanımıyla ilgili tekrar çalışmasının olmayışı yeni öğrenilen sözcüğün zamanla unutulup gitmesine neden olacaktır.

İlköğretim programında en fazla ders saati Türkçe derslerine ayrılmıştır. Türkçe dersi de kelime servetinin geliştirilmesi için en önemli derstir. Bundan sonra hazırlanacak yeni Türkçe programının ilk hedefi kelime serveti ile ilgili hedefler belirlemek, ilköğretim öğrencilerine kazandırılacak kelimelerin neler olacağını ve sayılarını tespit etmek olmalıdır.

2.2. KİŞİSEL KELİME SERVETİ İLE İLGİLİ TÜRKİYE'DE YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALAR

İlköğretim öğrencilerinin kelime dağarcığı hakkında kesin verilere sahip değiliz. Türkiye'de değişik yaş grubundaki kişilerin dağarcığındaki kelime sayısı, tahminlere dayanmaktadır. Bunu ölçmek de çok zordur. Ölçmeye dayanmayan ve tespit edilmesi zor olan bir kelime dağarcığının hangi kelimelerle ve nasıl bir teknikle zenginleştirileceği bilimsel bir temele dayanmamaktadır. Ancak ilköğretimde her sınıf için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki kelimeler taranırsa hangi kelimelerin hangi sınıf seviyesinde çok yer aldığı ve hangi kelimelerin öğretilmesi gerektiği bir programa bağlanabilir ve uygulanabilir (Yıldız vd., 2006: 315).

Ülkemizde kelime serveti konusunda yapılan araştırmaların çoğu, kelime servetinin önemi üzerinde durmaktadır. Bu çalışmalardan sadece bir kaçında kelime listesine yer verilmiştir. Bu da yeterli değildir. Bazı araştırmalar, gelişmiş ülkelere göre her kademedeki öğrencimizin kişisel kelime serveti bakımından çok geride kaldığını göstermektedir. Bu durum okullarımızda Türkçe öğretiminin iyiye gitmediğini açıkça ortaya koymaktadır (Demir, 2006: 212)

İngilizler ve Almanlar, okul öncesi çocuklarına 2000 kelime, 7-12 yaş grubundaki çocuklarına en az 5000 kelime öğretmeyi hedeflemektedirler. Bir insanın günlük hayatında azami 3000 kelime kullandığını kültürlü bir insanın kelime dağarcığında yaklaşık olarak 22000-27000 kelime bulundurmasının, kullanmasının gerektiğini, kendini yetiştirmiş bir insanın ise 40000 kelime bilmesi gerektiğini tespit etmişler ve eğitimde hedef göstermişlerdir (Karakuş, 2000: 128).

Öğrenciden ilköğretim birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar olan süre içerisinde 3000 kelimeyi yazılı dilde tanınması beklenir. Okula erken başlamak ve etkili okuma programları çerçevesinde bu sayı arttırılabilir. Dokuz yaşına geldiğinde

öğrenci konuşma ve dinlemede 10.000 kelimeyi kullanabilmektedir ancak bu 10.000 kelimeyi yazılı dilde kullanması henüz mümkün olmamıştır (Akyol, 2005: 151).

Kelime serveti ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmalara örnekler verecek olursak şunları sayabiliriz.

Türkiye’de kelime sayımı dikkate alınarak kelime serveti ile ilgili ilk yapılan çalışmalardan biri Vedide Baha Pars ve Cahit Baha Pars tarafından yapılmıştır. “Okuma Psikolojisi ve İlk Okuma Öğrenimi” başlıklı kitaplarında ilkokul birinci sınıfta öğretilecek kelimeleri tayin etmek maksadıyla 698 kelimedenden oluşan bir liste oluşturulmuşlardır (Pars ve Pars, 1954).

Bir başka çalışma ise, Ömer Harit’in «Samsun ve Ankara illerinin 6-7 Yaş Çocuklarında Kelime Hazinesi Araştırması» temel kelime serveti konusunda yapılmış en geniş kapsamlı ve amaca yönelik çalışmaların başında gelir. Harit, çalışmasında Ankara ve Samsun illerindeki ilkokulları sosyo-ekonomik yönden gruplara ayırmış, bu okullarda öğrenim gören 9351 öğrenciden “Kelime Hatırlama Oyunu” yöntemiyle yazılı materyal toplamıştır. Materyallerdeki kelimeler ve bunların frekansları alfabetik liste hâlinde gösterilmiştir. Harit’in sözü edilen çalışmasında sonuç ve yorum bölümü yoktur; kelimelerin gramatikal bir değerlendirilmesi de yapılmamıştır. Sadece frekanslara göre yüzde ile ifadelendirilen bölümlendirmeler bulunmaktadır (Harit, 1971).

Konuyla ilgili diğer bir araştırma da Musa Çiftçi’nin yayınlanmamış yüksek lisans tezidir. Bu çalışmayla Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi son sınıf öğrencilerinden alınan yazılı dokümanlar değerlendirilmiştir. Öğrencilerin yazılı olarak ortalama 3916 değişik kelime kullandıkları tespit edilmiştir (Çiftçi, 1991: 80-83)

Bir başka araştırma ise, Necate Baykoç ile Meziyet Ari tarafından yapılan “12-30 Aylık Türk Çocuklarında Dilin Kazanımı” konulu çalışmada ise çocukların dil kazanımlarındaki aşamalar incelenmiştir. Araştırma sonucunda bir kelime listesi

çıkarılmamıştır.17-18 aylık bir çocukların 100 kelimeyi anladıkları tespit edilmiştir (Baykoç Dönmez ve Arı, 1987).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın hazırlattığı 'Türkçe Eğitimi ve Öğretimi' adlı kitapta kişisel kelime serveti ile ilgili bazı bilgilere rastlıyoruz: "Bir insan ortalama olarak 1000-3000 kelime kullanarak konuşur. Eğitim seviyesi yükseldikçe kullanılan kelime sayısı da artar. Kültürlü bir kişi 20 bin ile 25 bin kelime kullanarak konuşabilir; bu sayıyı 40 bine kadar yükseltenler de bulunmaktadır. Anlaşılacağı üzere kişinin hayatı boyunca kullandığı (kazandığı) kelime sayısı kelime hazinesi olarak değerlendirilmektedir." (MEB, 1985, 172). Bu çalışmadaki bulgulara ne tür bir araştırmayla ulaşıldığı, değerlendirmede ölçütlerin neler olduğu, çalışmanın hangi bölgede veya bölgelerde yapıldığı ve araştırmanın kim / kimler tarafından yürütüldüğü belirtilmemiştir.

Afyon Kocatepe Üniversitesinde, Afyonkarahisar il merkezindeki ilköğretim 5. ve 8. sınıflar ile lise son sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımdaki aktif kelime servetini belirlemeye yönelik bir yüksek lisans tezi yapılmıştır. Çalışmada, sosyo-ekonomik düzey dikkate alınarak belirlenen okullardan incelemeye alınacak öğrenciler, "Random yöntemi" ile seçilmiştir. Her okulda son sınıfların sınıf listelerindeki 7. sırada yer alan öğrenciler alınarak her öğretim kademesinin son sınıfından 30 öğrenci olmak üzere toplam 90 öğrenci seçilmiştir. Bu öğrencilerin her birinden hiç unutamadığı bir olayı veya bir anısını anlatması istenmiştir. Öğrenciler 5-7 dakika konuşturulmuş ve konuşmaları kaydedilmiştir. Bu çalışmadan çıkan sonuçlar şöyledir:

Beşinci sınıf öğrencileri, ortalama 7198 kelime kullanmışlardır. Bu kelimelerin 6168'i tekrarlanan kelime 1030'u farklı kelimedir. Bu durumda 5. sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımda aktif kelime serveti yaklaşık olarak 1030'dur. 8. sınıf öğrencileri, ortalama 8955 kelime kullanmışlardır. Bu kelimelerin 7732'si tekrarlanan kelime 1223'ü farklı kelimedir. Bu durumda 5. sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımda aktif kelime serveti yaklaşık olarak 1223'tür. 11. sınıf öğrencileri, ortalama 11461 kelime kullanmışlardır. Bu kelimelerin 9922'si tekrarlanan kelime

1539’u farklı kelimedir. Bu durumda 11. sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımda aktif kelime serveti ise yaklaşık olarak 1539 olduğu anlaşılmaktadır (Ünsal, 2005: 64-65).

Nusret Alperen “Türkçe Öğretmen Rehberi” kitabında 1.sınıflar için örnek olacak 455 kelimedenden oluşan aktif kelime haznesini belirten bir liste verilmiştir. Ayrıca bu kelimelerden oluşan birinci sınıflar için hazırlanacak cümle örnekleri verilmiştir. (Alperen, 1991: 169-171).

ABD’de 1958 yılında yapılan bir araştırmayla 10 yaşındaki çocukların aktif kelime serveti 5.500, pasif kelime serveti 34.300 olarak; 14 yaşındaki çocukların ise aktif kelime serveti 8.500, pasif kelime serveti ise 62.500 olarak tespit edilmiştir (Göğüş, 1978: 24).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. KELİME ÖĞRETİMİNDE VE KİŞİSEL KELİME SERVETİNİ GELİŞTİRMEDE İZLENECEK YÖNTEM VE TEKNİKLER

Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu olarak belirtilen dilsel becerilerin kazandırılması ile kelime dağarcığı arasında sıkı bir ilişki vardır. Öğrencilere Türk dilini öğretme okullara verilmiş bir görevdir. Öğrenciler her yıl öğrendikleri kelimelerin üzerlerine yenilerini ekleyerek kelime hazinelerini geliştirirler. Okullara düşen görev öğrencilerin bu öğrendikleri kelimeleri bütün dil becerilerinde ve hayat boyu unutulmamasını sağlamaktır. Çünkü, Türkçe çok zengin bir dil olmakla birlikte öğrencilerimizin kelime servetleri oldukça yetersizdir.

Türk edebiyatındaki önemli edebi şahsiyetlerin eserleri taranıp kelime servetleri belirlenmelidir. Daha sonra belirlenen bu kelimeler belli bir program doğrultusunda öğrencilere öğretilmelidir. Böylece geçmiş ile gelecek arasındaki kelime köprüsü oluşturulmuş olur. Devamlı şikâyet ettiğimiz “Öğrencilerimiz

cumhuriyet döneminde yazılmış eserleri bile anlamıyor.” Şikâyeti de ortadan kaldırılmış olacaktır.

Dilin kapsamına konuşulan ve yazılan bütün kelimeler girer. Kullandığımız her kelimenin soyut veya somut karşılığı vardır. Çocuklarımız kelimeleri kullanırken zihinlerinde kullandığı kelime canlanır. Eğer çocuğun dinlediği veya okuduğu kelime zihninde bir şey canlandırmıyorsa bunun sebebi kelime servetinin yetersizliğidir. Öğrenciye öğretilecek kelime ile onu karşılayan kavram arasında sıkı bir ilişki bulunmalıdır. Bu ilişkiyi sağlayacak şekilde kelime öğretimi öğrencilere uygun bir yöntem ve teknikle kazandırılırsa öğrencinin kelime haznesi o derece artar.

Türk dili, zengin bir dil olmasına rağmen bu dili kullanmakta olan çocuk ve gençlerimizin kelime hazineleri son derece sınırlıdır. Duygu ve düşüncelerini sınırlı bir kelime dağarcığı ile anlatmaya çalışan gençlerimizin büyük bir bölümü Cumhuriyet döneminde yazılmış eserleri dahi anlamakta zorluk çekmektedir. Öğrenciler genellikle okuduklarını ve dinlediklerini anlamakta zorluk çekme yanında; kendi duygu, düşünce ve tasarımlarını söz ve yazıyla etkili ve canlı bir tarzda ifade etme yeteneğinden de yoksundurlar. Bu durumun ortadan kaldırılması çocukların zengin bir kelime hazinesine sahip kılınması ile aşılabilir (Calp, 2007:182).

Dinleme ve okuma, bilgi dışarıdan geldiği için “alıcı beceriler” olarak nitelendirilmektedir. Öte yandan, konuşma ve yazma, bilgi dışarıya yollandığı için “verici beceriler” olarak nitelendirilmektedir (Yangın, 1999: 28). Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu olarak belirtilen dilsel becerilerin kazandırılması ile kelime dağarcığı arasında sıkı bir ilişki vardır.

Yetişmekte olan nesle milli dili öğretmek vazifesi okullara düşer. Çocuk her yıl, bir önceki yıl öğrendiği kelimelerin üzerine yenilerini ilave eder. Fakat kelimeler öylesine yedirilerek öğretilmelidir ki, gençler bunları hayatları boyunca unutmasınlar (Hacıeminoğlu, 1975: 17).

Çocuğun işittiği, okuduğu ya da yazdığı her kelime, çocuğun zihninde bir ufuk açmalıdır (Erik, 1991: 38). Kelimenin, sadece bir hece topluluğu olmadığı, bir manaya delalet ettiği baştan belirtilmelidir. Kelimeyi yazar ve okurken, çocuğun manayı zihninde çeşitli yollarla teşahhus ettirmesine gayret edilmelidir. Çocuk kelimeyi realize edebilmeli, ağzından çıkan ses ya da hece topluluğunun dış dünyada bir varlığa tealluk ettiği idrak edilmelidir. Tarifi yapılmadan, isimlendirmeye gidilmeden bazı kelimelerin varlık, bazı kelimelerin ise hareket gösterdiği, hareket ve oyunlarla sezdirilmelidir (Erik, 1991: 83-84). Yeni kelimeler kazandırılırken, kitapta metnin sonunda eklenenler yerine, her çocuğun, paragraf içinde bilmediği kelimeler üzerinde durmasına imkân verilmeli (Erik, 1991: 56).

Aslında dili yaratan sosyal hayattır. Anne çocuğuna bir oyuncak verir:”Bak sana otomobil getirdim.”der. Böylece çocuk, oyuncak otomobil ile beraber “otomobil” kelimesini öğrenir. Fakat dil her zaman böyle bir eşya gösterilerek öğretilmez. Bebek etrafında mânâsını anlamadığını birtakım sesler duyar. Zamanla onların bir şeye tekabül ettiğini öğrenir. Dil deyince, konuşulan ve yazılan bütün kelime ve cümleleri anlamak lâzımdır. Halk günlük hayatında kelimeleri menşelerine göre ayırmaz. Onu ilgilendiren, kelimelerin manası, işe yaramasıdır. Bir bakkal dükkanında on dakika oturup halkı dinleyerek hangi kelimeleri kullandığını tespit edebilirsiniz (Kaplan, 1992: 139).

Kelime öğrenciye ne kadar zengin bir yöntem ve organize ile kazandırılırsa zihinsel sözlüğe kelimeyi yerleştirme ve geri getirme de o kadar kolay olacaktır. Kelimelerin uzun dönem hafızaya yerleştirilmeleri, onların anlamı, cümle içinde kullanımı, seslendirilmesi ve şekil yapısıyla ilgilidir (Akyol, 2005: 157).

Gerek yetişkinlerin ve gerekse çocukların bildikleri kelime sayısı ile kullandıkları kelime sayısı birbirinden farklıdır. Kullanılan kelime bilinen kelime sayısından daha azdır. Kelime ile eşya arasında kuvvetli bağlar kurulmadıkça dil öğretimi gerçekleştirilemez. Öğretilmesi tasarlanan ve planlanan kelimeler, çocuğun anlayabileceği cümleler, hikâyeler ve oyunlar, şarkılar ve şiirler içinde öğretilmelidir (Alperen, 1991: 139-140-143).

Türkçe dersi programında, kelime servetini geliştirmek ve yeni kelimeler öğretmek için hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağı belirlenmeli. Öğrencinin öğreneceği ve kullanacağı kelimeler ve bunların uygulamaları kazanımlar halinde kılavuz kitaplarda yer almalıdır. Etkinlikler ve kazanımlar belirlenirken öğrencilerin zekâ türleri ve sınıf seviyeleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

Her sınıf seviyesi için aktif ve pasif kelime listeleri hazırlanmalı. Bu kelime listeleri, öğretmeni dönem boyunca yapacağı kelime öğretimi çalışmalarında plânlı kılacak, belirsizliği ortadan kaldırarak öğretmenin belli bir hedefe odaklanmasını sağlayacaktır. Bu liste bakanlık tarafından hazırlanmamış bile olsa öğretmen tarafından dönem başında, müfredatla da ilişkilendirilerek, ders kitabındaki metinler ve sözlük bölümü esas alınarak hazırlanabilir. Böylece yapılacak tüm etkinlikler bu kelimeler etrafında toplanacaktır. Zaman ve emek kaybı ortadan kaldırılacaktır.

İlköğretimde anasınıfından başlayarak amaçlı ve sistemli bir şekilde kelime öğretimi etkinlikleri yapılmalı ve öğrencilerin kelime servetleri zenginleştirilmeye çalışılmalıdır. Her sınıf seviyesinde yapılan planlı ve düzenli kelime öğretimi çalışmaları bir üst sınıf için hazırlayıcı olacaktır. Kelime servetinin gelişmesini sağlamak için ilk önce hangi kelimelerin öğretileceği tespit edilmeli. Daha sonra her sınıf seviyesi için kaç kelime öğretileceği belirlenmeli. Tespit edilen kelimelerin sıklığının ne olacağı belirlendikten sonra kelime öğretimi yeni programa ilave edilmelidir.

3.1.1. DİNLEME, İZLEME BECERİSİ VE ETKİNLİĞİ

Dil öğretimi; dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel yazma becerilerinden oluşmaktadır. Bu dil becerileri içerisinde en çok kullanılanlardan biri de dinlemedir. Televizyon, internet, projeksiyon, radyo, mp3 gibi işitsel ve görsel cihazlarının eğitime girmesi Türkçe dersindeki dinleme ve izleme öğrenme alanının önemini artırmıştır.

İletişim teknolojisinin gelişmesiyle birlikte insanlar dinleme becerisine daha aktif olarak kullanmaya başlamıştır. Öğrenciler televizyon ve internet aracılığıyla devamlı bilgi edinmekte. Öğrencinin edindiği bu bilgileri anlaya bilmesi ve yorumlayabilmesi için iyi bir dinleme eğitimi alması gerekir. Çocuk okul çağına gelene kadar edindiği bilgileri dinleyerek kazanır. Dinleme diğer öğrenme alanlarının temelini teşkil eder.

Dinleme, sesli ve görüntülü olarak verilen bir mesajın anlaşılması ve mesaja karşılık verilebilmesidir. Öğrencilerin derslerindeki başarısını artırabilmek için iyi bir dinleme eğitimi verilmelidir. Çünkü günlük hayatımızdaki birçok bilgiye dinleyerek ulaşmaktayız. Dinleme becerisi öğrencinin zihinsel, kültürel, sosyal durumuna ve ihtiyaçlarına göre farklılık gösterebilir. Öğretmenlere düşen en önemli görev bu farkı aza indirmek ve dinlemeyi bir ihtiyaç haline getirmektir.

Dinleme, konuşan kişinin vermek istediği mesajı, pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir (Demirel, 1999: 33).

Dinleme, sesleri anlamaya çalışmaktır; çaba gerektiren bilinçli bir süreçtir. Yapılan araştırmalara göre, birey diğer insanlarla birlikte olduğu sürenin % 42'sini dinleyerek geçirmektedir. Akademik başarı için yeterli düzeyde dinleme becerisi gerekmektedir. Teknolojinin getirdiği radyo, televizyon, telefon gibi araçlardan; tiyatro, sinema ve müzik gibi sanatsal faaliyetlerden; toplantı, konferans ve oturum gibi etkinliklerden dinleme yoluyla faydalandığı; günlük yaşamda bilgi alışverişinin önemli bir kısmının dinleme yoluyla gerçekleştiği dikkate alınırsa, dinleme becerisinin önemi inkâr edilemez (Yangın, 1999: 30).

Zihinsel bir etkinlik olan dinleme yeteneği çocuğun zekâsı, kültürel yaşantısı, ilgi ve ihtiyaçlarına göre değişkenlik gösterebilir. Zekâ derecesi arttıkça dinleme yeteneği de artmaktadır. öğrenciler 1. sınıfta 3-5 dakika, 2-3. sınıflarda ise 5-10 dakika dinleyebilmekte; dinlediklerinin en belirgin noktalarını kavrayabilmektedir. 4-5. sınıflarda, öğrenciler 15-25 dakika dinleyebilmekte; dinledikleri üzerine soru

sorabilmektedirler. 6-8. sınıflarda ise öğrenciler 40-50 dakika dinleyebilmekte; dinlediklerinden hareketle neden-sonuç ilişkisine inebilmektedirler (Yıldız, 2003: 60).

Yeni Türkçe programında dinleme becerisi ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır: Dinleme, ses ve konuşmaların anlamlandırılarak zihinde yapılandırıldığı karmaşık bir süreçtir. Bu süreç işitme, anlama ve zihinde yapılandırma aşamalarını içermektedir. İşitme, dinleme sürecinin ilk aşamasıdır. Bu aşamada sesler ve konuşmalar işitilmektedir. İkinci aşamada sesler ve konuşmalara dikkat yoğunlaştırılmakta, ilgi duyulanlar ve gerekli görülenler seçilmektedir. Seçilen bilgi ve düşünceler sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, analiz, sentez, değerlendirme gibi çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek bireyin ön bilgilerine göre anlamlandırılmaktadır. Son aşamada ise anlamlandırılan bilgi, duygu ve düşünceler bireyin ön bilgileriyle birleştirilerek bütünleştirilmekte ve zihnindeki yapıya yerleştirilmektedir. Böylece işitilenler zihinde yapılandırılmakta ve dinleme süreci de tamamlanmış olmaktadır. Dinleme becerilerini geliştirmek için işitme, anlama ve zihinde yapılandırma çalışmalarına ağırlık verilmelidir (MEB, 2009: 13).

Çocuklar dil öğrenme sürecine dinleme ile başlarlar. Dinleme; konuşma, okuma, yazma görsel okuma ve sunu gibi diğer öğrenme alanları ile becerilere temel oluşturur. Dinleme becerileri, öğrencilerin iletişim kurmasını, öğrenmesini ve zihinsel yapısını geliştirmesini kolaylaştırmaktadır. Çocuklar, hem öğrenmek hem de zihinsel yapılarını geliştirmek amacıyla dinleme becerilerini kullanırlar. Dinleyerek öğrenen öğrenciler, bu becerilerini bir öğrenme aracı olarak hayat boyu kullanırlar. Bu nedenle öğrencilerin dinleme becerileri erken yaşlarda geliştirilmelidir. Dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla yapılacak bütün etkinlikler öğrenci merkezli olmalı, öğretmen gerekli rehberliği yapmalıdır (MEB, 2009: 14).

Öğrencilerin dinlediklerini iyi anlaması ve zihninde yapılandırması dinleme sürecinin en önemli aşamalarıdır. Bu aşamalara gereken önem verilmeli ve çeşitli çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaçla öğrencilere dinlediklerini zihninde canlandırma, bilmediği kelimelerin anlamını araştırma, dinlediklerinin konusunu, ana fikrini

belirleme, dinlediklerini sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, çıkarımlar yapma, sonucu tahmin etme, özetleme, değerlendirme, arkadaşlarıyla paylaşma gibi etkinlikler yaptırılabilir. Bu etkinlikler öğrencilerin dinleme ve zihinsel becerilerini geliştirmede etkili rol oynar (MEB, 2009: 14).

Yeni programda dinleme becerisi anlama öğrenme alanının alt başlığı olmaktan çıkarılıp ayrı bir öğrenme alanı olarak ele alınmıştır. Dinleme öğrenme alanı ile ilgili kazanımlar ve etkinlik örnekleri sınıflara göre belirlenmiştir.(MEB, 2009: 260-285).

İyi bir dinleme becerisi kazanmak için öğretmen dinlemede iyi bir model olmalı. Dinleme öğretiminde öğrencilere açık bir yol haritası çizilmeli. Neyi, niçin, nasıl öğreneceğini önceden açıklanmalıdır. Dinlemenin amaçları belirlenmelidir. Öğrenciyle birlikte yapılacak olan etkinlikler öğrencilerle planlanmalı ve öğrencinin ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır. Dinleme için seçilecek metinler ve görsel materyaller sınıf seviyesine uygun olmalı. Öğrenciyi sıkmamalı bilmediği kelimeler fazla olmamalıdır. Dinleme eğitimi, sadece Türkçe dersinin bir öğrenme alanı olmayıp diğer derslerin ve o derslerin öğretmenlerinin de sorumluluğundadır. Dinleme eğitimi sadece Türkçe dersi ile sınırlı kalmamalıdır.

Programda dinleme becerisini geliştirmek için etkinlik örnekleri verilmekle birlikte dersin daha aktif işlenmesi için öğrencinin motivasyonunu sağlayacak uygun etkinlikler hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Hikâye dinleme, okul, belediye, cami ve alışveriş merkezlerindeki anonslarını dinleme, haberleri ve hava durumu dinleme, röportaj dinleme, yapılan yol tarifini dinleme, televizyon veya radyodaki bir programı dinleme, öğretmenin komutlarını dinleme ve yerine getirme, dikte çalışması dinleme becerisi için uygulanabilecek etkinliklerdendir. Sınıf içinde, dinleme becerisini geliştirmeye yönelik çeşitli oyunlar oynanmalı ders içi ve ders dışı dinleme etkinlikler yapılmalı bu konuyla ilgili her fırsat değerlendirilmelidir.

3.1.2. KONUŞMA BECERİSİ VE ETKİNLİĞİ

Konuşma; düşünce, duygu ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla karşı tarafa aktarılmasıdır (Demirel, 1999: 40).

Konuşma, zihindeki duygu, düşünce ve bilgilerin sözle ifade edilmesidir. Konuşma süreci ön bilgileri gözden geçirme, düzenleme ve aktarma olmak üzere üç aşamayı içermektedir.(MEB, 2009: 15)

Dil, her gün konuşulmak suretiyle işlenir. Konuşan, dış âlemde bulunan bir varlığı veya duygu ve düşüncesini anlatmak için, bildiği kelime ve deyimlere başvurur (Kaplan, 1992: 41).

Konuşurken gelen sadece ses değil, duygu, düşünce, nefret, kin, hiddettir. İnsan bir şeyi anlatmak için konuşur. İnsan için önemli olan dilin kendisi değil, dil ile anlatılan şeydir. Dil vasıttan başka bir şey değildir. Fakat vasıta olmadan insan bir şey yapamaz (Kaplan, 1992: 135).

Konuşma eğitimi alan bir kişi, konuşarak bildiği ama kullanmadığı kelimeleri aktif hâle getirmeye başlar. Konuşmayan ve yazmayan kişinin aktif kelime serveti gelişmez. Eğitim sistemimizin beslemeye devam ettiği önemli sorunlardan biri de budur. Bu sistem, konuşmayan, yazmayan, düşünce üretmeyen; tepkisini susarak gösteren, davranışlarının karşısındaki insan tarafından anlaşılmasını bekleyen; beklediğini bulamayınca küsen, suskun ve bezgin insanlar yetiştirmektedir. İnsanımızın pasif kelime serveti ile aktif kelime serveti arasındaki büyük uçurum, böyle bir sistemin doğurduğu bir sonuçtur (Demir, 2006: 214).

Yeni Türkçe programında konuşma öğrenme alanı ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır: Konuşma, dinlemeyle doğrudan bağlantılıdır. Çocuklar önce dinlemeyi ardından konuşmayı öğrenirler. Çocuklar konuşma becerilerini hem bireysel çabaları hem de aile ve çevreyle etkileşim yoluyla geliştirirler. Konuşma öğrencilerin kendilerini ifade etme, iletişim kurma, öğrenme ve zihinsel becerilerini geliştirmeleri

açısından önemli bir alandır. Öğrenciler bildiklerini, gördüklerini, düşündüklerini ve hissettiklerini konuşarak aktarırlar. Bu süreç öğrenciler arasında zihinsel ve sosyal etkileşimi gerçekleştirir. Böylece öğrenciler konuşarak düşünme ve anlama becerilerini de geliştirirler. Konuşma becerileri, öğrencilerin iş birliği yapma, tartışma, ortak karar verme ve sorun çözme becerilerinin de gelişimine katkı sağlar. Konuşma becerileri giderek okuma ve yazma becerilerine de alt yapı oluşturur. Okulun ilk yıllarından itibaren öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmelidir. Öğretmen, öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek amacıyla sınıfta sorun çözme, bir konuyu tartışma, iş birliği yapma gibi etkinliklere ağırlık vermelidir. Bu tür etkinlikler öğrencilerin hayat boyu kullanacakları konuşma becerilerini geliştirme açısından önemlidir (MEB, 2009: 15).

Konuşma alanında yapılacak çalışmaların başında öğrencileri zihinsel olarak hazırlamak gelmektedir. Bu amaçla konuşma öncesi çeşitli sorular sorularak ve örnekler verilerek konuşmanın amacı, yöntemi, konusu ve sınırlarını belirleme çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar öğrencilerin konuşmaya zihinsel olarak hazırlanmasını sağlamaktadır. Ardından öğrencilere konuşmalarında karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflama, değerlendirme, özetleme, düşüncelerini mantıksal bütünlük içinde sunma gibi konuşma ve zihinsel becerileri geliştirici etkinlikler yaptırılmalıdır. Bu aşamada öğrencilerde geliştirilecek önemli becerilerden biri de dilin doğru ve akıcı kullanımınıdır. Doğru ve akıcı konuşmanın temelinde kelimeleri doğru telaffuz etme ile vurgu ve tonlamaya özen gösterme vardır. Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek amacıyla telaffuz, vurgu ve tonlama çalışmalarına gereken önem verilmeli, konuşma hızı ile biçimine dikkat edilmelidir (MEB, 2009: 16).

Öğrencilerin duygu, düşünce ve bilgilerini kendilerine güvenerek aktarmaları, iletişim kurlmaları ve öğrenmeleri açısından konuşma becerilerinin gelişimi çok önemlidir. Programda öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için önce zihinsel hazırlık yaptırılmaktadır. Bu çerçevede konuşmaya hazırlık, konuşma amacını belirleme, amaca uygun yöntem seçme, konuyu sınırlandırma, dikkatini yoğunlaştırma ve görgü kurallarına uygun konuşma üzerinde durulmaktadır.

Ardından kendini sözlü olarak ifade etme becerilerine ağırlık verilmektedir. Bu amaçla düşüncelerini mantıksal bütünlük içinde sunma, farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri kullanma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflama, değerlendirme, özetleme gibi anlamayı ve zihinsel becerileri geliştirici etkinliklere yer verilmektedir. Ayrıca konuşma kurallarını uygulama, günlük ilişkilerin gerektirdiği farklı durumlara uygun konuşma, eğlenmek ve bilgi edinmek için konuşma, eleştirel, ikna edici ve betimleyici konuşma gibi tür, yöntem ve teknikler de verilmektedir (MEB, 2009: 16).

Okullarımızda konuşma eğitimi için konuşma saatleri düzenlenmelidir. Öğrenciler her fırsatta konuşmaya fikirlerini açıklamaya teşvik edilmelidir. Yeni program bu imkânları öğrenci ve öğretmenlere tanımaktadır. Öğrencilerin konuşma becerisi konuştuğu artar. Bundan dolayı Türkçe dersleri öğrencilerin planlı ve programlı bir metotla konuşmaya teşvik edildiği bir ders haline getirilmelidir. Öğrenciler yeni öğrendikleri kelimeleri ve bilgileri karşısındakine kendi cümleleri ile aktardığı sürece bilgi ve öğrenilen kelimeler yapılandırılmış kelimeler doğru ve kalıcı olarak öğrenilmiş olur.

Okullarda konuşma eğitimi üzerinde durulmalı. Konuşma uygulama etkinlikleri ile gelişir. Türkçe ve diğer derslerde öğrencinin kendisini konuşarak ifade edebileceği etkinlik çalışmalarına yer verilmelidir. Konuşma eğitiminin amacı öğrencinin kendisini rahat, kolay ve akıcı ifade edebilmesini sağlamak olmalıdır. Konuşma eğitimi hayattan kopuk olmamalıdır.

3.1.3. OKUMA VE ANLAMA BECERİSİ VE ETKİNLİĞİ

Okuma öğrenme alanı kelime servetini geliştirme konusunda en etkili araçtır. Okuma etkinliği ile öğrenciler bilgilerini artırarak düşünce kapasitelerini geliştirirler.

Okuma, bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir (Demirel, 2002: 77). Okumada anlamayı

etkileyen en önemli faktörlerden birisi kelime bilgisidir. Kelimeler çoğu durumlarda kavramların karşılığıdır ve bizim düşünme mekanizmamızı harekete geçirmektedirler. Okuma bir bakıma düşünme sürecidir ve kelime öğretimi bu süreci daha ileri seviyelere ulaştıracak en önemli araçlardan birisidir (Calp, 2007: 118).

Okuma kişisel kelime servetini artırmaya yönelik önemli bir etkinliktir. Türkçe programında okuma etkinliğine yönelik şu görüşlere yer verilmiştir: Okuma, öğrencinin zihinsel gelişimine en büyük katkıyı sağlayan öğrenme alanıdır. Okuma sürecinde duygu, düşünce ve bilgiler zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlamlandırılmakta ve zihinde yapılandırılmaktadır (MEB, 2009: 16).

Okuma; görme, algılama, seslendirme, anlama, zihinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir. Bu süreç görme, anlama ve zihinde yapılandırma olmak üzere üç aşamayı içermektedir. Görme aşamasında yazıdaki çizgi, harf ve semboller algılanmaktadır. Ardından bunlara dikkat yoğunlaştırılarak kelime ve cümleler tanınmakta, ilgi duyulan ve gerekli görülenler seçilmektedir. Seçilen bilgiler, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz-sentez yapma, sorun çözme ve değerlendirme gibi zihinsel işlemlerden geçirilerek anlamlandırılmaktadır. Bu aşamada metinde sunulan görsellerden de yararlanılmaktadır. Öğrencinin ilgisi, güdülenmesi, okuma amacı, ön bilgileri ve okuma deneyimleri anlama sırasında belirleyici olmaktadır. Son aşamada ise anlamlandırılan bilgiler ön bilgilerle birleştirilerek bütünleştirilmekte ve zihinde yapılandırılmaktadır. Okuma becerileri bu üç aşamadaki çalışmalarla geliştirilmektedir (MEB, 2009: 16).

Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmeleri ve okuma alışkanlığı kazanmaları genellikle ilköğretim düzeyinde şekillenmektedir. Bu nedenle ilköğretim birinci sınıftan itibaren okuma becerilerini geliştirmeye gereken önem verilmelidir. Sınıf düzeyleri yükseldikçe öğrencilerin okuma becerileri de gelişmektedir. Okuma becerileri öğrencilerin diğer derslerde ve alanlarda başarılı olmalarına katkı sağlamaktadır. Bu becerilerin gelişimi, öğrencinin kişiliğini geliştirmesi ve yaşadığı toplumla sağlıklı ilişkiler kurması açısından da önemlidir. Caddelerdeki trafik

işaretlerini, satış ilanlarını, günlük gazeteleri etkili bir şekilde okumak, televizyonda izlenen bir programı anlamak, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını öğrenmek, okuma ve anlama becerilerini kullanmayı gerektirmektedir. Bu nedenle okuma becerilerinin geliştirilmesine ve hayat boyu kullanılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır (MEB, 2009: 16).

Programda öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek amacıyla önce okuma kuralları üzerinde durulmaktadır. Bu çerçevede okumaya hazırlık, okuma amacını belirleme, amaca uygun yöntem seçme, dikkatini yoğunlaştırma ile ilgili kazanımlar verilmektedir. Ardından öğrencilerin okuduklarını anlama becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmektedir. Bu amaçla ön bilgilerini kullanma, görsellerden yararlanma, zihninde canlandırma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflama, değerlendirme, özetleme gibi çeşitli anlama ve zihinsel becerileri geliştirmeye dönük kazanımlar sıralanmaktadır. Ayrıca metin içi ve metinler arası anlam kurma, çeşitli tekniklerden yararlanarak söz varlığını geliştirme ile ilgili kazanımlar da verilmektedir. Bunlara ek olarak eğlendirici, bilgilendirici, sorgulayıcı ve serbest okuma gibi tür, yöntem ve teknikleri geliştirmeye dönük kazanımlar da yer almaktadır (MEB, 2009: 17).

Programda, okuma alışkanlığını geliştirmek amacıyla her sınıf seviyesi için kazanımlara ve bu kazanımlara uygun etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Öğrencilere okumayı sevdirmek, okuma alışkanlığı kazandırmak ve söz varlığını zenginleştirmek amacıyla Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 1, 2 ve 3. sınıflarda 2 ders saati, 4 ve 5. sınıflarda 1 ders saati serbest okuma saati olarak ayrılmıştır. Serbest okuma saatlerinde "100 Temel Eser" ile diğer kitap, gazete ve dergilerden yararlanılabileceği belirtilmiştir. Serbest okuma saatlerinde veya diğer zamanlarda okunacak çocuk kitaplarının nasıl seçileceği, okunan kitapların nasıl inceleneceği ve yapılacak etkinliklere ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Okuma dosyası bölümünde; kitap seçimi, okuma ilgisi, kitap inceleme, kitap okuma ve şiir okuma etkinlikleri konularında gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Okuma etkinlikleri, kelime servetini geliştirmenin en önemli yollarından biridir. Okuma öğretiminde öğrencilere kazandırılacak başlıca beceri ve alışkanlıklar şunlardır: Kitap okumanın bilgi edinme yollarından biri olduğunu kavrama. Düzeye uygun iyi kitaplar seçme. Hızlı, doğru, sürekli ve anlamlı okuma; okunanı doğru ve çabuk anlama. Sözcük dağarcığını zenginleştirme. Doğru ve güzel bir Türkçe ile yazılmış metinleri okuyarak anlatım gücünü geliştirme (Calp, 2007: 94).

Okuma becerisi eğitim yoluyla geliştirilen bir beceridir. Okuma becerisi gelişen öğrenci okuma alışkanlığı kazanmaya hazır demektir. Öğrencilerin Okuma alışkanlığını kazanmalarında öğretmene ve aileye büyük görevler düşmektedir. Okuma bir öğrenme, algılama ve iletişim sürecidir. Çocuğun kendisinin ve ailesinin fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik yapısı okuma becerisini etkiler. Okulda ve ailede okuma alışkanlığı için uygun ortamlar hazırlamalı, öğrencilerin okuma eğilimleri tespit edilmeli ve bu doğrultuda öğrenciye ilgi, istidat ve kişisel özelliklerine göre bir yöntem belirlenmelidir.

Öğrenciler için okuma ve okuduğunu anlama ve anlatma saatleri düzenlenmelidir. Bakanlığın ön gördüğü 100 temel eser bu okuma saatlerinde okutulmalıdır. Okudukları kitapları sözlü, yazılı ve görsel olarak tanıtabilme imkânları sağlanmalıdır.

Okuma öğrencinin kelime servetini geliştirir. Öğrenci okurken anlayarak ve sorgulayarak okumalıdır. Öğrenci okula başladığı ilk günden itibaren okumaya teşvik edilmelidir. Okumanın bir ihtiyaç olduğu öğretilmelidir.

3.1.4. YAZMA BECERİSİ VE ETKİNLİĞİ

Yazma; duygu, düşünce ve isteklerin yazılı işaretlerle iletilmesidir. Algısal ve motor yanları yüksek düzeyde olan psiko-motor bir beceridir (Yangın, 1999: 88).

Yazma düşünce ve duyguların yazı ile ifade edilmesidir. Yazma becerisinin gelişmesi, Türkçe'yi doğru ve etkili kullanma, kendisini yazılı olarak ifade edebilme imkânlarını sağlar. Öğrencilerin yazılı anlatımlarının geliştirilebilmesi için yazma etkinlikleri planlanmalıdır. Tüm beceriler gibi yazma becerisi de ancak uygulanılarak kazanılır.

Yeni programda yazma öğrenme alanı için kazanımlar ve etkinlik örnekleri belirtilmiştir. Yazma öğrenme alanı ile ilgili programda şu bilgilere yer verilmiştir: Yazma, zihindeki duygu, düşünce ve bilgilerin yazılı olarak ifade edilmesidir. Bunun için öğrencilerin dinledikleri ile okuduklarını iyi anlamaları ve zihinlerinde yapılandırmaları gerekmektedir. Yazma süreci ön bilgileri gözden geçirme, düzenleme ve aktarma olmak üzere üç aşamayı içermektedir. Yazmaya zihinde yapılandırılmış duygu, düşünce ve bilgilerin gözden geçirilmesiyle başlanmaktadır. Yazının amacı, yöntemi, konusu ve sınırları belirlenerek yazılacak bilgiler seçilmektedir. Seçilen bilgiler çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek düzenlenmektedir. Düzenleme sonucu aktarılmasına karar verilen duygu, düşünce ve bilgiler, harf, hece, kelime ve cümleler aracılığıyla aktarılmaktadır (MEB, 2009: 17).

Okuma gibi yazmanın da insan yaşamında önemli bir yeri vardır. Duygu, düşünce ve bilgileri açık ve anlaşılır yazma, çeşitli zihinsel becerileri geliştirmeyi gerektirir. Öğrenciler yazma becerileri yoluyla düşüncelerini sıralama, sınırlama, düzenleme ve yazma kurallarını uygulamayı öğrenirler. Yazma becerileri dinleme, konuşma ve okuma becerileriyle doğrudan ilişkilidir. Öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeleri sürekli okumalarına, yazmalarına ve yazdıklarını incelemelerine bağlıdır (MEB, 2009: 17).

Öğrenciler düşüncelerini kâğıt üzerine yazarak aktarırlar. Kâğıt üzerine aktarılan düşünceler daha kolay incelenmekte, karşılaştırılmakta, genişletilmekte ve yeniden düzenlenmektedir. Bu işlemler öğrencinin hem düşüncelerini hem de zihin yapısını düzenlemeye yardım etmektedir. Bu nedenle yazma becerileri öğrencilerin zihinsel gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Yazma becerileri; öğrencilerin düşüncelerini geliştirme, bilgilerini düzenleme, dili etkili kullanma, öğrenme,

düşünme, anlama, iletişim kurma ve duygularını aktarma becerilerini de geliştirmektedir (MEB, 2009: 17).

Programda, öğrencilerin yazma becerileriyle birlikte zihinsel becerilerini de geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Programda öğrencinin yazma becerisini geliştirmek için önce zihinsel hazırlık öngörülmektedir. Bu çerçevede yazmaya hazırlık, yazma amacını belirleme, uygun yöntem seçme, konuyu sınırlandırma, dikkatini yoğunlaştırma ve kurallarına uygun yazma kazanımlarına yer verilmektedir. Ardından kendini yazılı olarak ifade etme becerileri ele alınmaktadır. Bu amaçla düşüncelerini mantıksal bütünlük içinde yazma, farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri kullanma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflama, değerlendirme, özetleme gibi anlamayı ve zihinsel becerileri geliştirici kazanımlar sıralanmaktadır. Ayrıca, eğlenmek ve bilgi edinmek için yazma, sorgulayıcı, ikna edici, betimleyici ve serbest yazma gibi tür, yöntem ve teknikler de verilmektedir (MEB, 2009:18).

Yazma becerisini elde etmek için öğrenciler okumaya ve yazma teşvik edilmeli, öğrenciler yazmaya yönlendirilmeli, sınıftaki ve çevredeki her fırsat yazma etkinliği için değerlendirilmeli. İlk yazma etkinliklerinde kısa metinlerle çalışılmalı, öğrencinin kelime hazinesini artırmaya yönelik etkinliklere yer verilmelidir. Güzel ve anlaşılır bir şekilde yazmak için geniş bir kelime hazinesine ihtiyaç vardır.

Yazma etkinliği aktif kelime servetini artırıcı yöntemlerden biridir. Yazma etkinlikleri ile öğrenci öğrendiği kelimeleri aktif olarak kullanma imkânı bulur, düzgün cümle kurmayı öğrenir, yazısı güzelleşir, defteri en iyi şekilde kullanmayı öğrenir, kişisel kelime serveti artar, pasif kelime serveti ile aktif kelime serveti arasındaki fark azalır ve yazma becerisi gelişir. Bunun için mektup yazma, günlük tutma, deneme, öykü, şiir, dilekçe, rapor ve kompozisyon yazma etkinliklerine yer verilmelidir.

Yazılı edebiyat kültür dilinin en büyük hazinesini teşkil eder (Kaplan, 1992: 149). Toplumlar kültürlerini yazı yoluyla gelecek nesiller aktarabilirler. Bu sebepten

eğitim ve öğretimde yazma etkinliklerini bir alışkanlık hatta gelenek haline getirmeliyiz.

3.1.5. GÖRSEL OKUMA VE GÖRSEL SUNU BECERİSİ VE ETKİNLİĞİ

Görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanı ilk defa 2005 programıyla Türkçe dersi programında yer almıştır. Görsel okuma ve görsel sunu programda ayrı bir öğrenme alanı olarak ele alınmıştır. Bu öğrenme alanı şekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili, doğa ve sosyal olayları gibi görselleri okumayı, anlamayı, yorumlamayı ve zihinde yapılandırmayı kapsamaktadır.

Öğrenciler görsel okuma yoluyla çeşitli duygu, düşünce ve bilgileri öğrenirler. Görsel okuma, anlama ve zihinde yapılandırma süreçlerini kolaylaştırır. Görsellerle zihinsel görüntüler oluşturmak, anlamak, bazı kavram ve olayları zihinde canlandırmak daha kolay olmaktadır. Bu nedenle öğrencilere çeşitli görselleri inceleme, yorumlama, ilişkilendirme ve sorgulama çalışmaları yaptırılmalıdır (MEB, 2009: 18).

Görsel sunu alanında öğrencilerin duygu, düşünce ve bilgilerini görseller aracılığıyla aktarmaları ele alınmıştır. Öğrenciler, duygu ve düşüncelerini ifade etmek, bilgilerini aktarmak için şema, resim, fotoğraf, desen gibi görsellerden; rol oynama, tiyatro, oyun, taklit gibi görsel etkinliklerden ve video, ses-görüntü kasetleri, bilgisayar gibi araçlardan yararlanabilirler. Görsel sunu yapmak yazılı ve sözlü ifadelerle iletişimi kuvvetlendirmektedir. Görsel sunu öğrencilerin düşünme ve anlama becerilerini geliştirmekte, bilgilerini mantıksal olarak düzenlemeyi kolaylaştırmaktadır. Yeni kavramların anlamı resim, şekil ve grafik sunumlarla daha kolay anlaşılabilir. Görsel sunu kavramları, sınıflamayı, sıralamayı ve karmaşık konuları sunmayı kolaylaştırmaktadır. Ayrıca öğrencilerin ön bilgileriyle yeni bilgileri bütünleştirme ve zihninde yapılandırma sürecini hızlandırmaktadır (MEB, 2009: 18).

Görsel okuma ve görsel sunu etkinliklerinde kavram haritası, zihin haritası ve balık kılıcı gibi teknikler kullanılmalıdır. Bu teknikler bir kavramı, onu oluşturan parçaları ve bunların birbirleriyle bağlantılarını gösteren bir görselleştirme tekniğidir. Bilginin zihinde somut ve görsel olarak düzenlenmesini sağlar. Kavram haritaları, kavramın onu oluşturan parçalarla birlikte bir bütün olarak görülmesini, kavram hakkında bilginin uzun süre akılda kalmasını, kolaylıkla anlaşılmasını, kavramla ilgili yeni bilgilerin toplanmasını ve onların kavramla olan ilişkilerinin görülmesini sağlar. Ayrıca, öğrencilerin kavramla ilgili ön bilgilerini öğrenmeye ve yazılı bir metni daha anlaşılır hâle getirmeye yardımcı olur (MEB, 2009: 374).

Türkçe (1-5) öğretim programında görsel okuma için 17, görsel sunu için 11 kazanım belirlenmiştir. Bu kazanımlara uygun görsel okuma ve görsel sunu etkinlik örnekleri verilmiştir. Görsel okuma ve görsel sunu etkinlikleri ile öğrencilerin dili daha etkili kullanmaları hedeflenmiştir.

Görsel okuma ve görsel sunu etkinliklerinde öğrencilere ders kitaplarındaki metinlerdeki görseller gösterilerek bu görselleri anlatmaları, anlamlandırmaları ve yorumlamaları istenmeli, metinle görseller arasında bağ kurmaları sağlanmalıdır. Ayrıca kendi duygu ve düşüncelerini görsellerle ifade etmelerine fırsatlar verilmelidir. Metnin içeriği ile metin için hazırlanan görseller arasındaki ilişki sorulmalı. Öğrencilerden görsellerle ilgili sorular hazırlama ve arkadaşlarına sorma etkinlikleri yaptırılmalıdır. Öğrencilerin kendi görsel okuma ve sunu becerilerini geliştirici çalışmalarını sergilemelerine imkan sağlanmalıdır.

3.1.6. DERS KİTAPLARINI ETKİLİ KULLANMA BECERİSİ VE ETKİNLİĞİ

Okulda yapılan öğretme ve öğrenme süreçlerinde ders kitapları önemli bir yer tutar. Ders kitapları öğretmenin en yaygın kullandığı eğitim materyalidir. Türkçe'yi kullanma becerisi ders kitaplarındaki metinlerle kazandırılmaktadır. Bu sebepten Türkçe ders kitapları ve içeriği Türkçe öğretimi açısından çok önemlidir.

Türkçe ders kitapları hazırlanırken kitaplardaki metinler öğrencilerin yaş ve sınıf seviyesine uygun olmalı. Temalar ve temalardaki metinler öğrencinin ilgisini çekmeli. Öğrencinin kişisel kelime servetini artırmayı hedeflemeli. Kitaplar konunun uzmanları tarafından hazırlanmalıdır.

Türkçe ders kitabını hazırlayacak komisyonlar sınıf seviyesine göre kaç kelime öğreteceğine, öğretilecek kelimelerin hangileri olacağına, öğretilecek kelimelerin hangi sıklıkta yer alacağına karar vermelidir. Belirlenen hedefler doğrultusunda temalara ve öğretilecek kelimelere uygun metinler seçilmeli veya yazdırılmalıdır.

Türkçe öğretiminde kullanılan yardımcı ders araçları içinde en önemlisi ders kitaplarıdır. Anadilini etkili bir şekilde kullanma becerisi ve dil bilinci bireye ilköğretim kademesinde kazandırılmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde Türkçe ders kitaplarının önemi daha da artmaktadır. Bireye, anadiline bilinçle yaklaşma ve onu bilinçli kullanma sorumluluğu ve becerisi ilköğretim basamağından itibaren kazandırılmaya başlanır. Bu bağlamda ders kitaplarına önemli görevler düşmektedir (Kolaç, 2003: 111).

Ders kitabı, özellikle Türkçe derslerinde öğrencilere temel dil becerilerini kazandırmak için önemli bir işleve sahiptir. Bu işlev, kitaplarda yer alan metinlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü Türkçe derslerinde bütün dil becerileri (okuma, yazma, konuşma, dinleme ve dil bilgisi) bu metinlerden hareketle hazırlanan etkinlikler yoluyla kazandırılmaya çalışılmaktadır (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 39).

Öğrencinin okumak zorunda olduğu kitaplar, Talim Terbiye Kurulu'nun kabul ettiği ders kitaplarıdır. Bu kitapların hazırlanmasında, bilhassa Türkçe ve edebiyat kitaplarına alınacak metinler seçilirken, metinlerin hem öğrenci düzeyine uygun olmasını hem de içerdiği farklı kavram sayısı bakımından zengin olmasını ön planda tutmak durumundayız. Öğrencinin kişisel kelime servetini, hedeflenen düzeye çıkarmak için bu metinleri önemli bir materyal olarak görmeliyiz. Bu metinler, konunun uzmanlarından oluşacak komisyonlara seçtirilmelidir. Gerekliyse

amaçlarımıza uygun metinler yazdırılmalıdır. Kimi öğrencilerin hayatı boyunca bu kitaplardan başka kitap okumadığı unutulmamalıdır (Demir, 2006: 215).

Ders kitapları, öğrencinin kelime servetini besleyen önemli kaynaklardan biridir. Bu kitaplar aracılığı ile öğrenciye kazandırılması hedeflenen kelimeler, eğitim düzeyine göre önceden belirlenmiş ve kademeli olarak metinlere yerleştirilmiş olması gerekir. Oysa bu kitaplarda bulunması gereken kelime/kavram sayısının alt ve üst sınırları, ne ders kitapları yönetmeliğinde ne müfredat programlarında ne de program kılavuzlarında belirtilmemiştir (Demir, 2006: 215).

Ders kitaplarını hazırlayan komisyon, kitaba alacağı metinleri ve metinlerde kullanılan kelimeleri seçerken şu soruları kendine sormalıdır.

- 1.“Hangi sözcüklerin öğretilmesi gerekmektedir?
- 2.Bir kitapta, bir ders saatinde, bir okuma parçasında kaç sözcük öğretilecek?
- 3.Bilinmeyen ve öğretilecek sözcüklerin oranı ne kadar olacak?
- 4.Bu sözcüklerin öğretimi için ne kadar zaman ayırmalı?
- 5.Bunlar ne kadar sıklıkla tekrarlanacak ya da ne kadar sıklıkla tekrarlanırsa öğrenci bunları öğrenebilecek?
- 6.Ders kitabının tamamında öncelikli olarak hangi sözcükler öğretilecek? Bunların öğretiminde görsel materyallerden nasıl yararlanılacak?
- 7.Hangi tür sözcüklerin öğretiminde daha çok uygulamaya gereksinim vardır?
- 8.Öğretmen bu sözcükleri öğretirken kitabın içinden veya dışından ne çeşitlilikte ve miktarda beklenmeyen ek sözcük vermek zorunda kalacaktır?” (McCullough, 1974:58-74; Aktaran: Pehlivan, 2003:85).

Türkçe ders kitabı hazırlanırken önceden belirlenen hedef ve stratejiler dikkate alınarak bir ünite ve kitapta, eğitim-öğretim yılı boyunca, kaç kelimenin öğretileceği ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Ana dili öğretiminin ilk aşaması olan ilköğretimin birinci kademesinde, kazandırılması gereken kelimelerin somut ve çocuğun yakın çevresiyle ilgili olmasına dikkat edilmeli, ders kitaplarındaki kelime öğretme faaliyetlerini destekler mahiyette, gerekirse kazandırılacak kavram ve kelimelerin resimleri, kavram kartları da hazırlanmalıdır. Türkçe için, yaş ve düzeye

göre hangi kelimelerin ne sıklıkla öğretileceği ile ilgili çalışmaların noksanlığı giderildikten sonra, kitaplarda öğretilmek için seçilen kelimelerin, yazarların kişisel deneyim ve tercihlerine bırakılmaması için, gerekirse yeniden metinler oluşturulmalıdır. Ayrıca, kitaplarda kelime dağarcığını geliştirmeyle ilgili bir kere öğretilen kelimelerin tekrar ve pekiştirme alıştırmalarının ne kadar sıklıkta olacağı da konu uzmanlarının çeşitli çalışmalarıyla belirlenmelidir. Çocuğun yaş, düzey ve ihtiyaçlarına göre hangi kelimelerin ele alınıp ne kadar öğretileceği yanında, Türkçe ders kitaplarındaki sözcük çalışmalarında çeşitli alıştırma, oyun ve bulmaca gibi çalışmalara ne kadar ve nasıl yer verileceği üzerine de, yine uzmanlarınca çeşitli etütler ve araştırmalar yapılmalıdır (Karatay, 2007: 141-153).

Yeni Türkçe programında; Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan bilgilendirici, öyküleyici, şiir türleriyle oluşturulmuş metinlerle yapılmaktadır. Programda metin seçiminin nasıl yapılacağı ve ders kitaplarındaki metinlerin taşınması gereken özellikler belirtilmiştir. Buna rağmen belirli yaş ve sınıflardaki öğrencilerin aktif ve pasif kelimeleri ve bu kelimelerin kullanım sıklığı bilinmediğinden dolayı Türkçe ders kitabına seçilen kelimeler yazarların kendi bakış açlarına bırakılmıştır.

Ders kitapları; öğrencinin yaşadığı dünyayı tanımaya ve yeni bilgiler öğrenmesine yardımcı olur. Dil becerilerinin gelişmesine, okuma alışkanlığı kazanmasına ve kelime servetinin gelişmesine katkı sağlar. Türkçe ders kitapları ve bu kitaplara seçilecek metinler belirlenirken şu özellikler göz önünde bulundurulmalıdır:

1- Öğrencinin sınıf seviyesine ve eğitim öğretim gördüğü sınıftaki ihtiyaçlarına göre bir ders kitabında bulunması gereken kelime sayısı, çeşitliliği ve öğretilen kelime tespit edilmeli. Ders kitapları ve yardımcı kaynaklar belirlenen kelime serveti dikkate alınarak hazırlanmalı.

Temel kelime servetinin geliştirilmesi eğitim ve öğretimde kullanılacak araç-gerecin iyi tasarlanarak hazırlanması ile mümkündür. Ders kitabı, yardımcı kitaplar,

başvuru kitapları, şayet temel kelime serveti dikkate alınarak hazırlanırsa bunlardan faydalanacak öğrencilerin kelime öğrenmeleri kolay olacak, buna bağlı olarak her alanda öğrencilerin başarısı artacak ve eğitimde istenen başarı yakalanacaktır. (Karatay, 2007: 141-153).

2- Ders kitapları için seçilecek aktif ve pasif kelime serveti onun günlük hayatında rahatlıkla kullanabileceği, okuduğu bir metni rahatlıkla anlaya bileceği ve kendisini sözlü ve yazılı ifade edebileceği kelimelerden oluşturulmalı. Her sınıf seviyesi için öğrencilerin yaş, zihin, dil ve sosyal gelişimlerine uygun kelime listeleri belirlenmelidir.

3- Türkçe ders kitaplarındaki kelime öğretimi çalışmalarında kullanılacak yöntemler, teknikler ve kullanılacak olan görsel ve işitsel materyaller tespit edilmeli.

4-Kelime öğretimi için amaçlar ve bu amaçlara uygun kazanımlar belirlenmeli. Belirlenen kazanımlara uygun ders kitaplarında ve öğretmen kılavuz kitaplarında alternatif etkinliklere yer verilmelidir.

5-Kelimelerin sadece öğretilmesiyle yetinilmemeli. Hayat boyu kullanabilecekleri kelime serveti kazanabilmeleri için kelimelerin yazımını ve sık kullanımını sağlayacak; dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve sunu gibi diğer öğrenme becerilerinin de aktif kullanıldığı etkinliklere yer verilmelidir. Çünkü, ders kitaplarında kelime öğretimi için verilen etkinlikler yetersizdir. Yeni öğrenilen kelimelerin anlam, kullanım ve yazım öğretimiyle ilgili tekrar ve pekiştirme alıştırmalarına hemen hemen hiçbir kitapta yer verilmemiştir. Kelimelerin öğretiminde kelimenin diğer etkinliklerde tekrar ve pekiştirme çalışmalara yer verilmeyişi öğrenilen kelimelerin unutulmasına sebep olacaktır.

6-Ders kitapları için seçilecek metinler kelime servetini geliştirmeye yönelik olmalıdır. Türkçe öğretiminde ders kitapları önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü, Türkçe derslerindeki öğretim çalışmaları metinler yoluyla sağlanmaktadır. Bu sebepten kelime öğretimi için seçilecek metinlerin önemi bir kat daha artmaktadır.

7- Bir metinde geçecek olan yeni kelimeler, öğretilecek olan kelime sayıları, kelimelerin metne oranı, bunların öğretimi için ayrılacak zaman ve tekrarlanma sıklıkları önceden belirlenmelidir.

8- Sadece Türkçe ders kitaplarında, okuma parçalarında ileri sürülen, ortaya konanlar ile çocuktaki kelime eksikliğinin tamamlanması elbette mümkün değildir. (erik S.58) Öğretmen, ders kitabı dışında sınıf ve yaş seviyelerine göre belirlenmiş aktif ve pasif kelime serveti çerçevesinde hazırlanmış olan diğer basılı veya görsel kaynaklardan faydalanmalıdır. Bu kaynaklarda geçen kelimeler ve bu kelimelerin öğretimi ile öğrencilerin kelime servetlerinde olumlu bir artış olacaktır.

Türkçe dersi kitaplarında geçen kelimelerin öğretimi ile öğrencilerin zengin kelime hazinesine sahip olmayacağı ve kitapların buna yeteri kadar katkı sağlamayacağı ortadadır. Öğretmen, ders kitabı dışında diğer basılı materyallerden gazete, dergi, broşür, hikâye, roman, çizgi roman, vb. kullanımı, bu materyallerde geçen kelimelerin öğretimi ile öğrencilerin kelime hazinesini geliştirme yoluna gitmelidir (Karatay, 2007: 141-153).

9- Kelime hazinesinin geliştirilmesinde ders kitaplarının önemli bir yeri vardır. Ders kitapları, kitaplara seçilecek metinler, kelime servetine ve temalara uygun hazırlanacak metinler konunun uzmanları tarafından belirlenmiş bir komisyon tarafından hazırlanmalıdır. Ders kitapları için seçilecek veya hazırlanacak metinler çocuğun seyerek okuyacağı, okurken hem eğleneceği hem de öğreneceği, resimlerle süslenmiş, kelime servetini artırmaya katkı sağlayacak, anadilini sevdirecek metinler olmalıdır.

10- Ders kitaplarına seçilen veya yazılan metinlerde öğrencilerin sınıf ve yaş seviyelerine göre farklı kelime türleri kullanılmalıdır. Kelimelerin hece sayıları ve uzunlukları yaş seviyelerine uygun olmalı. Okunması ve anlaşılması zor olan kelimelere yer verilmemeli.

11- Türkçe ders kitaplarına konulan örnek metinler arasında çok sayıda şiir bulunduğunu görmekteyiz. Oysa şiir, çocuğun kelime servetini artırma konusunda nesir kadar etkili bir materyal değildir. Ama bir konu metni olarak kitapta diğer metinler kadar yer işgal etmesine izin verilmektedir. Böylece ders kitaplarında öğrenciye sunulan kelime/kavram sayıları düşmektedir. Bu nedenle şiirler, ders kitaplarına, daha çok, serbest okuma metni olarak alınmalı ve bu sayfalar belirlenen forma sayısının dışında tutulmalıdır. Bu konular ayrıntı değil, öncelikle yapılması gereken iş olarak görülmelidir (Demir, 2006: 215).

12- Ders kitapları, konularında uzman kişiler tarafından hazırlanmalıdır. Bunun için kitapların ders kitabı yazma alanında uzmanlaşmış, bu alanda ilerlemiş ülkelerin kaynaklarını bilen eğitim bilimcilerle deneyimli öğretmenlerden ve dilbilimcilerden oluşan bir komisyon tarafından hazırlanmasında yarar vardır (Pehlivan, 2003: 88-89).

13- Ders kitaplarında konular; öğrencilerin gelişim düzeyine ve metin içeriği ile uyum içinde olan resim, şekil ve grafikler ile desteklenmeli, bunlar kitapta uygun yerlere konulmalıdır. Resim, şekil ve grafiklerin altında öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun açıklamalara yer verilmelidir. Ders kitaplarında; öğrencinin ilgisini çeken, okumaya özendiren, günlük yaşam ile ilişkili, onları düşünmeye, araştırmaya, tartışmaya yönelten, uzunluk bakımından öğrenci düzeyine uygun metinlere yer verilmelidir (Kolaç, 2003:131-132).

Türkiye'deki ders kitaplarında, ortalama 5000 kelime vardır. Acaba Avrupa ve Amerika okullarında okuyan çocukların ders kitaplarında kaç kelime yer alıyor? Amerika'da ilköğretim okullarının ders kitaplarında 71681 kelime var. Almanya'da 70400 kelime, Japonya'da 44224 kelime İtalya'da 30193 kelime Sudi Arabistan'da 12579 kelime ders kitaplarına renk katmıştır. Şimdi acaba bizim Milli Eğitim Bakanlığımız, çocuklarımızı kaç bin kelimeyle okutup yazdırıyor? (Bakiler, 2005: 53).

Bu sorunun cevabı tez çalışmamızın temelini oluşturmaktadır. Araştırmamızda Milli Eğitim Bakanlığı 2008-2009, 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulan Milli Eğitim Bakanlığı baskılı 1. ve 2. sınıf Türkçe Ders kitaplarındaki metinlerin bilgilendirici ve öyküleyici olma durumlarına göre kelime sayımları yapılmıştır. 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulan 1.sınıf Türkçe ders kitaplarına “ Küçük Resimler, Denizati, Getir Paltomu Al Semerini” isimli metinler 2.sınıf Türkçe ders kitaplarına “ Burada Bir İğde Ağacı Vardı, Renkler Kraliçesi, Yaramaz Trafik Lambası, Selim’in Çürük Dişi, Oyuncakların Öyküsü” isimli metinler eklenmiştir. Bu nedenle aşağıda 2009-2010 eğitim öğretim yılında okutulan Türkçe kitaplarının verileri girilmiştir. 2008-2009 eğitim öğretim yılı verilerine yukarıda isimleri belirtilen metinlerin tasnif edilen kelimeleri çıkarılarak ulaşılmıştır.

Tablo-6: Birinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Bilgilendirici Metinlerin Kelime Sayısı

BİLGİLENDİRİCİ METİNLER	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME SAYISI
GÜNEŞ NEREYE GİDİYOR ?	32	33	12	6	19	4	106
KÜÇÜK RESİMLER	25	11	2	2	7	0	47
BORA'NİNTELEFONU	27	22	6	3	10	3	71
KELOĞLAN VE ÇOCUK BAYRAMI	21	4	7	2	6	0	40
MİZİKÇİ	20	9	1	0	4	5	39
KİTAP SEVGİSİ	6	4	0	0	1	0	11
TOPLAM	131	83	28	13	47	12	314

Tablo-7: Birinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Öyküleyici Metinlerin Kelime Sayısı

ÖYKÜLEYİCİ METİNLER	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME SAYISI
AYLA'NIN BULUT OYUNU	27	14	9	0	9	0	59
DENİZ KIZI OKULDA	27	16	9	0	10	4	66
DENİZATI	20	9	2	1	3	1	36
KAMP ARKADAŞLARI	16	9	3	0	3	2	33
KIRMIZININ SEVİNCİ	26	6	3	0	1	0	36
GETİR PALTOMU AL SEMERİNİ	15	8	0	0	5	0	28
FUTBOLCU FİL	29	17	6	2	7	2	63
TOPLAM	160	79	32	3	38	9	321

Tablo-8: Birinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Kelime Sayımı

METİN TÜRLERİ	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME SAYISI
ÖYKÜLEYİCİ METİNLER	160	79	32	3	38	9	321
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER	131	83	28	13	47	12	314
TOPLAM	291	162	60	16	85	21	635
KULLANILAN TOPLAM KELİME SAYISI							2300

Ders kitaplarında yaptığımız araştırmada; 2008-2009 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan 1.sınıf Türkçe kitabında 5 bilgilendirici, 5 öyküleyici toplam 10 metin vardır. Bilgilendirici metinlerde 267, öyküleyici metinlerde 257 toplam 524 kelime kullanılmıştır. Şiirler hariç tüm metinlerde tekrar eden kelimeler dâhil kullanılan kelime sayısı 1893 tür. Bu verilere 2009-2010 ders kitaplarında olup 2008-2009 yılı ders kitaplarında olmayan “ Küçük Resimler, Denizati, Getir Paltomu Al Semerini” isimli metinlerindeki tasnif edilen kelimeler çıkarılarak ulaşılmıştır.

2009-2010 yılı Türkçe ders kitaplarında yaptığımız araştırmada; 1.sınıf Türkçe kitabında 6 bilgilendirici, 7 öyküleyici toplam 13 metin vardır. Bilgilendirici metinlerde 314, öyküleyici metinlerde 321 toplam 635 kelime kullanılmıştır. Şiirler hariç tüm metinlerde tekrar eden kelimeler dâhil kullanılan kelime sayısı 2300 dür. Birinci sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin % 72 si tekrar edilen kelimelerden oluşmaktadır. 2009-2010 eğitim öğretim yılında okuma metni sayısı 4 tane artırılmıştır. 1 tane öyküleyici, 2 tane bilgilendirici, 1 tane de şiir eklenmiştir. Bu da kişisel kelime serveti konusunda olumlu bir adımdır. 2009-2010 ders kitaplarına eklenen metinlerle Türkçe ders kitabının kelime sayısı bilgilendirici metinlerde 47, öyküleyici metinlerde 64 kelime artmıştır. Toplamda 111 kelime artmıştır.

Yapılan hesaplara göre birinci sınıflarda öyküleyici metinler ile bilgilendirici metinler arasında bir denge vardır. Kullanılan metinler ve kelime sayıları bir birine çok yakındır. İlköğretim Türkçe Programında ve öğreimen kılavuz kitaplarında metinlerin seçimi ve kelime sayıları belirli bir kurala göre belirlenip belirlenmediğine yönelik bir açıklama yapılmamıştır. Bu konu tesadüflere bırakılmamalı. Türkçe ders kitaplarına seçilen metinler, kelime sayıları ve kelimelerin kullanım sıklıkları belirli bir kurala göre belirlenmeli. Bilim adamları ve eğitimciler bu konu ile ilgili çalışmalar yapmalı ilköğretimin birinci sınıfından başlayarak ders kitaplarındaki metinler, kelimeler, kelime sayıları ve kelime sıklıkları belirli bir kurala bağlanmalıdır.

Tablo-9: İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Öyküleyici Metinlerin Kelime Sayısı

ÖYKÜLEYİCİ METİNLER	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME SAYISI
TOP TAVŞAN	43	27	17	6	15	5	113
AĞABEYİM VE BEN	24	23	8	3	16	1	75
ATATÜRK BEBEĞİME DOKTOR GETİRMİŞTİ	24	11	2	1	3	0	41
BURADA BİR İĞDE AĞACI VARDI	38	17	8	1	7	0	71
SİHİRLİ PASTA	26	4	8	0	8	1	47
BABAMLA PAZARA GİTTİK	26	22	6	0	8	2	64
DOKTOR ŞEKERİ	26	16	3	0	11	7	63
UZAYLILARIN GÖRDÜKLERİ DÜNYA	29	13	9	0	10	5	66
KİTAP PERİSİ	17	17	6	0	4	0	44
RENKLER KRALİÇESİ	16	8	5	1	0	1	31
MİKRO HÜSEYİN	27	12	7	0	2	2	50
BİZİM HİKAYEMİZ	11	4	0	2	2	2	21
KUYRUKSUZ DEMOKRASİ OLMAZ	15	5	0	0	2	1	23
KARAGÖZ-HACİVAT	22	2	1	1	2	2	30
ANLAYIŞLI OLMALI	24	12	2	0	7	1	46
BİR TATİL GEZİSİ	24	3	1	0	10	1	39
TOPLAM	392	196	83	15	107	31	824

Tablo-10: İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Bilgilendirici Metinlerin Kelime Sayısı

BİLGİLENDİRİCİ	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME SAYISI
BEN KİMİM?	18	20	8	5	20	4	75
YARAMAZ TRAFİK LAMBASI	36	15	7	0	14	1	73
ATATÜRK'ÜN HAYATI	43	8	4	0	0	2	57
GIYİSİLERİM	25	6	12	0	3	2	48
KEDİ	14	6	1	1	2	3	27
SELİM'İN ÇÜRÜK DİŞİ	22	15	3	1	0	3	44
BÜYÜK NEDİR,KÜÇÜK NEDİR?	12	8	1	1	0	1	23
KALEM	8	4	6	0	1	1	20
KÜÇÜK DEV ADAM	13	2	6	0	0	1	22
OYUNCAKLARIN ÖYKÜSÜ	24	3	5	1	1	0	34
ATABARI'NIN ÖYKÜSÜ	12	2	1	0	1	1	17
KUŞLARI BESLEYELİM	15	6	1	0	5	0	27
TOPLAM	242	95	55	9	47	19	467

Tablo-11: İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Kelime Sayımı

METİN TÜRLERİ	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME SAYISI
ÖYKÜLEYİCİ METİNLER	392	196	83	15	107	31	824
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER	242	95	55	9	47	19	467
TOPLAM	634	291	138	24	154	50	1291
KULLANILAN TOPLAM KELİME SAYISI							7779

Ders kitaplarında yaptığımız araştırmada; 2008-2009 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan 2.sınıf Türkçe ders kitabında 10 bilgilendirici, 13 öyküleyici toplam 23 metin vardır. Bilgilendirici metinlerde 333, öyküleyici metinlerde 722 toplam 1055 kelime kullanılmıştır. Şiirler hariç tüm metinlerde tekrar eden kelimeler dâhil kullanılan kelime sayısı 6488 dir. Bu verilere 2009-2010 ders kitaplarında olup 2008-2009 yılı ders kitaplarında olmayan “ Burada Bir İğde Ağacı Vardı, Renkler Kraliçesi, Yaramaz Trafik Lambası, Selim’in Çürük Dişi, Oyuncakların Öyküsü” isimli metinlerin tasnif edilen kelimeleri çıkarılarak ulaşılmıştır.

2009-2010 yılı Türkçe ders kitaplarında yaptığımız araştırmada 2.sınıf Türkçe ders kitabında 12 bilgilendirici, 16 öyküleyici toplam 28 metin vardır. Bilgilendirici metinlerde 467, öyküleyici metinlerde 824 toplam 1291 kelime kullanılmıştır. Şiirler hariç tüm metinlerde tekrar eden kelimeler dâhil kullanılan toplam kelime sayısı 7779 dur. 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin % 83 ü tekrar eden kelimelerden oluşmuştur. 2009-2010 eğitim öğretim yılında okuma metni sayısı 5 tane artırılmıştır. 2 tane öyküleyici, 3 tane bilgilendirici metin eklenmiştir. Bu da kişisel kelime serveti konusunda olumlu bir adımdır. 2009-2010 ders kitaplarına eklenen metinlerle Türkçe ders kitabının kelime sayısı bilgilendirici metinlerde 134, öyküleyici metinlerde 102 kelime artmıştır. Toplamda 236 kelime artmıştır.

Tablo-12: 1. ve 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tasnif Edilmiş Metin Türlerinin Dağılımı

SINIFLAR	ÖYKÜLEYİCİ METİNLER	BİLGİLENDİRİCİ METİNLER	TOPLAM METİN SAYISI
1.SINIF	7	6	13
2.SINIF	16	12	28

Tablo-13: 1. ve 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelime Sayılarının Dağılımı

SINIFLAR	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME SAYISI	TOPLAM KELİME
1.SINIF	291	162	60	16	85	21	635	2300
2.SINIF	634	291	138	24	154	50	1291	7779

Yapılan araştırmaya göre 1. sınıflarda öyküleyici metinler ile bilgilendirici metinler arasında bir denge vardır. Kullanılan metinler ve kelime sayıları bir birine çok yakındır. 2. sınıflarda öyküleyici metinler, bilgilendirici metinlerden az da olsa fazladır. Bu durum 1. ve 2. sınıf öğrencileri için normal ve olması gerektir. Öyküleyici metinlerin çokluğundan dolayı öyküleyici metinlerde kullanılan kelime sayıları bilgilendirici metinlerin kelime sayılarından çoktur. Tablodaki sonuçlara göre 1. sınıfta öğretilen kelime sayısı yetersizdir. 2.sınıfta kelime sayısı birden iki katına çıkmaktadır. 1. ve 2. sınıf Türkçe ders kitapları incelendiğinde öğrencilerin kişisel kelime servetinin aşamalı olarak artırılması ile ilgili bir planın olmadığı görülmektedir.

Türkçe dersinin öğretiminde temel olarak ders kitapları kullanılmaktadır. Ders kitaplarındaki metinler kelime öğretimi konusunda en önemli kaynak olduğu için metinlerin seçiminde ve yeni kelimelerin öğretiminde planlı bir yol izlenmelidir. Öğrenci her okuduğu metinde yeni kelimelerle karşılaşmalı aynı zamanda eski öğrendiği kelimelerin kullanımı ile ilgili örnekleri de görmelidir. Böylece yeni kelime öğrenilirken eski öğrenilen kelimelerde yapılandırılmış olur. Böylece öğrencinin kişisel kelime serveti artacak ve kendini ifade gücü gelişecektir.

Türkçe ders kitaplarında seçilen kelimelerin bir kurala bağlanmamış olması; kelime sayılarının ve kullanım sıklıklarının belirlenmemiş olması öğrencinin kendini ifade etmesini ve kelime hazinesini geliştirmesini engellemiştir. Bu konu ile ilgili

çalışmalar yapılmalı gerekirse kademeli olarak ders kitaplarına kelime seçimi yapılmalı ve birinci sınıftan başlayarak kelime öğretimi üzerinde kademeli geçiş yapılmalıdır.

3.1.7. SÖZLÜK KULLANMA VE ANLAMI BİLİNMEYEN KELİMELERLE ÇALIŞMA BECERİSİ VE ETKİNLİĞİ

Sözlükler bir dilin kelime hazinesini gösterir. Sözlükler bir milletin tarih boyunca edindiği kelimeleri ortaya koyar. Sözlükler ve sözlük kullanımı kişinin kelime servetini artırıcı etkinliklerden birisidir. Öğrencilerimize Türkçe ve diğer derslerde sözlük kullanma alışkanlığı kazandırmalıyız.

Sözlükler dilin kelime hazinesidirler. Sözlüğün gayesi dilin kelime hazinesini tanıtmaktan ibarettir (Üçok, 1947:85). Cemil Meriç de “Kamus, bir milletin hafızası yani kendisi; heyecanı, hassasiyetiyle, şuuruyla, kamusa uzanan el namusa uzanmıştır.”(Meriç, 1974: 86-87). Diyerek sözlüğü bir milletin şeref ve haysiyeti olarak görür.

Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilgimiz olmasa, yalnızca dilbilim incelemeleriyle, bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları edinebiliriz (Aksan, 1998: 65).

Kelime servetini artırıcı etkinliklerden biri de sözlük kullanma alışkanlığıdır. Millet olarak eğitim ortamlarının dışında sözlük kullanma, cebimizde küçük bir sözlük taşıma gibi bir alışkanlığımız yoktur. Okullarımızda da öğrencinin sözlük kullanmasına gerek kalmamaktadır. Çünkü ders kitaplarında metinlerin altında ve kitabın sözlük bölümünde metinde geçen kelimelerin anlamları verilmektedir. Bu nedenle öğrenci sözlüğe bakma ihtiyacı duymamaktadır. Bu durumda öğrenci, sözlük

kullanma alışkanlığı kazanmak bir yana, sözlüğe bakmayı bile öğrenememektedir (Demir, 2006: 221).

Kelime serveti konusundaki ilk kaynaklar sözlüklerdir. Ülkemizde konuşurken ve yazarken kullandığımız, his ve hayallerimizi ifade ederken başvurduğumuz, düşüncelerimizi şekillendirdiğimiz kelimeleri toparlayan, bu kelimelerin anlamlarını veren ve doğru kullanımlarını örnekleyen çok sayıda Türkçe Sözlük bulunmaktadır. Bunların yanı sıra ana dilimizdeki söz kalıplarıyla alâkalı «Atasözleri Sözlüğü», «Deyimler Sözlüğü», «Eş ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü» gibi birçok çalışma da vardır. Okul Sözlüğü adını taşıyan ve ana dilimizin kelimeleri arasından seçme yoluyla daha çok yaş ve müfredat programları göz önünde tutularak hazırlanan sözlüklerden de burada bahsetmeden geçemeyeceğiz. Bu sözlüklerin batıdaki örneklerine göre oldukça geride ve yetersiz olduğu yapılan mukayeselerden anlaşılmaktadır (Tosunoğlu, 1999: 71).

Yahya Akyüz; “Türkçe Okul Sözlüklerinin Değerlendirilmesi” adlı Türk dilinin öğretimi toplantısında okul sözlükleri nasıl yazılmalı, bu alanda neler yapılmalı sorusunun cevabını 12 başlık altında toplamıştır.

- 1) Okul sözlükleri bir “kelimeler listesi” gibi değil, zevkle okunabilir bir kitap gibi düşünülmelidir.
- 2) Okul sözlükleri bol örnekli olmalı ve bu örnekler, millî tarih, coğrafya ve kültürümüzden alınmalı ve bunların öğretimi amacını da taşımalıdır.
- 3) Sözlüklerde yapılan alıntı ve örnekler millî ve önemli yazarlar ve eserlerden yapılmalıdır.
- 4) Bazı örneklerin açıklamalarında kelimelerin tekrarından kaçınmamak lâzımdır. Meselâ, demir almak terimi hem demir hem de almak maddelerinde açıklanabilir.
- 5) Okul sözlükleri avuç içi büyüklüğünde, bir cildi geçmeyecek şekilde, resimli, çizgili, haritalı, renkli olmalıdır.
- 6) Türkçenin çeşitli yönlerine ilişkin sözlükler hazırlanmalıdır: Atasözleri ve deyimler sözlüğü, çeşitli dersler için kavram, terim sözlükleri, çağrışım yapan kelimeler sözlüğü, duyuları zenginleştirici, duyuların ifadesini kolaylaştırıcı sözlükler, eş anlamlı kelimeler sözlüğü.

- 7) Sözlükler iyi kâğıda basılmalı, dikişli, ciltli, renkli olmalıdır.
- 8) Öğrencinin sözlüğe bakma alışkanlığını kazanması açısından derslerde sözlük üzerinde çalışmak ders işleme yöntemi olarak şart koşulmalıdır.
- 9) Tüm ders kitaplarının arkasında o ders ve alanla ilgili terimler alfabetik olarak konmalı ve açıklanmalıdır.
- 10) Türkçe okul sözlükleri, birbirini tamamlayacak şekilde ilk ve orta öğrenim düzeylerinde hazırlanmalıdır.
- 11) Sözlükler yardımcı ders kitabı olarak görüldüğünden veliler öğrencilere sözlük almada tereddüt edebilirler. Bu yüzden sözlüklerin fiyatları mümkün olduğunca düşük tutulmalıdır.
- 12) Belli başlı kriterlere uymayan sözlükler Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi tarafından kabul ve tavsiye edilmemelidir (Akyüz, 1988: 249-250).

Millî Eğitim Bakanlığı; her sınıf seviyesine göre Talim Terbiye Kurulu'nun belirlediği kelime servetine göre Türkçe sözlükler hazırlamalıdır. Sözlük dilimizin en çok kullanılan kelimeleri temel alınarak hazırlanmalıdır. Sözlükler daha çok aktif kelime servetini ihtiva etmeli. Özellikle anaokulu ve 1., 2., 3.sınıf öğrencileri için resimli Türkçe sözlükler hazırlanmalıdır. Her kelimenin varsa eş ve zıt anlamlarına yer verilmelidir. Her sınıf seviyesi için kazandırılacak kelimelerin resimli kavram kartları da hazırlanmalıdır.

Sözlük hazırlama ve yayınlama belli ölçütler getirilmelidir. Sözlükler hazırlanırken o sınıftaki öğrencinin bilmesi gereken kelimeler ve sayıları tespit edilmeli. Sözlüğe sınıf seviyelerine göre yaygın olarak kullanılan kelimeler ve ders kitaplarında geçen kelimeler öncelikle alınmalı. Kelimenin birden fazla anlamı varsa bütün anlamları sözlüğe alınmalı. Kelimelerin birden fazla anlamı, metinlerle örneklendirilerek verilmelidir. Öğrenci sözlükten kelimenin okuduğu parçadaki anlamını bunlar arasından seçebilmelidir. Kelimelerin zıt ve eş anlamlarına, mecazlı ve benzetmeli kullanımlarına örnekler verilmeli örneklerde atasözleri, deyimler ve şiiirlerden de faydalanılmalıdır. Örnek kelime ve cümleler kelime öğretimine uygun

edebi eserlerden seçilmelidir. Özellikle birinci sınıf öğrencilerinin kavramları öğrenebilmesi için sınıflarda resimli kelime sözlüğü köşesi oluşturulmalıdır.

3.1.8. AİLE BİREYLERİ VE ÖĞRETMENİN OLUMLU MODEL OLMA BECERİSİ VE ETKİNLİĞİ

Çocuk ana dilini ailede öğrenmeye başlar. Aile dil öğretiminde ilk basamaktır. Bu konuda aile bireylerine büyük görevler düşmektedir. Çocuğu ile birebir ilgilenen onu düşünmeye ve konuşmaya sevk eden ailelerin çocuklarının dil gelişiminin daha olumlu olduğu görülmüştür.

Aile, eğitim ve öğretimin ilk ocağıdır. Ona, yetişmesi için istikrarlı ve muvâzeneli bir sistem uygulanmalıdır (Erik, 1991: 31)

Çocuğun öğrendiği ilk kelimeler, en yakın çevresi aile ortamında konuşulan kelimelerdir. Çocuğun kişisel kelime servetinin temelini bu ortamda işittiği kelimeler oluşturmaktadır. Şu hâlde aile bireyleri, özellikle de anne, kullandığı her kelimeyi bilinçli olarak seçmelidir (Demir, 2006: 215).

Kelime hazinesi yaştan yaşa değiştiği gibi çevreden çevreye de değişir. Ailenin ekonomik ve toplumsal durumu da çocukların kelime hazinelerindeki gelişmeleri etkiler (Özdemir, 1967:168-169).

Çocuğun öğrendiği ilk kelimeler aile çevresinde kullanılan kelimelerdir. Çocukların kelime serveti aile, kültür, çevre, ekonomi, yaş ve zekâ seviyesine göre farklılıklar gösterir. Aile ve çevresiyle devamlı etkileşim içinde olan çocukları kelime servetleri daha fazladır. Aile içi konuşmaların yapıldığı, kitap okuma ve dinleme saatlerinin düzenlendiği ailelerin çocuklarının kişisel kelime servetinin fazla olması beklenir.

Çocuk doğduğunda ailesiyle öncelikle annesiyle iletişime geçer. Daha sonra bu halka genişler. Kelime servetin gelişmesinde aile bireylerinin önemli bir etkisi vardır. Ailenin sosyolojik ve kültürel düzeyi çocuğun kelime servetin etkiler. Ekonomik durumu iyi olan ailelerin çocuklarının ilgi alanlarının desteklendiği gözlenmiştir. Ailesi ile devamlı etkileşim içinde olan, kontrollü olarak bilgisayar, televizyon, internet gibi teknolojik aletlerden rahatlıkla yararlanabilen çocukların kelime servetinin daha çabuk geliştiği belirlenmiştir.

Aile içinde çocuğun güçlü etkileşimlerde bulunması onun dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. İletişimin kuvvetli olduğu aile ortamında yetişen çocuğun konuşması, cümle uzunluğu, soru sayısı, kelime dağarcığı bakımından daha gelişmiş durumdadır (Demirel, 1999: 43).

Bilgisayar, televizyon ve radyonun dil gelişimine büyük etkisi vardır. Anlamli konuşmaların sık sık yapıldığı, çocuğun ailesiyle sık sık konuşabildiği, çok fazla kitapla karşılaşabildiği, ailenin dili kullanma açısından iyi bir model olduğu ortamlarda çocuklar daha çabuk ve düzgün konuşmaya çaba harcarlar. Çocuğa düşüncelerini ifade etmesi için fırsat verilmesi, konuşmalarının, düşüncelerinin takdir edilmesi, aynı konuşmaları ilk fırsatta bir daha tekrarlama konusunda cesaretlendirilmesi dil gelişimi açısından önemlidir (İnce, 2006: 53).

Okul çocuk için önemli bir merhaledir. Çocuk aile ve çevreden edindiği kelime hazinesini okulda değişik yöntemlerle geliştirme ve kullanma fırsatını bulur. Çocuğun anlama ve anlatma becerileri okulda gelişir. Çocuğun kişisel kelime servetini artırmak için çocuk okumaya teşvik edilmelidir. Okumayı zevkli hale getirecek ortamlar oluşturulmalıdır.

Öğretmenler, öğrencilerine, Türk yazarlarının kullandığı bütün kelimeleri öğretmeli ve sevdirmelidir. Onların düşünce ufkunu genişletmenin başlıca yolu budur (Kaplan,1992: 38). Çocuğun kelime servetini artırmak için çocuk okumaya teşvik edilmelidir. Okumayı zevkli hale getirecek ortamlar oluşturulmalıdır.

Türkçe dersi ilköğretimin birinci kademesinde sınıf öğretmenleri, ikinci kademesinde Türkçe öğretmenleri tarafından öğretilmektedir. Kelime öğretiminde sınıf öğretmenlerine ve Türkçe öğretmenlerine büyük görevler düşmektedir. Öğrenciler ilköğretimin birinci sınıfından başlayarak tüm öğretimleri boyunca Türk dilini ve Türkçeyi sevmelerine yönelik etkinliklere önem verilmeli, öğrencilere okuma ve kendini yazılı ve sözlü ifade etme becerileri geliştirilmelidir.

Programda konuyla ilgili olarak şu ifadeler yer almaktadır: Teknoloji çağının sorumluluklarını yerine getirebilecek, yeni bilgiler üretebilecek bireyler yetiştirmede ailelere de büyük görevler düşmektedir. Aileler, çocuklara okuma materyalleri sağlamalı ve onları güdülemelidir. Çocukları okumaya özendirmeli ve onlara düzenli olarak çeşitli hikâyeler, masallar, romanlar vb. okumalıdır. Okunanlar tartışılmalı ve değerlendirilmelidir. Çocuklarda okuma zevk ve isteği oluşturulmalıdır (MEB, 2009: 17).

3.1.9. MEDYA VE ÇEVRENİN ETKİLİ KULLANMA BECERİSİ VE ETKİNLİĞİ

Yakın zamana kadar kelime dağarcığını geliştirmede kitap, gazete, dergi en önemli araçlar olarak görülmüştür. Günümüzde bunlara ek olarak teknolojik ilerlemeler ile radyo, televizyon, internet önem kazanmıştır.

Medyada öğrencilerin kelime servetlerinin yetersiz olduğunu yazarken ve konuşurken fikirlerini çok az kelime ile ifade ettikleri belirtilmektedir. Medya ve öğretmenler bu sorunu sık sık gündeme getirip eğitim sistemini sorgulamaktadır. Televizyonun özellikle okulöncesi dönemde çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkileme oranı yüksektir. Çocuğun doğal dil ortamında yararlandığı bazı süreçler, televizyon izleme sırasında da ortaya çıkmaktadır. Örneğin: bir nesneyi göstererek adını söylemek, çocuğa dil öğretirken sık başvurulan bir yöntemdir. Somut nesnelerin adı televizyonda kolayca verilebilir. Hatta televizyonun gösterebileceği

nesneler çocuğun günlük çevresinde görebileceklerinden çok daha fazladır (Mangır, İnal 1997, aktaran: Bilgin ve İpek, 2007: 348).

Televizyonun çocuğun kelime dağarcığı gelişimindeki olumlu etkisi de göz önünde bulundurularak, aileler tarafından seçilen ve eğitsel niteliği olan programlar çocuklara izlettirilmelidir. Bu konuda da öğretmenler ailelere yol göstermeli ve daha seçici olmalarını sağlamalıdır (Mangır, İnal 1997, aktaran: Bilgin ve İpek, 2007: 348).

Radyo ve televizyonlarda eğitim adına konuşan akademisyenler öğrencilerin kelime servetlerinin yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Öğrencilerin konuşurken ve yazarken kendilerini rahat ifade edemediklerini açıklamaktadırlar.

Televizyon, radyo ve internet çocukların gelişimine uygun hazırlanmış yayınlarla dil gelişimine ve kelime hazinelerini geliştirmede katkıda bulunabilir. Aile ve okul ortamında çocuğun dil becerisini geliştirecek yayınlar izlettirilmeli, bu yapıyı bozacak yayınlardan uzak tutulmalıdır.

Türkiye televizyon ve radyolarında kullanılan dil milletin ortak dili olan Türkçe olmalıdır. Görüntülü ve sesli yayın organları Türkçe'nin incelikleri ile bezenmiş, zevkle dinlenecek ve izlenebilecek, düzgün ve doğru Türkçe'nin başarılı örneklerini sunmalıdır. Halkın anladığı veya anlayacağı Türkçe ile yayınlar yapılmalıdır.

3.1.10. BİLGİSAYAR PROGRAMLARI VE OYUNUN ETKİLİ KULLANMA BECERİSİ VE ETKİNLİĞİ

Oyun bireyin sosyalleşmesinde ve kendini ifade etmesinde önemli bir süreçtir. Oyun çocuğun kendini ifade etmesinde, dil gelişiminde, kelime kazanımında, düzgün cümle kurmada önemli bir etkinliktir.

Oyun, özellikle çocukluk yıllarında insanın bedensel ve zihinsel gelişimine katkıda bulunan, duygu ve düşüncelerini ifade edebildiği bir etkinliktir (Dirim, 2000: 3).

Türkçe öğretiminde televizyon, internet, radyo, projeksiyon gibi teknolojik ürünlerden faydalanmalıyız. Sınıf ortamına ne kadar çok yazılı ve resimli materyal girerse öğrencilerin kelime hazinesi ve kavram dünyası da o oranda gelişecektir. Öğrencilerin kelime öğrenmesini zevkli hale getirecek ve kelime hazinesini geliştirecek bilgisayar programlarına ihtiyaç vardır. Bu konuda her sınıf seviyesi için kelime servetini geliştirici bilgisayar programları ve televizyon programları hazırlanmalıdır.

Bu çalışmalara örnek olarak televizyonlardaki “Kelime Avcısı”, “Bir Kelime Bir İşlem” gibi programları. Bilgisayar ve internet ortamlarındaki “Mtu”, “Adam Asmaca”, “Wordabulo”, “Kelimotör” gibi kelime oyunlarını, bazı yayın evlerinin hazırladığı kartlar şeklinde hazırlanmış kelime oyunlarını sayabiliriz.

Nazik Erik; çocuğun sözlük ile ilişkisi, sadece ders içi çalışmaya münhasır kalmamalı; oyunlarla, yarışmalarla çok kelime öğrenmesi teşvik edilmelidir. Sözlükteki kelimenin, çeşitli kullanım yerlerine göre, mana nüanslarını tanımasına önem verilmelidir (Erik, 1991: 59). Diyerek kelime öğretimi için sözlüklerle oyun etkinlikleri yapılmasını istemektedir.

Oyun çocuğun kendisini ifade etmek için kullandığı bir dildir. Çocuğun hayata açılan kapısıdır. Kelime öğretiminin başarılı olabilmesi için öğrenciye öğretilen kelimelerin onun anlayacağı bir dilde yani oyunla verilmesi en uygun yöntemlerden biridir. Oyun kelime öğretimini daha zevkli hale getirir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Okuduğunu ve söyleneni anlayan, anladıklarını sözlü ve yazılı anlatabilen, fikir, düşünce ve isteklerini yazıya dökabilen öğrencilerin çoğunlukta olduğu bir eğitim öğretim ortamına ihtiyacımız var. Böyle bir ortam için Türkçe dersi eğitim ve öğretiminin sağlam temellere oturtulması gerekmektedir.

Değişen dünya şartları ve hızlı değişen ve gelişen bilgi teknolojileri karşısında programlar her an değiştirilebilir ve geliştirilebilir olmalıdır. Türkçe programı yeni olmasına karşın kelime servetinin artırılması ile ilgili yeni çalışmalara ihtiyaç duymaktadır.

Bu güne kadar yapılmış Türkçe ders programlarında kişisel kelime servetinin artırılması ve kullanılması ile ilgili kesin hedefler ve bu hedeflere uygun kazanım ve etkinliklere yer verilmemesi dolayısı ile öğrencilerin kelime servetleri yetersiz kalmıştır.

Türkçe dersi programında, kelime servetini geliştirecek ve yön verecek hedefler belirlenmeli. Bu hedefler doğrultusunda kelime öğretimi ve servetinin geliştirilmesi için izlenecek yöntem ve teknikler belirlenmeli. Programa öğrencilerin sınıf ve yaş seviyelerine uygun kelime listelerinin oluşturulduğu bölümler eklenmeli. Öğrencinin öğreneceği ve kullanacağı kelimeler ve bunların uygulamaları kazanımlar halinde kılavuz kitaplarda yer almalıdır. Ders ve yardımcı kaynakların bu istenen hedeflere uygun yazılması sağlanmalıdır.

Anadili öğretimi ile ilgili meselelerin çözümü için öncelikle kişisel kelime serveti ile ilgili hedef ve kazanımların belirlenmesi gerekir. Bu amaçlar ve kazanımlar doğrultusunda meselenin çözümü için Milli Eğitim Bakanlığı “ kişisel kelime serveti”, “ kelime servetinin eğitim ve öğretimdeki önemi ”, “ kişisel kelime servetini artırıcı yöntem ve teknikler ”, “ her kademedeki kişisel kelime servetinin

hangi kelimelerden oluşacağı ve sayısı ” ile ilgili çalışmalar yapması gerekmektedir. Bu çalışmalar bu konunun uzmanı olan akademisyenler tarafından yapılmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı için kişisel kelime servetini geliştirmek milli ve kültürel bir politika haline getirilmelidir. Her kademedeki ve yaştaki öğrenci için gerekli olan kelime serveti belirlenmeli. Kelime servetini geliştirmek için neyi, nasıl ve ne kadar öğreteceğimiz tespit edildikten sonra tespit edilen kelimeler programa koyulmalı ders kitaplarındaki metinler temalara uygun olarak bu kelimeler göre yeniden hazırlanmalı veya bu kelimelerin geçtiği temalara uygun metinlere yer verilmelidir.

Yayın evleri yardımcı kaynak kitaplarını, sözlük, masal, hikâye, öykü, dergi ve gazeteleri bakanlığın sınıflara göre programda belirlediği kelime listelerine göre hazırlarsa ülke genelinde ortak bir kelime serveti meydana getirilmiş olur. Ortak kelime serveti bir birini anlayan, aynı dili konuşan, diline ve kültürüne sahip çıkacak bir nesli beraberinde getirir.

Türkçe, Türk milletinin temelini oluşturur ve varlık sebeplerinden biridir. Türk dilinin ve kültürünün zengin anlatımını ön plana çıkaran eserler çocuklarımızın yaş seviyelerine ve belirlenen kişisel kelime servetine göre tekrar gözden geçirilip çocuklarımızın okuyup anlayabileceği şekle sokulmalı ve çocuklarımızın bu eserleri okuması sağlanmalıdır. Ayrıca Türk dilinin zenginliklerini kullanarak çocuklarımızın seveceği, anlayacağı ve okumaktan zevk alacağı eserler yazılmalı, yeni eserler çıkarabilmek için yazan bir toplum haline gelmeliyiz.

Bu tespitler sonucunda diye biliriz ki; dil sadece bir iletişim aracı değildir. Dil, Türk tarihinin ve kültürün gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir yer tutar. Kişisel kelime servetini artırarak anadilini gerektiği gibi kullanan öğrencilerin dil ve zihinsel becerileri gelişir. Anlama ve anlatma kabiliyetleri kolaylaşır. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanır. Duygu, düşünce ve isteklerini rahat ifade eder. Dünyaya ve olaylara bakış açısı farklılaşır. Kültürel ve sosyal değerlerine sahip çıkar.

Bilgiye ulaşan, bilgiyi kullanabilen ve geleceğe yön veren Türk milletini tekrardan meydana getirebilirler.

İyi bir anadili öğretiminde ve kişisel kelime servetini geliştirmede çocuğu ile ilgilenen aileye, çocuğa olumlu davranışlar kazandıracak çevreye, öğrencinin gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmış programa ve bu programı belirlenen hedeflere uygun sunabilecek öğretmenlere ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

- Akyol, Hayati (2005). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Akyüz, Yahya (1988). *Türkçe Okul Sözlüklerinin Değerlendirilmesi. Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Alperen, Nusret (1991). *Türkçe Güzel Konuşma, Okuma ve Yazma Öğretim Rehberi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Bakiler, Yavuz Bülent (2005). *Sözün Doğrusu 2* (4.Baskı). İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Banarlı, Nihat Sâmî (1988). *Türkçenin Sırları* (11.Baskı). İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Banguoğlu, Tahsin (1986). *Türkçenin Grameri* (2. Baskı). İstanbul: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Baykoç Dönmez, Necate ve Arı, Meziyet (1987). 12-30 Aylık Türk Çocuklarında Dilin Kazanılması. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, (2), 36-58.
- Bilgin, Asude ve İpek, Nigar (2007). İlköğretim Çağı Çocuklarında Kelime Dağarcığı Gelişimi. *İlköğretim Online*, 6 (3), 344-365. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Calp, Mehrali (2007). *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi* (3.Baskı). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Coşkun, Osman, Emecan, Memiş, Yurt, Mihriban, Okuyucu, Süheylâ, Arhan, Serdar (2009). *İlköğretim Türkçe 2 Öğretmen Kılavuz Kitabı* (5. Baskı). İstanbul: MEB Devlet Kitapları Yayınları.
- Çeçen, M Akif (2002). *İlköğretim Öğrencilerinde Kelime Hazinesinin Geliştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Malatya.
- Çeçen, M Akif ve Çiftçi, Ömer (2007). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür Ve Tema Açısından İncelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, (173), 39-49.
- Çiftçi, Musa (1991). *Bir Grup Yüksek Öğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Çetinkaya, Zeynep (2005). Basit Tekrar ve Alıştırma Yoluyla Sözcük Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi*, (130), 68-85.
- Demir, Celal (2006). Türkçe/Edebiyat Eğitimi ve Kişisel Kelime Serveti, *Millî Eğitim Dergisi*, (169), 207-226.
- Demirel, Özcan (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Demirel, Özcan (2002). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Dirim, Aygören (2000). *İlköğretim Okulları İçin Çocuk Oyunları*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Ergin, Muharrem (1990). *Üniversiteler İçin Türk Dili* (5.Baskı). İstanbul: Bayrak Basım Yayın Tanıtım.
- Erik, Nazik (1991). *Türkiye’de Anadil Öğretimi*. İzmir: Kültür Sanat Derneği Yayınları.
- Erol, Abdullah, Bingöl, Melek Ö., Yalçın, Sibel Ç., Demiroğlu, Remzi, Irmak, Ali, Ceylan, Murat (2009). *İlköğretim Türkçe 1 Öğretmen Kılavuz Kitabı* (5.Baskı). İstanbul: MEB Devlet Kitapları Yayınları.
- Göçer, Ali (2009). Türkçe Eğitiminde Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirme Etkinlikleri Ve Sözlük Kullanımı. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, (4), 1025-1055.
- Göğüş, Beşir (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınları.
- Güleryüz, Hasan (2002). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Hacıeminoğlu, Necmettin (1975). *Türkçenin Karanlık Günleri* (2.Baskı). İstanbul: İrfan Yayınevi.
- Harit, Ömer (1971). *Samsun ve Ankara İllerinin 6-7 Yaş Çocuklarında Kelime Hazinesi Araştırması*. Ankara: MEB Plânlama Araştırma ve Koodinasyon Dairesi Başkanlığı Yayını.
- İnce, Halide Gamze (2006). *Türkçede Kelime Öğretimi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Bolu.
- Kaplan, Mehmet (1992). *Kültür ve Dil* (7.Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.

- Kaplan, Mehmet (1991). *Nesillerin Ruhu* (5.Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karakuş, İdris (2000). *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Ankara: Sistem Ofset Yayınları.
- Karatay, Halit (2007). Kelime Öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27 (1), 141-153.
- Kolaç, Emine (2003). İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 105-137.
- Nalıncı, A. Nur (2000). *Avrupa Birliğine Tam Üyelik Yolunda Başarının Anahtarı: Yeniden yapılanma*. Ankara: Ümit Yayınları.
- MEB. (1985). *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Kılavuz*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (1995). *İlköğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu 1-5. Sınıflar*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Meriç, Cemil (1974). *Bu Ülke*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Öz, M. Fevzi (2003). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi* (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, Murat, Melanlıoğlu, Deniz (2008). Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 30-45.
- Özdemir, Emin (1967). *İlkokul Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi Kılavuzu*. Ankara: Ansiklopedi Yayınevi.
- Pars, V. Baha ve Pars, Cahit (1954). *Okuma Psikolojisi ve İlk Okuma Öğrenimi*. İstanbul: Maarif Basım Evi.
- Pehlivan, Ahmet (2003). Türkçe Kitaplarında Sözcük Dağarcığını Geliştirme Sorunu ve Çözüm Yolları. *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi*, (122), 84-92.
- Timurtaş, Faruk K.(1980). Dil Meselesi. *Milli Eğitim ve Kültür Dergisi*, 2 (8), 35-46.
- Tosunoğlu, Mesiha (1999). Kelime Servetinin Eğitim ve Öğretimdeki Yeri ve Önemi. *Millî Eğitim Dergisi*, (144), 71-73.
- TDK. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.

- Üçok, Necip (1947) *Genel Dilbilim (Lengüistik)*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil, Tarih – Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Ünsal, Hayriye (2005). *İlköğretim 5. ve 8. Sınıflar ile 11. Sınıfların Sözlü Anlatımdaki Kelime Hazinesi / Afyonkarahisar Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Vardar, Berke (1998). *Açıklamalı Dil Bilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: ABC Yayınları.
- Yangın, Banu (1999). *İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı İlköğretimde Türkçe Öğretimi Modül 4*, Ankara: MEB Basım Evi.
- YILDIZ, Cemal (2003). *Ana Dili öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkçe Öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Yıldız, Cemal, Okur, Alpaslan, Arı, Gökhan ve Yılmaz, Yakup (2006). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi (1.Baskı)*. Ankara: PegemA Yayıncılık

İncelenen Ders Kitapları:

- Erol, Abdullah, Bingöl, Melek Ö., Yalçın, Sibel Ç., Demiroğlu, Remzi, Irmak, Ali, Ceylan, Murat (2008). *İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı (4.Baskı)*. İstanbul: MEB Devlet Kitapları Yayınları.
- Erol, Abdullah, Bingöl, Melek Ö., Yalçın, Sibel Ç., Demiroğlu, Remzi, Irmak, Ali, Ceylan, Murat (2009). *İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı (5.Baskı)*. İstanbul: MEB Devlet Kitapları Yayınları.
- Coşkun, Osman, Emecan, Memiş, Yurt, Mihriban, Okuyucu, Süheylâ, Arhan, Serdar, (2008). *İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı (4.Baskı)*. İstanbul: MEB Devlet Kitapları Yayınları
- Gören, Nalân, Yener, Zuhâl, İldeniz, Aysun, Aksal, Sıtkı H., Sarıöz, Nuray, (2009). *İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı (5.Baskı)*. İstanbul: MEB Devlet Kitapları Yayınları

EKLER

**İLKÖĞRETİM 1.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN
KELİME TASNİFİ**

TEMA		HAYAL GÜCÜ TEMASI					
OKUMA PARÇASI		AYLA'NIN BULUT OYUNU					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		4					
PARAĞRAF SAYISI		9					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Ayla	Uçuşuyordu	Bembeyaz		Çıkıp		
	Odasında	Süzülüyordu			Seyrederken		
	Balkona	Başladı					9
2.PARAĞRAF	Deveye		Şu				
	Yanındaki		Sarı				
	Kuzu		Beş				
	Sürüsü		Kanatlı				
			İşte				9
3.PARAĞRAF	Ardından						
	Kardan						
	Adam						3
4.PARAĞRAF	Gözlerini	İstemiyordu			Uçuşurken		
	Ablasına						4
5.PARAĞRAF	Peri	Kaçırma	Yaşlı		İyice		
	Kızına						
	Keloğlan						
	Saray						
	Olanı						8
6.PARAĞRAF	Hayal						1
7.PARAĞRAF	Büyükler		Öyle		Dikkatsiz		3
8.PARAĞRAF	Ortalık	Kapladı			Artık		
	Sis	Yağıyordu			Bir Süre		
	Oyun	Sona ermişti					
		Aldı					8
9.PARAĞRAF	Kucak	Sardı	Güzel		Sıkıca		
	Yanağından	Öptü					
	Saçlarını	Götürdü			Anlatırken		
	Masal	Okşadı					
	Uyku	Uyuyakaldı					14
KELİME	27	14	9	0	9		59

TEMA	HAYAL GÜCÜ TEMASI						
OKUMA PARÇASI	GÜNEŞ NEREYE GİDİYOR ?						
TÜRÜ	BİLGİLENDİRİCİ METİN						
SAYFA SAYISI	4						
PAR. SAYISI	9						
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Anne	Sordu	Her	Nereye	Akşam		
	Güneş	Gidiyor					
	Çocuk						8
2.PARAĞRAF	Yavrum	Merak etme	Uzaktaki		Hiç	Çünkü	
	Dünya	Gelecek	Başka		Yine		
		Doğar			Sabahları		
		Aydınlattır			Hem		
		Isıtır			Olunca		15
3.PARAĞRAF	Meraklı	Yetinmedi			Çok	Anlattıklarıyla	
						Ama	5
4.PARAĞRAF	Ayakkabı	Giydi	O		Geldiğinde	Doğru	
	Tepe	Düştü	Alaca				
	Arkasına	Yürüdü	Kıpkırmızı				
	Karanlık	Basmıştı					
	Ova	Gördü					
	Ötesinde	Koştı					
		Yetişmedi					18
5.PARAĞRAF	Hava	Devam ediyordu			Düşüp		
	Kararmaya	Uzandı			Biraz		
	Yorgun	Hissetti			Sonra		
	Otların	Kalktı			Üşüdüğünü		
	Arasına				Sırt üstü		14
6.PARAĞRAF	Gökyüzünde	Konuştı	Kocaman		Birden		
	Top		Bir				
	Ay		Duran				
	Aydınlık		Gündüz				
	Etraf						11
7.PARAĞRAF	Kitap	Üzüldü		Seni		İçin	
	Yazılı	Söyle		Ona	Daha		
		Okusun		Benim			
		Dedi		Orada			11
8.PARAĞRAF	Babasının	Bakındı	Diyen		Şaşkın		
	Halil	Duydu					
	Seslerini						7
9.PARAĞRAF	Yatağından	Sarıldı	Tıpkı	Bunun	Olduğunu		
	Rüya	Anladı			Gerçek		
	Pencereden	Baktı			Ancak		
	Dışarıya	Olabilir					
	Cevabımı	Düşündü					
		Konuşabilecek					
		Gerekliyordu					17
KELİME	32	33	12	6	19	4	106

TEMA		HAYAL GÜCÜ TEMASI					
OKUMA PARÇASI		KÜÇÜK RESİMLER					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ					
SAYFA SAYISI		2					
PARAĞRAF SAYISI		13					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	yazı				bugün		
	içimden						3
2.PARAĞRAF	kalem	çıkartıyorum	kurşun	küçük	şimdi		
	kenara			bırakıp			
	resimler		boya				9
3.PARAĞRAF	bulut	yağmasını					
	yağmurun	istediğin					
	zamanlarda						5
4.PARAĞRAF	günlük				hemen		2
5.PARAĞRAF	kuş	çiziyorum					
	kafes	saklamak					
	pencereyi	aç					
		salıver					7
6.PARAĞRAF	göl						1
7.PARAĞRAF	deniz				büyütüp		
	yol				incecik		
	dere						5
8.PARAĞRAF	ağaç						
	sokak						
	lambası						2
9.PARAĞRAF	evlerin	biliyorum					
	önünde	olmasını					
		seversin					5
10.PARAĞRAF	şarkı						1
11.PARAĞRAF	sürü						1
12.PARAĞRAF	telefon						1
13.PARAĞRAF	yaz	edebilirsin			sıcak		
	günlerinde				kardan		5
KELİME	25	11	2	2	7		47

TEMA		EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER TEMASI					
OKUMA PARÇASI		KAMP ARKADAŞLARI					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		4					
PARAĞRAF SAYISI		15					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Nilgün	Sabırsızlanıyor			İçin		
	Doğum						
	Hediye						5
2.PARAĞRAF	Dedesinin	Heyecanlanmıştı					2
3.PARAĞRAF		İnanamıyorum					1
4.PARAĞRAF	Kamp		Farklı				
	Çadırı						3
5.PARAĞRAF		Kuracağız				Peki	2
6.PARAĞRAF	Apartmanın	Yaklaşıyor					
	Tabii						
	Tatili						
	Akdeniz'e						5
7.PARAĞRAF	Zevkli	Öğreniyorum					2
9.PARAĞRAF	Mersin'e						1
10.PARAĞRAF	Derdin				Öyle		
	Şerife						3
12.PARAĞRAF	Süre	Tanışmışlardı	Aynı				3
13.PARAĞRAF		Bekliyordu	Sabırsızlıkla			Yalvaran	3
15.PARAĞRAF	Pekâlâ	Parladı			Heyecanla		3
KELİME	16	9	3	0	3	2	33

TEMA		EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER TEMASI					
OKUMA PARÇASI		DENİZATI					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		3					
PARAĞRAF SAYISI		9					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	denizati	varmış					
	arkadaşlarıyla						
	karada						
	atlar						
	ahtapot						6
2.PARAĞRAF	kütüphaneye	ilişti			geçen		
	ansiklopedi	çekti			çevirirken		
	sayfalarını						
	dikkatimi						8
3.PARAĞRAF		benziyor					1
4.PARAĞRAF	tane	değil	uzun				
	ayakları	yazıyordu	hızlı				
	saçları	cevapladı					8
5.PARAĞRAF	canlılar	yaşıyor		susuz	nasıl		
	hayat						
	istakoz						6
6.PARAĞRAF	hayret	ekledi				eminim	
	suda						
	rahatız						5
9.PARAĞRAF	fikir						
	bilgiler						2
KELİME	20	9	2	1	3	1	36

TEMA	DEĞERLERİMİZ TEMASI						
OKUMA PARÇASI	KELOĞLAN VE ÇOCUK BAYRAMI						
TÜRÜ	BİLGİLENDİRİCİ METİN						
SAYFA SAYISI	3						
PARAĞRAF SAYISI	13						
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Gezinti	Çıkmıştır	Neşeyle		Dolaşırken		
	Bayram						5
2.PARAĞRAF	Eşek	Doğrudur	Garip		Asla		
	Palan				Işıl ışıl		
	Varım						
	Yoğum						
	Yalanı						
	Merhaba						10
3.PARAĞRAF	Bengisu						1
5.PARAĞRAF	Nisan		Ulusal				
	Egemenlik						
	Yiğit						4
6.PARAĞRAF	Nedir						1
7.PARAĞRAF	İnsanların			Kendi			
	Ülkelerini						
	Yönetme- sidir						4
8.PARAĞRAF		Yönetiyor					1
9.PARAĞRAF	Atatürk				Büyüyünce		
	Armağan						3
10.PARAĞRAF	Kral		Gözlüklü	Bunlar			
	Padişah		Örgülü				
			Pembe				
			Elbiseli				7
11.PARAĞRAF	Hayır						1
12.PARAĞRAF		Katılabilir					1
13.PARAĞRAF					Hep		
					Bağırarak		2
KELİME	21	4	7	2	6		40

TEMA		DEĞERLERİMİZ TEMASI					
OKUMA PARÇASI		KIRMIZININ SEVİNCİ					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		4					
PARAĞRAF SAYISI		7					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Adım						
	Kırmızı						
	Bayrağımın						
	Rengi						
	Balon						
	Pabuç						
	Şeker						
	Bisiklet						8
2.PARAĞRAF	Mesela	Beğenirler					
	Elmayı						
	Çileği						
	Kıraz						
	Gül						
	Lale						
	Karpuz						
	Tatlı						9
3.PARAĞRAF	Yanlarıma						
	Baloncu						2
4.PARAĞRAF		Topladılar	Renk				2
6.PARAĞRAF	Amca	Şişirdi	Altı				
	Elinde	Karıştırdı	Üç		Teker		
	Ceplerini						
	Ceketinin						9
7.PARAĞRAF	Gökte	Serdim					
	Uçurtma	Süslediler					
	Türk						
	Hallerimi						6
KELİME	26	6	3		1		36

TEMA		DEĞERLERİMİZ TEMASI					
OKUMA PARÇASI		GETİR PALTOMU AL SEMERİNİ					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		4					
PARAĞRAF SAYISI		6					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	hoca	hazırlamış			ardından		
	ormana	yüklemiş					
	odun	koymuş					
	sırtına	sıkıştırmış					
	paltoyu						
	üstüne						
	baltayı						12
2.PARAĞRAF	dağ				ağır ağır		
					dolaşark		3
3.PARAĞRAF	yanından	ayrılmış			epeyce		3
4.PARAĞRAF	karısına						1
5.PARAĞRAF	sapağına	sinirlenmiş			müthiş		
	semeri	boşaltmış					
	tekme						6
6.PARAĞRAF	yaşına						
	haberini	getir					3
KELİME	15	8			5		28

TEMA		OYUN VE SPOR TEMASI					
OKUMA PARÇASI		FUTBOLCU FİL					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		5					
PARAĞRAF SAYISI		13					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DiĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Yok	Derler	Meşin		Hop		
	Cambazı		Futbolcu				
	Çalım						
	Gol						
	Fil						9
2.PARAĞRAF	Tavşanspor	Eksikti	Dört				
	Tilkispor						
	Maç						
	Sahaya						
	Tam						
	Kişiydiler						
	Kalecileri						9
3.PARAĞRAF	Kaptan	Geçti		Bizim	Vuruşuyla	Oturan	
	Tavşan	Yoktu					
	Kaleye						
	Hakem						
	Düdüğü						10
4.PARAĞRAF		Kapatıyordu					1
5.PARAĞRAF	İtiraz						
	Büyük						
	Yerine						3
6.PARAĞRAF						Keşke	1
7.PARAĞRAF	Karga	Isınmamıştı		Herkese	Nasıl		
	Kabul	Yediler					6
8.PARAĞRAF	Pası	Kullandı	Beyaz		Sonunda		
	Berabere	Vurdu			İyi		
	Takım				Sert		9
9.PARAĞRAF		Gecikmedi	İkinci				
		Bakışları					3
11.PARAĞRAF	Çabası	Değiştirmeye					
	Sonucu	Yetmedi					4
12.PARAĞRAF		Bitirdi					
		Kazandılar					2
13.PARAĞRAF	Omuzlarına	Ağırdı	Yetenekli		Doyasıya		
	Başarılarını	Kutladılar					6
KELİME	29	17	6	2	7	2	63

TEMA		OYUN VE SPOR TEMASI					
OKUMA PARÇASI		MIZIKÇI					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		4					
PARAĞRAF SAYISI		7					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Kuralları	Uymazlar					
	Mızıkçı	Bozarlar					
	Kişilere						5
2.PARAĞRAF	Ali				Yarım	Bulunduğu	
	Biri	Yakalayamadığı				Yani	
	Yüzünden						
	İstöp						
	Zaman						
	Oyunbozan						10
3.PARAĞRAF	Başını	Uzaklaştı			Eğerek		3
4.PARAĞRAF	Ebe	Seçiliyor	Tek				3
5.PARAĞRAF	İsmi					Kalana	
	Devam						3
6.PARAĞRAF	Söz					Ayrıca	
						Dair	3
7.PARAĞRAF	Hafta	Ayrılamıyordu			Toplanan		
	Bahçesinde	Seyreden			Dokuz		
	Yakantop	Çağırdılar					
	Hazırlık						
	Şekilde						
	Birlikte	Kucaklaştılar					12
KELİME	20	9	1		4	5	39

TEMA		OYUN VE SPOR TEMASI					
OKUMA PARÇASI		KİTAP SEVGİSİ					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		4					
PARAĞRAF SAYISI		4					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	İçlerinden	Buldum			Sevinçle		
	İlginçti	Buluştular					
	Saat						
	Parkta						7
2.PARAĞRAF	Altına						1
3.PARAĞRAF		Bittikten					1
4.PARAĞRAF	Hikayeyi	Dağıldılar					2
KELİME	6	4			1		11

**İLKÖĞRETİM 2.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN
KELİME TASNİFİ**

TEMA		BİREY VE TOPLUM					
OKUMA PARÇASI		BEN KİMİM?					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		2					
PARAĞRAF SAYISI		9					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Arkadaşlar					Merhaba	2
2.PARAĞRAF	Yıl	Sevindim	Bu	Sizi	Tekrar		
		Okuyacağımıza		Beni	Gördüğüm		
		İnanıyorum			İçin		
		Olacağız			Çok		
		Seveceksiniz			Zevkle		
					Hatta		
					Daha		
					İyi		17
3.PARAĞRAF	Gözlerimizin	Baktığını	Bir	Hepimiz	Dikkatli		
	Yüzünüze	Geçmiş			Meraklı		
	Canlılık	Büyümüşsünüz			Bilgili		
	Tatiliniz	Gelmiş			Anlaşılan		
					Güzel		15
4.PARAĞRAF	Ürkektiniz	Görüyorum	Geçen	Kendinize	Şimdi	Güven- diğinizi	
	Duyularınızı	Anlatacaksınız			Rahat	Bilmedi- klerinizi	
	Düşüncelerinizi	Soracaksınız			Mutlu		
	Sorularınız	Edecek					
		Geliştiginizi					16
5.PARAĞRAF	Öyküler		Tatlı		Dolu		
	Masallar		Sıcak		Sevgi		
	Şiirler		Taze				
	Bilgiler						
	Hediyem						10
6.PARAĞRAF	Gelişmenize				Büyüyüp		2
7.PARAĞRAF	Kitaplığınızda	Yerveriniz		Bana			
	Günleri	Koruyunuz					
		Saklayınız					
		Hatırlatacağım					7
8.PARAĞRAF		Çalışınız	Gelecek				
		Çıkacağım	Yeni			Karşınıza	5
9.PARAĞRAF					Haydi		1
KELİME	18	20	8	5	20	4	75

TEMA		BİREY VE TOPLUM					
OKUMA PARÇASI		TOP TAVŞAN					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		5					
PARAĞRAF SAYISI		14					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Tavşan	Derdi	Bembeyaz	Herkes	Yürürken	Çünkü	
	Top	Otururlardı	Tostombul	Ona	Zıpladığı		
	Annesi	Oynardı	Sevimli		Sakın		
	Babası	Gitme	Küçük				
	Ormanın	Var					
	Yanındaki	Şaşırır					
	Evde	Kaybo- lursun					
	Yakınında						
	Ağaç						
	Yolunu						27
2.PARAĞRAF	Dallarında	Merak Etmek	Büyük	Burada	Gizlice	Cik	
	Kuş	Dayana- madı	Yavru	Diye			
	Yuvaları	Ötüyor- lardı					12
3.PARAĞRAF	Sesle	Sıçradı	Gelen			Tak	
	Yerinden						5
4.PARAĞRAF	Ağaç- kakan	Gagalı- yordu	Sivri				
	Gagasıyla	Seyredi- yordu					
	Yandaki						
	Yavrusu						
	Kavu- ğundan						8
5.PARAĞRAF	Taşlar	Başladı	Önünden	Biri	Sırada	Evet	
	Kablum- bağa	Tanıdınız			Ağır		
	Sirtında	Yürümeye					
	Hayvan						12
6.PARAĞRAF	Hava	Dönecekti	Kararmaya		Artık		
					Akşam		
					Nasıl		6
7.PARAĞRAF	Tarafta	Koştı	Sol	Nereye	Hemen	Fakat	
	Yazık	Bilmiyordu	Sağ				
	İçlerine						10
8.PARAĞRAF	Karşıdan	Girdi	Kocaman		İçeri		
	Tilki						
	Arkasına						
	Kenar						
	Delikten						8

9.PARAĞRAF		Uyumuştı	Bütün		Birden		
		Kaplamıştı					4
10.PARAĞRAF	Baykuş	Tünemiş	Arka-sındaki				3
11.PARAĞRAF	Ay	Gönderiyordu			Aydınlamaya		
	Gökyüzüne						
	Işıklar						5
13.PARAĞRAF	Önünde	Karşıladı	Kötü		Kararmadan		
	Yaşadıklarını	Uzaklaşmak	Böyle				
	Başına						
	Olay						
	Gece						
	Aydınlık						11
14.PARAĞRAF		Anlamıştı			Haklı		2
KELİME	43	27	17	6	15	5	113

TEMA		BİREY VE TOPLUM					
OKUMA PARÇASI		AĞABEYİM VE BEN					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		4					
PARAĞRAF SAYISI		14					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Adım	İsterim		Benim	Çoğunu		
	Erkan				Zamanımın		
	Ağabeyimi						
	Kağan						8
2.PARAĞRAF	Futbol				Sık sık		
	Mahalledeki	Buluşur			Kurup		
	Takım	Yaparlar					
	Maç	Almaz					
	Zaman						10
3.PARAĞRAF	Büyüklerin	Yanar		İkimiz	Çarparsa		
	Oyunu	Dururum			Sonra		
	Kalede	Çekersin					
	Şut						10
4.PARAĞRAF					Ağlayarak		1
5.PARAĞRAF		Çağırır			Hiç		
		Kızar					2
6.PARAĞRAF	Yaş	Yakışıyor	Beş	Ondan			
	Çocuğu						5
7.PARAĞRAF		İlgileniyorum	Şu		Zaten		
		Bitirseydim					4
8.PARAĞRAF		Konuşuyor			Hâlâ		
		Bağırır					
		Susar					4
9.PARAĞRAF	Arabacılık	Kalır	Kırmızı		Çoğunlukla		
	Rengi	Yapıştırırız	Sarı				
	Araba		Kartondan				
	Garaj						
	Neşesi						11
10.PARAĞRAF			Çoğu				1
11.PARAĞRAF	Sınıfa	Öğrendin	İkinci		Böylece		
	Masaya				Beraber		6
12.PARAĞRAF		Bayılırım	Duyacağı		Çünkü		3
13.PARAĞRAF	Resimleri	İncelerim			Şöyle	İçimden	
	Yanağından	Öperim			Uzanıp		
		Gülümser					8
14.PARAĞRAF	Kardeşim	Değilim					2
KELİME	24	23	8	3	16	1	75

OKUMA PARÇASI		YARAMAZ TRAFİK LAMBASI					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		5					
PARAĞRAF SAYISI							
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	varmış	hazırlan			devamlı		
	yokmuş						
	döryol						
	ağzında						
	taşıtlara						
	yayalara						
	yol						
	trafik						
	lambası						
	yeşil						
	görevini						13
2.PARAĞRAF	yakarmış	beklermiş			yakınca		
	insanlar						4
3.PARAĞRAF	aklına	sıkılmış			sonunda		
	yaramazlık				biraz		
					acaba		6
4.PARAĞRAF	yöne						
	otomobiller	yakıp					3
5.PARAĞRAF	sabah	eğlenmiş					
	okula						
	öğrenciler						4
6.PARAĞRAF	arızayı	sökmüş	teknik		yeniden		
	ekip	kapatıp					
	vidalarını						
	kontrol						8
7.PARAĞRAF	süre		yaramaz				2
8.PARAĞRAF	sokaktan		karşı		karmakarışık		
	ortalık		yan				5
9.PARAĞRAF		çarpmış			iyice		2
10.PARAĞRAF	şoförler				doğrusu		
	karşıdan						3
12.PARAĞRAF	sık	gerekecek					
	başkasını		öteki				4
14.PARAĞRAF	depo	korkmuş	karanlık		yıllarca		
	rahatsız	açacakmış			yapayanlız		7
15.PARAĞRAF		çıkarsa			acele		
		atarız					3
16.PARAĞRAF	yerine	kurtulmuştu	oradan			yaşasın	4
17.PARAĞRAF	bundan	yakmış			önce		
	anda				sonra		5
KELİME	36	15	7	0	14	1	73

TEMA		ATATÜRK					
OKUMA PARÇASI		ATATÜRK'ÜN HAYATI					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		3					
PARAĞRAF SAYISI		10					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Ali	Verdiler					
	Rıza						
	Efendi						
	Zübeyde						
	Hanım						
	Selanik						
	Mustafa						8
2.PARAĞRAF	Kız						
	Dünya						
	Makbule						3
3.PARAĞRAF	İlkokuldan		Kısa				
	Ortaokul						
	Süre						
	Çalışkanlığı						
	Matematik						
	Öğretmen						
	Yüzbaşı						
	Kemal						9
4.PARAĞRAF	Manastır	Katıldı					
	Lisesi						
	İstanbul						
	Harp						
	Kurmay						
	Orduya						7
5.PARAĞRAF	Ulusunun		Üstün			Özgürlüğü	
	Çanakkale	Gösterdi					
	Savaş						
	Başarılar						7
6.PARAĞRAF	Yurdumuza		Giren			Karşı	
	Düşmanlar						
	Kurtuluş						5
7.PARAĞRAF	Başkomutanlık	Sonuçlandı					
	Zaferle						3
8.PARAĞRAF	Türkiye	Kurdu	Sağlayacak				
	Ülkemizin	Gerçekleştirdi					
	Yenilikler						6
9.PARAĞRAF	Millet						
	Meclis						
	Soyadı						3
10.PARAĞRAF	Kasım	Öldü					
	Dolmabahçe	Yatıyor					
	Saray						
	Anıtkabir						6
KELİME	43	8	4	0	0	2	57

TEMA		ATATÜRK					
OKUMA PARÇASI		ATATÜRK BEBEĞİME DOKTOR GETİRMİŞTİ					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		2					
PARAĞRAF SAYISI		5					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Florya	Yakındı			Gündüz- leri		
	Köşküne	Yüzmek					
	Yaz						
	Plaj						
	Çardak						
	Altında						
	Sohbet						10
2.PARAĞRAF	Saygı	Selamladılar			Kavra- yacak		
	Oyuncak	İçmesini					
	Fincan- larımız	Kırmadı					
	Çay	Doldurmuş					
	Kum						
	Çamurdan						
	Pastalar						12
3.PARAĞRAF		Övdü		Bizi			2
4.PARAĞRAF	Dost	Edinmiştik					2
5.PARAĞRAF	Bebeğim	Hastalandı	Başka		Olan		
	Çanta	Ağlıyordum	Siyah				
	Adamla	Dinledi					
	Doktor						
	Stetoskop						
	Göğüsünü						
	İlaç						
	Nane						
	Şeker						15
KELİME	24	11	2	1	3		41

TEMA		ATATÜRK					
OKUMA PARÇASI		BURADA BİR İĞDE AĞACI VARDI,NE OLDU?					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		2					
PARAĞRAF SAYISI		10					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	cumhuriyet	rastlanırdı	birkaç		çorak		
	ilan	gibiydi	bodur		doğal		
	Ankara						
	yerdı						
	kentin						
	bölgesinde						
	köşelere						
	halk						
	yazgı						15
2.PARAĞRAF	görünüm	verilmişti	gerekli		yemyeşil		
	emirler	dikilecekti	uygun				
	başkent	bezenecekti					
	kıyılarına						
	fidanları						
	toprak						
	parklar						
	meyve						
	çiçek						
	bahçeleri						16
3.PARAĞRAF	çiftliği	sürüyordu	geniş		hızla		
	arazi	getirilmişti			dikkatle		
	çevrenin	uğrar			zevkle		10
4.PARAĞRAF	ilkbahar	tutmuştu	uzun				
	akşamı	indi					
	kavak	bakındı					
	işçiler						8
5.PARAĞRAF	ığde						1
6.PARAĞRAF	haberi	yoktu	çorak		onarılırken		
	olasılıkla	sökülmüş					
	neşesi						7
7.PARAĞRAF	merkezine	olaydı	sorumlu				
	kimseler	söyleyemedi					
		üzümüştü					6
8.PARAĞRAF	kokular			çelimsiz			
	varlıktı						3
9.PARAĞRAF	görevlilere						
	uyarıda						2
10.PARAĞRAF	cılız	kıyılmayacak					
	yaşlı						3
KELİME	38	17	8	1	7		71

TEMA		ÜRETİM, TÜKETİM VE VERİMLİLİK TEMASI					
OKUMA PARÇASI		GİYİSİLERİM					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		2					
PARAĞRAF SAYISI		4					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Gündüz	Giyeriz	Temiz		Yatarken	Tercih	
	Giysiler		Bol				
	Geceliğimiz		Rahat				
	Pijamamız						
	Mevsime						11
2.PARAĞRAF	Vücudumuzun	Takar	Soğuk				
	Isısını		Sıkı				
	Atkı		Kat kat				
	Başlık		Kalan				
	Eldiven						10
3.PARAĞRAF	Sayıda	Bunalmayız	Az				
	İhtiyacımız		İnce				
	Kumaştan						6
4.PARAĞRAF	Durumlarda	Kullanırız	Bazı		Sırasında	Nedenlerle	
	Boyacılık	Kirlenebilir	Özel		Binerken		
	Aşçılık	Islanmayız	Yağmurlu				
	İşler						
	Üstümüz						
	Önlük						
	Elbiselerimiz						
	Yağmurluk						
	Bisiklete						
	Kask						
	Kazada						
	Başımızı						21
KELİME	25	6	12		3	2	48

TEMA		ÜRETİM, TÜKETİM VE VERİMLİLİK TEMASI					
OKUMA PARÇASI		SİHİRLİ PASTA					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		4					
PARAĞRAF SAYISI		6					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Kişinin	Üzereydi	Bin		Bugün		
			Çalışarak				
			Hazırladığı				6
2.PARAĞRAF	Zil		Elindeki		Sabırsız- lıkla	Yaşasın	
	Kapıya				Çalınca		
	Paketi				Görünce		8
3.PARAĞRAF			Açılan		Özenle		
			Sıradan		Çıka çıka		
					Hani		5
4.PARAĞRAF	Yavrularım	Düşünün					2
5.PARAĞRAF	Un	Sürülecek	Kaç		Önce		
	Tarla	Ekilecek	Konulduğu				
	Hasat						
	Pulluk						
	Orak						
	Sürü						
	Madencinin						
	Demircinin						
	Marangozun						
	Yumurtaya						
	Süte						
	Meydan						
	Gemileri						
	Trenleri						
	Kamyonları						
	Limanları						
	Demiryolu						
	Malların						
	Sandık						
	Çuval						25
6.PARAĞRAF	Soframıza						1
KELİME	26	4	8	0	8	1	47

TEMA		ÜRETİM, TÜKETİM VE VERİMLİLİK TEMASI					
OKUMA PARÇASI		BABAMLA PAZARA GİTTİK					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		5					
PARAĞRAF SAYISI		35					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Yemekten						
	Hesap						2
2.PARAĞRAF	Parayı	Harcıyorsun					2
3.PARAĞRAF	Pazar						
	Fiyatlardan						
	Alışveriş						3
4.PARAĞRAF					Yarın		1
5.PARAĞRAF		Kabul etmek					1
6.PARAĞRAF	Gezmeye	Yükselir					
	Satıcı						3
7.PARAĞRAF	Fileyi	Gül	Ucuz		Gülerek		
	Yiyecek		Kaliteli		Döndüğümüzde		
	Pıtırıcık						8
8.PARAĞRAF	Balık	Sürdürdü					
	Fırın	Yakacağını					4
9.PARAĞRAF		Buldu	Boş				2
10.PARAĞRAF	Oğlum	Kanıtlayacağız			Kolay		
		Öğreteceğiz					4
11.PARAĞRAF	Sebze	Yaklaştı	Kilo			Satan	
	Kadına						
	Domates						6
12.PARAĞRAF		Yerleştirdi	Tane				2
14.PARAĞRAF					Yalnızca		1
15.PARAĞRAF	Kasa	Sinirlendi					
		Sandınız					3
20.PARAĞRAF		Kımıldayan					1
23.PARAĞRAF	Hamsi						1
26.PARAĞRAF		Yürü					1
27.PARAĞRAF		Zorundayız					
		Üsteledim					2
28.PARAĞRAF	Yorgun						
	Sinirli						2
29.PARAĞRAF	İzin	Düştü			Aniden		
	Sözümü						4
30.PARAĞRAF	Üstüne	Bastı			Açıcı		
	İçindekiler	Kaldırdığımda					5
31.PARAĞRAF		Ezilmiş					
32.PARAĞRAF		Dinlemedi					1
33.PARAĞRAF			Hiçbir				1
34.PARAĞRAF	Lokantaya	Haklısın				Sonuçlar	3
35.PARAĞRAF					Umarım		1
KELİME	26	22	6	0	8	2	64

TEMA	SAĞLIK VE ÇEVRE TEMASI						
OKUMA PARÇASI	KEDİ						
TÜRÜ	BİLGİLENDİRİCİ METİN						
SAYFA SAYISI	2						
PARAĞRAF SAYISI	5						
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Kedi	Karşılarız			Ortadan	Beslenen	
	Belli	Dolanır				Kızılıp	
	Ayakla- rınıza	Okşarsınız					9
2.PARAĞRAF	Et	Yemeye					
		Bayılır					3
3.PARAĞRAF	Evcil	Yabanidir	Siyam				
	Türleri						
	Van						
	Margay						
	Serval						
	Vaşak						8
4.PARAĞRAF	Özellikler			Diğerlerinden		Ayran	
	Kuyruğu						
	Mavi						5
5.PARAĞRAF	Güzel				Farklı		2
KELİME	14	6	1	1	2	3	27

TEMA		SAĞLIK VE ÇEVRE TEMASI					
OKUMA PARÇASI		DOKTOR ŞEKERİ					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		5					
PARAĞRAF SAYISI		25					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Ablam				Zaman	Bekle- dikten	
	Seferinde				Hapşırıldığım		
	Dereceyi				Komik		8
	Koltuk						
2.PARAĞRAF		Yoruldu			Durmadan	Tabi	3
3.PARAĞRAF	Kaşları	Çatıldı	Garip		Bakarken	Tanırım	
	Ateşin						6
4.PARAĞRAF	Muayene				Bittikten		2
5.PARAĞRAF	Yardımcı				Kocaman	Kontrol	
	Tahta						
	Çubukl- ardan						
	Dilimi						
	Boğazıma						7
6.PARAĞRAF	Çöpe	Arıyordu					
	Aleti	Kestiremedim					
	Kulak- larımın						
	Burnumun						6
7.PARAĞRAF	Başparmak	Beğenmişti			Zaten	Aşağıya	4
8.PARAĞRAF	Çevresini	Gıdıklandım			Kahkalarla		
	Çenemin	Vazgeçti					
	Altı						6
9.PARAĞRAF	Sırtımı				Sıra		2
10.PARAĞRAF		Isıtınız	Yuvarlak				2
11.PARAĞRAF	Nefes		Derin			Yeter	3
13.PARAĞRAF	Kutu	Uzattı					2
15.PARAĞRAF		Tanıyor					1
16.PARAĞRAF		Büyütmek					1
19.PARAĞRAF		Gerekecek					1
20.PARAĞRAF		Döndü					1
21.PARAĞRAF	Kağıt	Üşütmüş			Önemli		
		Kullanırsanız					
		İyileşir					5
23.PARAĞRAF	Reçete						
	Eczaneden						2
25.PARAĞRAF						Hoşuma	1
KELİME	26	16	3	0	11	7	63

TEMA		SAĞLIK VE ÇEVRE TEMASI					
OKUMA PARÇASI		UZAYLILARIN GÖRDÜKLERİ DÜNYA					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		5					
PARAĞRAF SAYISI		29					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Hükümdar	Yaşarmış			Güçlü		
	Uzayda	Keşfetmek					
	Kaşif						6
2.PARAĞRAF	Gezegen						1
3.PARAĞRAF	Yaşanılır	Gezmiş	Uçsuz			İzine	
		Durmuş	Bucaksız				
		Rastla- yamamış					7
4.PARAĞRAF	Teleskop	Yakalamış	Süslü		Örtülü		
	Görüntü		Masmavi				
	Bulutlarla						
	Göğü						8
6.PARAĞRAF	Yem	Buduyor	Şirin				
	Otları	Biçiyorlar					
	Duru						
	Nehirdeki						7
7.PARAĞRAF	Başkanı						1
8.PARAĞRAF						Cevap	1
9.PARAĞRAF	Uygarlık	Görevlen- dirildim					2
12.PARAĞRAF		Ayarlamış					1
13.PARAĞRAF	Teknoloji						1
14.PARAĞRAF		Dayamışlar			Üzgün		2
15.PARAĞRAF	Dumandan						1
17.PARAĞRAF	Fabrika	Çevirmişim			Bulanık		
	Apartman						
	Baca						5
19.PARAĞRAF	Teneke		Boz				2
21.PARAĞRAF	Kırlarımız	Kesmişiz	Naylon		Fazla	Ortalığa	
	Torbaları					Alışkanlık	
	Kavanozları						8
22.PARAĞRAF			Madeni		Koca		2
23.PARAĞRAF	Buluş				Hızlı		
					Çabucak		3
24.PARAĞRAF					Yavaş		1
25.PARAĞRAF					Fazla		1
27.PARAĞRAF	Sırrını					Yazık	
	Hareket						3
29.PARAĞRAF	Çayır		Bay				
	Çimen						3
KELİME	29	13	9	0	10	5	66

TEMA		SAĞLIK VE ÇEVRE TEMASI					
OKUMA PARÇASI		SELİMİN ÇÜRÜK DİŞİ					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI							
PARAĞRAF SAYISI							
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	selim	çıkardı	neşeli				
	birlikte	yıkadı					
	iştahla						6
2.PARAĞRAF	dişlerini	fırçala					2
3.PARAĞRAF	ödevlerini	okudu					
	kitap	hatırladı					4
4.PARAĞRAF	amca	ağrıyor				ağlayarak	
		dindirir				gülümseyerek	
		görelim					6
5.PARAĞRAF	çürük	çürürler					
	özen						
	düzenli						4
6.PARAĞRAF	öne	utanmıştı		bazen			
	hayır	unutuyorum					
		istemiyor					6
7.PARAĞRAF	sağlıklı					değil	2
8.PARAĞRAF	merakla						1
9.PARAĞRAF	defa	anlattı	üç				
	fındık		sert				
	fıstık						
	cisimlerin						
	tedavi						8
11.PARAĞRAF	aferin						
	hoşça						2
12.PARAĞRAF		görüştürüz					1
13.PARAĞRAF	uykuya	daldı					2
KELİME	22	15	3	1	0	3	44

TEMA		HAYAL GÜCÜ					
OKUMA PARÇASI		BÜYÜK NEDİR,KÜÇÜK NEDİR?					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		4					
PARAĞRAF SAYISI		14					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Aynaya	Sıgıyorsun		Hiçbirinin			3
2.PARAĞRAF	Fil	Binip				Eğer	
		Sanırsın					4
3.PARAĞRAF	Hortumunu	Kaldırsa					
	Tepesine	Ulaşamaz					
		Yetişebilir					5
5.PARAĞRAF	Gökdelen						1
7.PARAĞRAF	Dağ	Yığılmış					
	Bina						3
10.PARAĞRAF	Köpek	Dolaşabilmek					
	Bacakları						3
12.PARAĞRAF	Fare		Minik				
	Avucunun						3
14.PARAĞRAF	Böceği						1
KELİME	12	8	1	1	0	1	23

TEMA		HAYAL GÜCÜ					
OKUMA PARÇASI		KİTAP PERİSİ					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		5					
PARAĞRAF SAYISI		12					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Dileklerine	Salladığı	Yıldızlı				
	Peri	Dilerse					
	Değneği						6
2.PARAĞRAF	Televizyonda	İzledikleri	Çizgi				
	Film	İletiyormuş	Yumuşacık				
	Kahraman						7
3.PARAĞRAF		Seyreden					
		Eğiliyormuş					
		Duymuyor					3
4.PARAĞRAF	İşsizlikten	Tutmak			Pas		3
5.PARAĞRAF		Saçarak	İlginç		Sihirli		3
6.PARAĞRAF		Parçalanacak					
		Yırtıyor					2
7.PARAĞRAF		Gizlenmiş					1
8.PARAĞRAF	Eteği	Sıkışmış	Kabarık		Sert		
	Tanrım						
	Makas						6
9.PARAĞRAF	Pencere	Uzanmış			Yapayanlız		
	Halı	Yayılmış					
	Ekranda						6
10.PARAĞRAF	Kitapçı		Çeşit çeşit				
	Raflar						3
11.PARAĞRAF	Odanın	Seçtiğimiz					
	Orta	Atlayacak					4
KELİME	17	17	6	0	4		44

TEMA		HAYAL GÜCÜ					
OKUMA PARÇASI		KALEM					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		2					
PARAĞRAF SAYISI		4					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Kalem	Dolaşırken	Sadece			Satılan	
	Dükkan						
	Hayal						6
2.PARAĞRAF	Kırtasiye	Kalıp	Dolma		Saatlerce		
	İhtiyaç	Abarttım	Kurşun				
			Silgili,				
			Tükenmez				
			Boya				10
3.PARAĞRAF	Aklımız						1
4.PARAĞRAF	Cepte	Taşımak					
	Mektuplar						3
KELİME	8	4	6	0	1	1	20

TEMA		HAYAL GÜCÜ					
OKUMA PARÇASI		RENKLER KRALİÇESİ					
TÜRÜ							
SAYFA SAYISI							
PARAĞRAF SAYISI							
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	ipek		doğum				
			sevgili				3
2.PARAĞRAF	sırtına	güzeldi	yeni				
	dans		üzerindeki				
	şarkı						6
3.PARAĞRAF	yatağının	beğenmişti	rengarenk				
	başucuna	koydu					
		uyandı					6
4.PARAĞRAF	kraliçe	korkma					2
5.PARAĞRAF		nerede					1
6.PARAĞRAF	uzakta	götürebilirim		oraya			3
7.PARAĞRAF	kabul						1
8.PARAĞRAF	güneşi	boyar					
	armutu						
	muzu						4
10.PARAĞRAF	elmayı						
	bayrağı						2
12.PARAĞRAF	denizleri						1
14.PARAĞRAF	kahverengi						1
16.PARAĞRAF						yorgun	1
KELİME	16	8	5	1	0	1	31

TEMA		OYUN VE SPOR					
OKUMA PARÇASI		MİKRO HÜSEYİN					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		6					
PARAĞRAF SAYISI		23					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Sıkıntı	Kaplıyor					2
2.PARAĞRAF	Basketbol						1
4.PARAĞRAF		Yanıtlamı- yorum					1
5.PARAĞRAF	Boylusu		Ufak		Hoşuma		
	Hüseyin		Mikro				5
6.PARAĞRAF	Hamit	Geçirebilir	Ufacık			Fırsat	
	Defterlerini					Yetenek- liyim	
	Potaya						
	Sepetten						
	Sahaya						
	Beden						
	Eğitim						11
7.PARAĞRAF	Düşlerim	Uçtum			Nitelen- dirdikleri		
	Karış						4
8.PARAĞRAF	Alkışlar	Karıştırıyor					2
9.PARAĞRAF	Mirsad	Devleşiyorum					
	Mehmet	Hissediyorum					
	Hidayet						5
10.PARAĞRAF		Umursamıyor					1
11.PARAĞRAF		Uzamıyor					1
14.PARAĞRAF		Üsteledim					1
17.PARAĞRAF	Şampiyon		Final				2
18.PARAĞRAF	Salonda						
	Tribünde						2
19.PARAĞRAF	Dikdörgen		Savunma				
	Pire						
	Devre						
	Aşk						5
20.PARAĞRAF	Tempo		Bitiş				2
21.PARAĞRAF		Fırlatıyorlar					1
22.PARAĞRAF	Ana	Sıyrılıp	Gururla				3
23.PARAĞRAF	Madalyamı						1
KELİME	27	12	7	0	2	2	50

TEMA		OYUN VE SPOR					
OKUMA PARÇASI		BİZİM HİKAYEMİZ					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		6					
PARAĞRAF SAYISI		24					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Betül						
	Oğuzhan						
	Cumartesi						
	Yağmur						4
2.PARAĞRAF	Şiddetini	Attırdı					
	Ümidimiz						3
3.PARAĞRAF	Cümle	Üretme		Diğerleri		Devamını	
				Katılanların			5
4.PARAĞRAF		Sayışalım					1
5.PARAĞRAF	Esmâ						
	Hakkı						2
7.PARAĞRAF	Şengül	Parlıyor			Pırlı Pırlı		3
8.PARAĞRAF						Etraftaki	1
11.PARAĞRAF					Düşmeden		1
20.PARAĞRAF	Demir						1
KELİME	11	4	0	2	2	2	21

TEMA		OYUN VE SPOR					
OKUMA PARÇASI		KÜÇÜK DEV ADAM					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		2					
PARAĞRAF SAYISI		6					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Halil	Doğdu					
	Bulgaristan						3
2.PARAĞRAF	Haltere	Sardı	On				
	Spor						
	Ağırlık						5
3.PARAĞRAF	Göç		Milli				
	Katı		Sistemli			Olanacağı	
	Hayran		Dev				7
4.PARAĞRAF	Avrupa		Sekiz				
	Olimpiyat		Altın				
	Göndere						
	Madalya						6
5.PARAĞRAF	Çin						1
KELİME	13	2	6	0	0	1	22

TEMA		OYUN VE SPOR					
OKUMA PARÇASI		OYUNCAKLARIN ÖYKÜSÜ					
TÜRÜ		OYUN VE SPOR					
SAYFA SAYISI							
PARAĞRAF SAYISI							
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	galiba		plastik	bizim	elbette		
	çağın		eski				
	dönemlere						
	araştırmalar						8
2.PARAĞRAF	çingiraklar		değişik				
	topaçlar		pişmiş				
	misketlerle						
	malzemedен						
	kemiklerden						
	fildişinden						
	balmumundan						
	takımları						
	değirmenleri						
	rüzgar						
	atlar						
	askerler						14
3.PARAĞRAF	günümüze	etkiledi					
	makineler	üretiliyordu					
	uçaklar						
	aileler						
	miktarda						7
4.PARAĞRAF	süreci	izledi	konuşan				
	robotlar						
	yolculuklarını						5
KELİME	24	3	5	1	1	0	34

TEMA		DEĞERLERİMİZ					
OKUMA PARÇASI		ATABARININ ÖYKÜSÜ					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		3					
PARAĞRAF SAYISI		4					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Artvin	Çınlar	Balkan				
	Festivali						
	Davet						
	İstanbul						
	Gösteri						
	İzleyici						8
2.PARAĞRAF	Bar					İzlenim	
	Seyircilerin						
	Yetkililer						
	Valisine						5
3.PARAĞRAF	Önderliğinde	Özleşmek			Lütfederek		
	Atabarı						4
KELİME	12	2	1		1	1	17

TEMA		DEĞERLERİMİZ					
OKUMA PARÇASI		KUYRUKSUZ DEMOKRASİ OLMAZ					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		4					
PARAĞRAF SAYISI		41					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Demokrasi	Taşındım					
	Gerekçesiyle						3
2.PARAĞRAF	Bucağı						1
6.PARAĞRAF	Selen	Halledeceğiz					
	Konusu						3
7.PARAĞRAF					Çaresiz		1
9.PARAĞRAF		Zorlayamaz					1
11.PARAĞRAF	Kavram				Soyut		2
12.PARAĞRAF		Vazgeçip					1
16.PARAĞRAF	Hayalet						1
18.PARAĞRAF		Dikildim					1
20.PARAĞRAF	Banyoya					Açlık	2
26.PARAĞRAF	Eşitlik						
	Özgürlük						2
28.PARAĞRAF	Hakları						
	Fakir						
	Zengin						
	Erkek						4
33.PARAĞRAF	Dakika						1
KELİME	15	5			2	1	23

TEMA		DEĞERLERİMİZ					
OKUMA PARÇASI		KARAGÖZ-HACIVAT "OKURYAZARLIK"					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		5					
PARAĞRAF SAYISI		42					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Uğurlar						1
2.PARAĞRAF	Yün	Yiyelim					2
3.PARAĞRAF				Beraber			
4.PARAĞRAF	Berbere						
7.PARAĞRAF	Memnun						1
8.PARAĞRAF	Maymun						1
10.PARAĞRAF	Gazete						1
11.PARAĞRAF	Cahillikten						1
12.PARAĞRAF	Cahitlerde						
	Kurt						2
13.PARAĞRAF	Bilgini					Allah Allah	2
18.PARAĞRAF	Hacı						2
20.PARAĞRAF	Sarı						1
	Şapka						2
21.PARAĞRAF		Saçmalama					1
22.PARAĞRAF	Memurluk						1
23.PARAĞRAF	İlköğretim						
	Diploma						2
26.PARAĞRAF	Kova		Dipli				2
27.PARAĞRAF					İmzalı		
					Mühürlü		2
28.PARAĞRAF	Müdürünü						1
35.PARAĞRAF	Harflerimiz						
	Rakamlarımız						2
37.PARAĞRAF	Nokta					Falan	
	Virgül						3
KELİME	22	2	1	1	2	2	30

TEMA		EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER					
OKUMA PARÇASI		KUŞLARI BESLEYELİM					
TÜRÜ		BİLGİLENDİRİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		1					
PARAĞRAF SAYISI		3					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Cevabımız	Öneriyoruz			Besleme		
					İncitmeden		4
2.PARAĞRAF	Şekilde	Gömülür	Tahta		Kalınca		
	Metre	Çakılır			Yanlamasına		
	Yüksekliğinde	Eklenir			İncelemek		
	Filenin	Bağlanır					
	Ekmek	Uygundur					
	Mısır						
	Üzüm						
	Nar						
	Buğday						18
3.PARAĞRAF	Sayesinde						
	Fırsatı						
	Cinslerde						
	Gagasına						
	Pençelerine						5
KELİME	15	6	1	0	5	0	27

TEMA		EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER					
OKUMA PARÇASI		ANLAYIŞLI OLMALI					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		5					
PARAĞRAF SAYISI		40					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DİĞER	KELİME
2.PARAĞRAF	Bıçimde	Buruşturdu	Tuhaf				
	Saçlarımdan						4
3.PARAĞRAF					Dönünce		1
4.PARAĞRAF	Kollarına	Fırlattı					
		Kesildi					
		Bıraktı					4
5.PARAĞRAF	Salonda						1
9.PARAĞRAF	İtraz						
	Öneri						2
10.PARAĞRAF	Rica	Destekle- miştin			Yararlı		
	Pıtırıcık						4
12.PARAĞRAF	Dizlerine						1
16.PARAĞRAF	Deniz		Aslan				
	Can						3
18.PARAĞRAF		Dolaşacak					1
19.PARAĞRAF	Otelde						1
20.PARAĞRAF	Çadırda				Eğlenceli		2
21.PARAĞRAF	Teyzemin						
	Kızılderili						2
23.PARAĞRAF	Kurmana						1
25.PARAĞRAF	Mendiliyle						1
27.PARAĞRAF		Davranırsan					1
28.PARAĞRAF	Omuzlarıma	Onarıma					
		Öksürdü					
		Koydu					4
31.PARAĞRAF	Yolculuk				Anlayışlı		
	Karar				Yararlı		4
34.PARAĞRAF	Dans					Harika	2
35.PARAĞRAF	Gezilere				Müthiş		
	Ateşin						3
37.PARAĞRAF	Parça						1
39.PARAĞRAF		Küsmüş			Şaşkın		2
40.PARAĞRAF		Davrandım					1
KELİME	24	12	2	0	7	1	46

TEMA		EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER					
OKUMA PARÇASI		BİR TATİL GEZİSİ					
TÜRÜ		ÖYKÜLEYİCİ METİN					
SAYFA SAYISI		6					
PARAĞRAF SAYISI		29					
PARAĞRAF	İSİM	FİİL	SIFAT	ZAMİR	ZARF	DiĞER	KELİME
1.PARAĞRAF	Şehir				Sürpriz		
	Dışında						3
2.PARAĞRAF	Valizleri				Duyunca		2
3.PARAĞRAF					Sessiz		1
5.PARAĞRAF					Uykulu		1
6.PARAĞRAF	Kahvaltımızı				Kıvrılıp		
	Poğaçalarla						3
7.PARAĞRAF	Kazağının	Kalktım			Yumuşacık		
	Pespembe				Doğrulup		5
8.PARAĞRAF	Tepelerin	Dönüştü	Açık		Parlak		
	Parça				Turuncu		
	Balon						
	Portakal						8
10.PARAĞRAF	Erik						
	Şeftali						
	Cinslerini						
	Yokuşu						4
12.PARAĞRAF	Midem					Bulanmaya	2
14.PARAĞRAF	Korkuluk						
	Tarlalar						
	Dere						
	Göl						4
18.PARAĞRAF		Koyulalım					1
19.PARAĞRAF	Bilmeceler						1
21.PARAĞRAF	Fren						1
23.PARAĞRAF	Kablumbağa				Ağır ağır		
	Tekerleklerin						3
KELİME	24	3	1		10	1	39

Ek- 1: Özgeçmiş

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Özgeçmiş

Adı Soyadı:	BÜLENT ÖZALP	İmza:		
Doğum Yeri:	ANKARA			
Doğum Tarihi:	18.03.1970			
Medeni Durumu:	EVLİ			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Donatım İlkokulu		Sakarya	1982
Ortaöğretim	Adapazarı İmam-Hâtip Lisesi		Sakarya	1885
Lise	Fatsa İmam-hâtip Lisesi		Ordu-Fatsa	1989
Lisans	Selçuk ün. Eğitim Fak.		Konya	1995
Yüksek Lisans	Selçuk ün. Eğitim Bil. Ens.		Konya	
Becerileri:	Dergi yayıncılığı, yardımcı kaynak kitap hazırlama, izcilik, tur düzenleme			
İlgi Alanları:	Besleğimle ilgili yeni yayınları takip etmek, okuttuğum sınıfla ilgili dokümanlar hazırlamak, izcilik, dergi yayıncılığı, tur operatörlüğü			
İş Deneyimi:	16 yıllık öğretmenim. Milli Eğitim Bakanlığı'nda uzman öğretmen olarak görev yapmaktayım. Özel etüt merkezlerinde ders vermekteyim. 5 yıldır Konya il izci kurulunda yöneticilik yapmaktayım. İzci Bülteni isimli dergiyi çıkarmaktayım.			
Aldığı Ödüller:	Çok sayıda takdir ve teşekkür belgem var.			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Konya İl İzci Kurulu Başkanı; Mustafa Parlatan Büyük Bayram İÖO Müdürü Nazmi Erduhan Vakıfbank İÖO Müdürü Şükrü Torun			
Tel:	0 535 6742961			
Adres:	Öğretmen Evleri Mah. Şeyda Sok. Orhun Sit. F/Blok No:1/11 Meram			